

BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET

Totalkalkylen for jordbruket

Jordbrukets totalregnskap 2014 og 2015
Budsjett 2016

AVGITT
JUNI 2016

Forord

Årets totalkalkyle for jordbruket omfatter beregninger for revidert regnskap 2014, foreløpig regnskap 2015 og budsjett for 2016. I tabellform er det også tatt med resultater for beregningene for enkelte år tilbake til 1959.

Beregningene til utredning nr. 1 til jordbruksforhandlerne danner grunnlaget for totalkalkylepublikasjonen. Disse ble avsluttet 13. april og bygger på data som var kjent på beregningstidspunktet, men er inkl. resultatene fra jordbruksoppjøret i 2016.

Datamaterialet til jordbrukets totalregnskap og totalbudsjett ligger ajourført på elektronisk form tilbake til 1959. Disse tallseriene er lagt ut på NIBIOs nettsider (<http://www.nibio.no>).

Det presenteres også normaliserte regnskapstall. De normaliserte regnskapstallene er basert på totalkalkylens tallserier, men seriene er justert til normalårnivå for avlinger, priser mv. Normaliserte regnskapstall gir et bedre grunnlag for vurdering av de mer varige endringer i jordbruket. Etter 1993 er de normaliserte regnskaper brukt til å bedømme inntektsutviklingen i jordbrukssektoren i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

Knut Børve

Oddmund Hjukse

Innholdsfortegnelse

	Side
1 KORT OM BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET	7
1.1 Mandat og arbeidsområder	7
1.2 Budsjettnemndens sammensetning	9
1.3 Sekretariat	9
2 GRUNNLAG FOR TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET	11
2.1 Prinsipper	11
2.2 Produksjonsgrunnlaget	12
2.2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket	12
2.2.2 Areal og avlinger	15
2.2.3 Husdyrbestanden og ytelsen	22
2.3 Jordbruksavtalen – priser	25
2.4 Prisutvikling kostnader	25
2.5 Etterspørselen etter matvarer	27
2.6 Produktivitet	27
3 INNTEKTER	31
3.1 Innledning	31
3.2 Planteproduksjon	32
3.2.1 Korn, erter og oljefrø	32
3.2.2 Poteter	37
3.2.3 Hagebruksprodukter	39
3.3 Husdyrproduksjoner	49
3.3.1 Melk	49
3.3.2 Kjøtt	56
3.3.3 Egg	64
3.3.4 Pelsdyr	66
3.3.5 Andre husdyrproduksjoner	66
3.4 Andre inntekter	67
3.4.1 Inntekter fra kjøring med mer	67
3.4.2 Arbeidsinntekter ved investeringer	68
3.5 Endringer i buskap og lager av førmidler	68
3.5.1 Endringer i buskapsverdien	68
3.5.2 Medlemsbonus	69
3.5.3 Førregnskapet og lagerendringer av førmidler	70
4 DIREKTE TILSKUDD	71
4.1 Oppsummering	71
4.2 Generelt	72
4.2.1 Regnskapsårene	72
4.2.2 Budsjettåret	73
4.3 Utbetalinger fra fond	73
4.3.1 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond	73
4.3.2 Utbetalinger fra Skadefondet for landbruksproduksjon/Tilskudd til erstatninger m.m.	77
4.4 Direkte tilskudd (underpost)	77
4.5 Utviklingstiltak	79
4.6 Velferdsordninger	80
4.7 Ordninger utenom jordbruksavtalen	81
4.7.1 Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer	81

4.7.2	Tilskudd til avløsning ved repetisjons- og heimevernsøvelser	81
4.7.3	Erstatninger for rovviltskader	82
4.7.4	Driftsplanlegging	82
5	KOSTNADER	83
5.1	Innledning	83
5.2	Ikke-varige kostnader	86
5.2.1	Handelsgjødsel og kalk	86
5.2.2	Innkjøpt fôr	90
5.2.3	Såfrø og planter.....	91
5.2.4	Energi og smøremidler	92
5.2.5	Andre kostnader	93
5.2.6	Vedlikehold	94
5.3	Leasing.....	95
5.4	Investeringer og kapitalslit	96
5.4.1	Innledning.....	96
5.4.2	Bruttoinvesteringer.....	97
5.4.3	Kapitalslit.....	102
5.4.4	Bokført kapital	103
5.5	Rentekostnader på lånt kapital	104
6	DET ØKONOMISKE RESULTAT	107
6.1	Innledning	107
6.2	Totalkalkylen og skatt	108
6.3	Vederlag til arbeid og kapital	109
6.4	Vederlag til arbeid og egenkapital.....	111
6.5	Justeringer av tidligere serier	111
7	NORMALISERTE REGNSKAPER.....	113
7.1	Innledning	113
7.2	Prinsippene for normaliseringen	114
7.2.1	Planteproduksjonen.....	114
7.2.2	Husdyrproduksjonen.....	116
7.2.3	Kostnader.....	116
7.2.4	Direkte tilskudd	116
7.2.5	Leasing	116
7.2.6	Renter på lånt kapital	117
7.3	Resultater av beregningene.....	118
8	BUDSJETTOVERFØRINGER TIL JORDBRUKET.....	125
	VEDLEGG	129

Vedlegg

Vedlegg I: INNTEKTER

Vedleggstabell	1.1	Korn, erter og oljefrø
- " -	1.2	Poteter
- " -	1.3	Hagebruksprodukter
- " -	1.4	Andre planteprodukter
- " -	1.5	Melk
- " -	1.6	Kjøtt
- " -	1.7	Egg
- " -	1.8	Ull
- " -	1.9	Pelsdyr
- " -	1.10	Andre husdyrproduksjoner
- " -	1.11	Kjøreinntekter mv.
- " -	1.12	Arbeidsinntekter ved investeringer
- " -	1.13	Endringer i buskapsverdien
- " -	1.14	Medlemsbonus

Vedlegg II DIREKTE TILSKUDD TIL JORDBRUKET

Vedleggstabell	2.1	Direkte tilskudd
----------------	-----	------------------

Vedlegg III: KOSTNADER

Vedleggstabell	3.1	Handelsgjødsel og kalk
- " -	3.2	Innkjøpt kraftfôr
- " -	3.3	Annet innkjøpt fôr
- " -	3.4	Såfrø og planter
- " -	3.5	Energi og smøremidler
- " -	3.6	Andre kostnader
- " -	3.7	Vedlikehold
- " -	3.8	Leasing av maskiner
- " -	3.9	Kapitalslit
- " -	3.10	Realrente. Lånt kapital
- " -	3.11	Bruttoinvesteringer. Løpende priser
- " -	3.12	Bruttoinvesteringer. Faste priser
- " -	3.13.1	Bokført kapital etter historisk kost
- " -	3.13.2	Bokført kapital etter prisjustert saldo
- " -	3.14.1	Arbeidsforbruk, timeverk
- " -	3.14.2	Arbeidsforbruk, årsverk

Vedlegg IV: AREAL, AVLING OG BRUKEN AV AVLINGEN

Vedleggstabell	4.1	Areal, avling og bruken av avlingen
- " -	4.2	Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster

Vedlegg V: HUSDYRSTATUS OG HUSDYRPRODUKSJON

Vedleggstabell	5.1	Husdyrstatus
- " -	5.2	Utviklingen i husdyrproduksjonen til salg og hjemme- forbruk fra 1959

Vedlegg VI: FÔRTILGANG OG FÔRBEHOV

Vedleggstabell	6.1	Fôrtilgang i alt
- " -	6.2	Fôrtilgang. Kraftfôr
- " -	6.3	Fôrbehov

STANDARD BETEGNELSER SOM ER ANVENDT I TABELLENE:

Tall forekommer ikke	.
Oppgave mangler	..
Null	-
Mindre enn en halv av den brukte enhet	0 eller 0,0
Foreløpige tall	*
Anslag (budsjett)	**

Sammendrag

Tabell 1 viser hovedresultater fra totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 1 Resultater etter normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**	Etter avt.
Sum produksjonsinntekter	26 884	28 373	29 007	30 453	31 990	32 240	32 441
+ Direkte tilskudd	10 018	10 508	10 612	10 767	10 759	10 583	10 568
= Totale inntekter inklusive direkte tilskudd (A)	36 902	38 881	39 620	41 221	42 750	42 823	43 009
Sum ikke-varige produksjonsmidler	16 782	17 671	18 539	19 385	19 723	20 015	20 035
+ Sum kapitalkostnader	7 134	7 289	7 522	7 676	7 859	8 104	8 104
= Sum kostnader eksklusive realrentekostnad (B)	23 916	24 959	26 061	27 061	27 582	28 119	28 139
Vederlag til arbeid og kapital (A-B)	12 985	13 922	13 558	14 160	15 167	14 704	14 870
- Realrente på lånt kapital (C)	1 000	1 325	1 421	1 300	771	343	343
Vederlag til arbeid og egenkapital (A-B-C)	11 986	12 597	12 137	12 860	14 397	14 361	14 527
Antall årsverk	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900	45 000	45 000
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk, kr	238 300	256 000	252 300	273 600	313 700	319 100	322 800
Endring per årsverk, kr	-1 800	17 700	-3 700	21 300	40 100	5 400	9 100
Endring per årsverk, prosent	-0,7	7,4	-1,4	8,4	14,7	1,7	2,9
Inntektseffekt per årsverk av jordbruksfradraget, kr	25 500	30 600	30 200	28 600	30 500	29 000	29 600
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inklusive effekt av jordbruksfradraget, kr	263 800	286 600	282 500	302 200	344 200	348 100	352 400

* Foreløpig regnskap ** Budsjett

1) De seks nederste linjene er ikke i mill. kroner

Generelt

Totalkalkylen for jordbruket, inkludert det normaliserte regnskapet, utarbeides årlig av Budsjettnemnda for jordbruket. Totalkalkylen viser totalverdiene som skapes i norsk jordbruk ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer. Seriene i Totalkalkylen går tilbake til 1959.

På grunnlag av produksjonsinntekter, kostnader og budsjettoverføringer beregnes ulike resultatmål i jordbruket. Videre tallfestes antall jordbruksbedrifter, arbeidsforbruket, areal og avlinger, husdyrbestander og husdyrytelser.

Fordi beregningene skal vise det økonomiske resultatet for jordbrukssektoren, holdes intern omsetning utenfor. Intern omsetning gjelder for eksempel fôr, dyr og maskin-

tjenester som selges/kjøpes innen sektoren. Leie/bortleie av jord, regnes også som intern omsetning. Bruk av jordbrukets maskiner utenfor jordbruket, inntektsføres som kjøreinntekter. Arbeidsforbruket som registreres i Totalkalkylen er alt arbeid utført i jordbrukssektoren, uavhengig av hvem som utfører arbeidet.

Fra 1993 har totalkalkylens normaliserte regnskap blitt lagt til grunn i jordbruksforhandlingene ved vurdering av inntektsutviklingen. Dessuten danner den grunnlag for beregninger i nasjonalregnskap og nasjonalbudsjett. Også i matvareforbruksberegninger, i statistikk til internasjonale organisasjoner og gjennom forskning og utredninger gjøres det bruk av Totalkalkylen.

Resultater for regnskapsårene og budsjettåret

Det primære resultatmålet som nyttes i Totalkalkylen er «vederlag til arbeid og egenkapital». Resultatmålet uttrykker hva som er igjen til godtgjøring av all arbeidsinnsats, medregnet leid arbeid, og egenkapital innsatt i drifta. Beregningen skjer ved at alle kostnader, inkludert renter på lånt kapital, blir trukket fra produksjonsinntekter og tilskudd.

Totalkalkylen beregnes før skatt. I resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital» er derfor ikke inntektsvirkningen av skattemessig fradrag i positiv næringsinntekt fra jordbruket regnet inn. Dette fradraget ble innført med virkning fra og med inntektsåret 2000. Budsjettnemnda beregner den inntektsmessige virkningen av jordbruksfradraget, som en separat operasjon ved siden av totalkalkylen. Etter at endringene ved jordbruksoppgjøret i 2016 er regnet inn, er verdien av fradraget beregnet til 29 600 kr per årsverk. I jordbruksforhandlingene er det resultatmålet inklusive inntektsverdien av jordbruksfradraget som benyttes.

Resultater etter normalisert regnskap

Det normaliserte regnskapet skal vise utviklingen i jordbruket ved «normale» forhold, hvor det blant annet forutsettes normalårsavlinger i planteproduksjonen. Avlingsvariasjoner som skyldes forskjeller i værforhold fra år til år kommer til syne i det registrerte regnskapet mens dette jevnes ut i det normaliserte regnskapet. I tillegg normaliseres prisene i grøntsektoren. Også enkelte kostnader som kan variere sterkt mellom år, eksempelvis realrentekostnaden, er normalisert.

Regnet per årsverk økte vederlaget til arbeid og egenkapital fra 2014 til 2015 ifølge det normaliserte regnskapet med 40 100 kr, fra 273 600 kr til 313 700 kr. For budsjettåret er det regnet med en økning på 9 100 kr til 322 800 kr per årsverk. For 2016 slår jordbruksoppgjøret ut med en økning på totalt 166 mill. kr. Jordbruksoppgjøret 2016 gjelder i hovedsak endringer for kalenderåret 2017, men har også virkning i 2016 på grunn av endringer i målpriser fra 1. juli 2016 samt omdisponeringer og overføringer i budsjettet.

Resultater etter registrert regnskap

Registrert regnskap viser det faktiske regnskapet for jordbruket hvert enkelt år. Resultatene kan svinge betydelig fra år til år, eksempelvis på grunn av at værforholdene påvirker mengder og kvalitet på avlingene. Dessuten blir prisene påvirket av markedsforholdene.

Vederlaget til arbeid og egenkapital økte med 1 799 mill. kr, til 15 143 mill. kr, i 2015. Avviket fra normalisert regnskap skyldes først og fremst høyere inntekter pga. god kornhøst i 2015.

I 2016 går vederlaget til arbeid og egenkapital ned med 422 mill. kr. Da er endringer i priser og tilskudd fra jordbruksoppjøret i 2016 innregnet.

Inntekter i normalisert regnskap

Tabell 2 viser et sammendrag av inntektene i totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 2 Inntektssammendrag. Normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**	
						Før avt.	Etter avt.
Korn, erter og oljefrø	2 532	2 562	2 634	2 730	2 809	2 765	2 840
+ Poteter	599	616	657	667	682	687	714
+ Hagebruksprodukter	3 780	4 048	3 990	4 169	4 295	4 459	4 515
+ Andre planteprodukter	296	308	326	337	336	346	346
= Sum planteprodukter	7 207	7 533	7 606	7 902	8 123	8 257	8 415
Melk	7 735	8 117	8 161	8 689	9 382	9 010	9 046
+ Kjøtt	9 699	10 139	10 881	11 174	11 715	12 254	12 261
+ Egg	863	1 012	973	1 028	1 030	1 020	1 020
+ Ull	112	115	118	119	129	134	134
+ Pelsdyr	303	355	373	435	401	401	401
+ Andre husdyrproduksjoner	103	100	100	128	139	132	132
= Sum husdyrprodukter	18 814	19 839	20 606	21 573	22 797	22 950	22 993
Sum plante- og husdyrprodukter	26 021	27 372	28 213	29 475	30 920	31 207	31 408
Kjøreinntekter mv.	521	514	509	515	519	530	530
+ Arbeidsinnt. ved investeringer	312	237	187	185	191	203	203
= Sum andre inntekter	832	751	696	700	710	733	733
Endringer i buskapsverdien	-114	56	-98	101	171	112	112
Medlemsbonus	144	193	197	176	189	187	187
Sum produksjonsinntekter	26 884	28 373	29 007	30 453	31 990	32 240	32 441
Direkte tilskudd	10 018	10 508	10 612	10 767	10 759	10 583	10 568
Totale inntekter inkl. direkte tilskudd (A)	36 902	38 881	39 620	41 221	42 750	42 823	43 009

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkningen av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Den totale inntekten i jordbruket i 2015, det vil si summen av produksjonsinntekter og tilskudd, var ifølge foreløpige tall 42 750 mill. kr. Etter at endringene ved jordbruksoppjøret i 2016 er tatt hensyn til, er totalinntekten budsjettert til 43 009 mill. kr i 2016. Av produksjonsinntektene kommer ca. 70 prosent fra husdyrproduksjoner, med kjøtt og melk som de viktigste produktene. Produksjonsinntektene er inkl. pristilskudd som grunntilskudd og distriktstilskudd på kjøtt og melk. Innen planteproduksjonene er verdien av hagebruksprodukter størst. Hagebruksproduktene (grønnsaker, frukt, bær og blomster) står for ca. halvparten av produksjonsinntektene innen planteproduksjonen. De direkte tilskuddene, medregnet produksjonstilskuddene, utgjorde 25 prosent av totalinntekten i jordbruket i 2015.

Kostnader i normalisert regnskap

Tabell 3 viser et sammendrag av kostnadene i totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 3 Kostnads- og resultatsammendrag. Normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**	
						Før avt.	Etter avt.
Handelsgjødsel og kalk	1 378	1 540	1 613	1 718	1 802	1 858	1 858
+ Innkjøpt kraftfôr	5 894	6 375	6 773	7 057	7 203	7 398	7 418
+ Annet innkjøpt fôr	459	476	552	574	591	624	624
+ Såfrø og planter	812	816	899	931	955	946	946
+ Energi og smøremidler	2 425	2 272	2 301	2 277	2 140	2 017	2 017
+ Andre kostnader	4 212	4 430	4 507	4 760	4 981	5 120	5 120
+ Vedlikehold	1 603	1 763	1 893	2 067	2 050	2 053	2 053
Sum ikke-varige prod.midler	16 782	17 671	18 539	19 385	19 723	20 015	20 035
Leasing av maskiner	1 099	1 215	1 308	1 398	1 487	1 581	1 581
+ Kapitalslit	6 035	6 073	6 214	6 278	6 373	6 523	6 523
Sum kapitalkostnader	7 134	7 289	7 522	7 676	7 859	8 104	8 104
Sum kostn. ekskl. realrentekost. (B)	23 916	24 959	26 061	27 061	27 582	28 119	28 139
Vederlag til arbeid og kapital (A-B)	12 985	13 922	13 558	14 160	15 167	14 704	14 870
Realrente på lånt kapital (C)	1 000	1 325	1 421	1 300	771	343	343
Vederlag til arbeid og egenkap. (A-B-C)	11 986	12 597	12 137	12 860	14 397	14 361	14 527

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkningen av jordbruksfradraget ved skatteligningen

De totale kostnadene, inkludert realrentekostnader, er beregnet til 28 353 mill. kr i 2015 (B + C i tabellen over). Kapitalslit (avskrivninger) og leasing utgjør til sammen 29 prosent av totalkostnaden. Kostnadene til innkjøpt fôr, vesentlig kraftfôr, står for 28 prosent. «Andre kostnader», som er en samlepost for en mengde ulike kostnader, utgjorde 18 prosent i 2015. Resten av totalkostnaden fordeler seg på hovedpostene «handelsgjødsel og kalk», «såfrø og planter», «energi og smøremidler», «vedlikehold», og «realrente på lånt kapital».

Utviklingen i jordbrukets produksjonsfaktorer

Arbeidsforbruk: Arbeidsforbruket for 2016 er budsjettert til 83,0 mill. timeverk, eller 45 000 årsverk à 1 845 timer. For 2014 og 2015 er antall årsverk beregnet til henholdsvis 47 000 og 45 900. Nedgangen i 2016 er budsjettert til 2,0 prosent.

Registrert jordbruksareal: Det totalt registrerte jordbruksarealet nådde et maksimum i 1998 og er 6,2 prosent lavere i 2015. Fra 2005 til 2013 gikk det registrerte arealet ned med 4,7 prosent. Tall fra Landbruksdirektoratet viser at innføringen av nytt digitalt kartverket i den samme perioden innebar en reduksjon i arealet på ca. 3,3 prosent. En kan ikke si om nedgangen skyldes mer nøyaktige målinger eller om tidligere nedgang ikke har blitt fanget opp før det nye kartverket ble tatt i bruk. Arealnedgang utenom nytt kartverk var på ca. 1,4 prosent i samme periode.

I det totale jordbruksarealet inngår også overflatedyrket jord og innmarksbeite. Slikt areal utgjør om lag 18 prosent av totalarealet i slutten av perioden, mens andelen var drøyt 10 prosent i 1989.

Investeringer: Medregnet nye leiekontrakter (leasing) er investeringene i jordbruket beregnet til 8,9 mrd. kr i 2015 mot 8,2 mrd. kr i 2014. For 2016 er det budsjettert med 9,3 mrd. kr. Bygninger sto for 44 prosent av totalinvesteringene i 2015 mens investeringer i maskiner og redskaper inkl. leasing utgjorde 51 prosent. Resten av investeringene gjelder grøfter, biler og nydyrking.

Produksjon – forbruk – markedssituasjon

Husdyrprodukter: Med unntak av 2011 har meierileveransen over flere år ligget i overkant av 1 500 mill. liter. I 2015 var leveransen 1 536 mill. liter mens den er budsjettert til 1 524 mill. liter i 2016.

Produksjonen av kjøtt var på 332,9 mill. kg i 2015 mot 338,4 mill. kg året før. For 2016 ventes produksjonen å gå opp til 341,2 mill. kg. Økningen kommer på alle dyreslag men mest på gris og kylling. Som følge av bl.a. redusert melkeproduksjon, har det vært en relativt stor underdekning av norsk storfekjøtt de siste årene.

For egg er det en liten overdekning av norsk produsert vare.

Planteproduksjon: 2015 var et meget godt kornår med avlinger ca. 29 prosent over normalårsnivå. 2014 var også et godt kornår med avlinger 18 prosent over normalårsnivå.

Produksjonen av norske poteter har i mange av de seinere årene ligget noe lavere enn det innenlandske forbruket. Markedsdekningen varierer med avlingene i det enkelte året. Differansen dekkes opp med import. Over tid har forbruket av matpoteter gått ned, men fordi forbruket av bearbeidede produkter har økt en god del, har ikke totalforbruket av poteter endret seg like mye. Forbruket av frukt, bær og grønnsaker har økt gjennom lengre tid, men ser ut til å ha stabilisert seg de siste årene. Størsteparten av fruktforbruket dekkes ved import.

1 Kort om Budsjettnemnda for jordbruket

Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) ble offisielt opprettet ved kongelig resolusjon av 18. juni 1948. BFJ er en fagnemnd som er sammensatt av representanter for partene i jordbruksavtalen. Fem medlemmer representerer staten, fem er fra organisasjonene i jordbruket, og to (heriblant lederen) er nøytrale.

1.1 Mandat og arbeidsområder

BFJ har som hovedoppgave å legge fram materiale som kan danne grunnlag for vurdering av den økonomiske situasjonen i jordbruket. Materialet brukes først og fremst under forhandlingene om jordbruksavtaler.

Hovedavtalen for jordbruket av 17. februar 1992, § 2–6 sier:

«BFJ skal framskaffe og bearbeide grunnlagsmateriale for forhandlinger om jordbruksavtaler, og framlegge resultatene i rapports form. Partene og organisasjonene hver for seg kan anmode BFJs sekretariat om å framskaffe eller bearbeide grunnlagsmateriale ut over det som er nevnt i første ledd, og om å foreta spesielle beregninger. Rapporter fra BFJ eller fra dennes sekretariat skal leveres uten omkostninger for den part som har anmodet om rapporten».

I St.meld. nr. 9 (2011–2012) «Landbruks- og matpolitikken» og Innst. 234 S (2011–2012) er det trukket opp retningslinjer for det materialet som BFJ skal utarbeide til jordbruksforhandlingene. Retningslinjene sier at totalregnskapet for jordbruket skal vise inntektsutviklingen i jordbruket over tid, men at vurderingene i forhandlings-sammenheng gjøres på basis av avtaleår.

Videre er det angitt at *referansebruk* skal benyttes som grunnlag for å vurdere virkemiddelbruken. Referansebrukene gjør det mulig å analysere forskjeller i inntektene innenfor og mellom produksjoner og regioner. Referansebruk er «gjennomsnittbruk» innenfor bestemte grupper av jordbruksbedrifter i driftsgranskingsmaterialet. Referansebrukssystemet ble lagt om til jordbruksoppgjøret i 2001. Fra da av brukes driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte, uten normering av arbeid og kapital.

Materialet som BFJ utarbeider til jordbruksforhandlingene består av:

- Jordbrukets totalregnskap og budsjett. Beregningene viser registrerte og normaliserte tall for inntekter, kostnader, arbeidsforbruk og vederlag til arbeid og egenkapital.
- Referansebruksberegninger for jordbruket. Beregningene er basert på NIBIO's driftsgranskinger og brukes til å vurdere hvilke utslag et oppgjør får for ulike produksjoner, distrikter og bruksstørrelser.
- Resultatkontroll for gjennomføring av landbrukspolitikken. Resultatkontrollen viser utviklingen innenfor sentrale områder som produksjonsgrunnlag og struktur inkl. areal og arbeidsforbruk, produksjon og forbruk, matvaretrygghet og dyrevelferd og -helse, distriktpolitikk og sysselsetting, miljø- og ressursvern, inntekter og økonomiske forhold, priser, innsatsfaktorer og kostnadsutvikling, likestilling samt internasjonale rammevilkår.

BFJ foretar løpende forbedringer av forhandlingsmaterialet:

- I kapittel 6.5 er det gitt en oversikt over poster hvor tallseriene ved årets beregninger er endret bakover i tid.

BFJs sekretariat har i forbindelse med forhandlingsmaterialet blitt pålagt:

- Diverse beregninger i forbindelse med gjennomføringen av jordbruksforhandlingene. Effektene av alternative forutsetninger om priser og tiltak er beregnet ved hjelp av referansebruk. Beregningene utføres for både organisasjonene og staten.

1.2 Budsjettnemndas sammensetning

Landbruks- og matdepartementet oppnevner medlemmene etter forslag fra organisasjonene og departementene. I perioden 1.7.2014–30.6.2016 har følgende møtt i Budsjettnemndas møter:

Medlemmer

Knut Børve, leder	Ekspedisjonssjef i Kunnskapsdepartementet
Steinar Helgen	Spesialrådgiver i Landbruks- og matdepartementet
Viil Søyland	Avdelingsdirektør i Landbruks- og matdepartementet
Per Arne Skjeflo	Avdelingsdirektør i Finansdepartementet
Siril Kvam	Førstekonsulent i Finansdepartementet
Ingeborg A. Reiersgård	Rådgiver i Finansdepartementet
Kaja Killingland	Seniorrådgiver i Klima- og miljødepartementet
Morten Gluva	Seniorrådgiver i Klima- og miljødepartementet
Gaute Voigt-Hanssen	Seniorrådgiver i Klima- og miljødepartementet (vara)
Ole Rognstad	Statistikkrådgiver i Statistisk sentralbyrå
Anne Snellingen Bye	Seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå (vara)
Berit Irene Bergset	Styremedlem Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Ragnhild Bergset Elvestad	Student, Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Olaf Godli	Generalsekretær i Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Anders Huus	Seniorrådgiver i Norges Bondelag
Elin Marie H. Stabbetorp	Rådgiver i Norges Bondelag
Per Aas	Bonde, fellesrepresentant for Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag

1.3 Sekretariat

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har ansvaret for å stille nødvendig sekretariatskapasitet til disposisjon for BFJ. Det praktiske arbeidet med sekretariatsfunksjonen i NIBIO er lagt til divisjon kart og statistikk, avdeling landbruksøkonomisk analyse. Flere av avdelingens medarbeidere har nemndas saker som sitt viktigste arbeidsområde. Andre sakkyndige medarbeidere trekkes inn i sekretariatsarbeidet etter behov.

2 Grunnlag for Totalkalkylen for jordbruket

2.1 Prinsipper

Totalkalkylen viser hvilke verdier som er skapt i hvert kalenderår ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer.

Inntektene omfatter verdien av jordbruksprodukter til salg og til bruk i produsentens egen husholdning (hjemmeforbruk). Videre inntektsføres endringer i buskapsverdien gjennom året, kjøring med jordbrukets maskiner utenfor jordbruket og verdien av eget arbeid ved investeringer i driftsbygninger, grøfting og nydyrking.

På kostnadssida inngår samlet forbruk av produksjonsmidler og tjenester som er levert fra andre sektorer, samt kapitalslit. Kapitalslit er slitasje på det varige produksjonsutstyret i jordbruket. Maskiner, bygninger og grøfter er eksempler på varig produksjonsutstyr.

Bruk av hjemmeavlet fôr, eget såkorn og egne settepoteter inngår i den interne omsetningen i jordbrukssektoren og blir som hovedregel verken inntekts- eller kostnadsført (nettoprinsipp). Intern omsetning av livdyr, maskiner og redskaper blir heller ikke inntekts- eller kostnadsført. Dette gjelder heller ikke leie/bortleie av jord. I de delene av Totalkalkylen hvor det er hensiktsmessig, og praktisk mulig, framgår likevel totale inntekter og totale kostnader fullt ut (bruttoføring).

Leasingavtaler i jordbruket blir behandlet som finansiell leasing (en finansieringsmåte). Kapitalslitet er beregnet etter saldoprinsippet, med prisjustering i henhold til konsumprisindeksen.

Rentekostnaden på lånt kapital blir beregnet ved realrente. Realrenten beregnes ved at nominell rente fratrekkes prisstigningen (konsumprisendringen).

Resultatet «vederlag til arbeid og egenkapital» er samlet godtgjørelse for alt arbeid som er utført i jordbruksbedriften og egenkapitalen som brukerfamilien har satt inn i foretaket. Det skilles ikke mellom brukerfamiliens arbeid og leid arbeid. «Vederlag til arbeid og egenkapital» framkommer som differansen mellom sum inntekter (inkludert tilskudd) og sum kostnader (inkludert realrente på lånt kapital).

Beregningene av både inntekter, kostnader og arbeidsforbruk er avgrenset til jordbrukssektoren, som også omfatter hagebruk, gartneri og pelsdyrnæring. Produksjonen i villahager er holdt utenom.

Ved verdiberegningen inntektsføres all produksjon som har skjedd i kalenderåret. Alle produksjonsmidler som er satt inn i produksjonen i det aktuelle året, kostnadsføres. For planteproduktene innebærer denne metoden at hele avlingsårets produksjon blir inntektsført, selv om omsetningen for en del av produksjonen først skjer i det påfølgende kalenderåret. Handelsgjødsel som er solgt i perioden fra 1.7 til 30.6, kostnadsføres på det kalenderåret hvor gjødselen forutsettes brukt, det vil si etter årsskiftet.

Merverdiavgift holdes utenom beregningene.

Hvert år gjøres noen justeringer av tallserier bakover i totalkalkylen. Slike endringer skyldes enten nye vurderinger eller nye og sikrere data. I kapittel 6.5 er tidligere framlagte verdiberegninger korrigert for disse justeringene.

2.2 Produksjonsgrunnlaget

2.2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket

Den historiske og budsjetterte utviklingen for arbeidsforbruket er vist i tabell 2.1 og i figur 2.1.

Tabell 2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket¹

	1959	1969	1979	1989	1999
Mill. timeverk	594,0	404,3	265,8	194,8	152,9
Timeverk per årsverk	2 340	2 100	1 975	1 925	1 875
Årsverk i alt, 1 000 stk.	253,8	192,5	134,6	101,2	81,6
Antall jordbruksbedrifter, 1 000 stk.	198,3	155,0	125,3	99,4	70,7
Timer per bedrift	2 996	2 609	2 121	1 960	2 161
Årsverk per bedrift	1,28	1,24	1,07	1,02	1,15
Jordbruksareal, 1 000 daa	10 107	9 863	9 597	9 942	10 383
Areal per bedrift, daa	51	64	77	100	147
Timer per daa	59	41	28	20	15
Årsverk per 1 000 daa	25,1	19,5	14,0	10,2	7,9
		1959–69	1969–79	1979–89	1989–99
Årlig endring i antall årsverk		-6 100	-5 790	-3 340	-1 960
Årlig endring i %		-2,7	-3,5	-2,8	-2,1

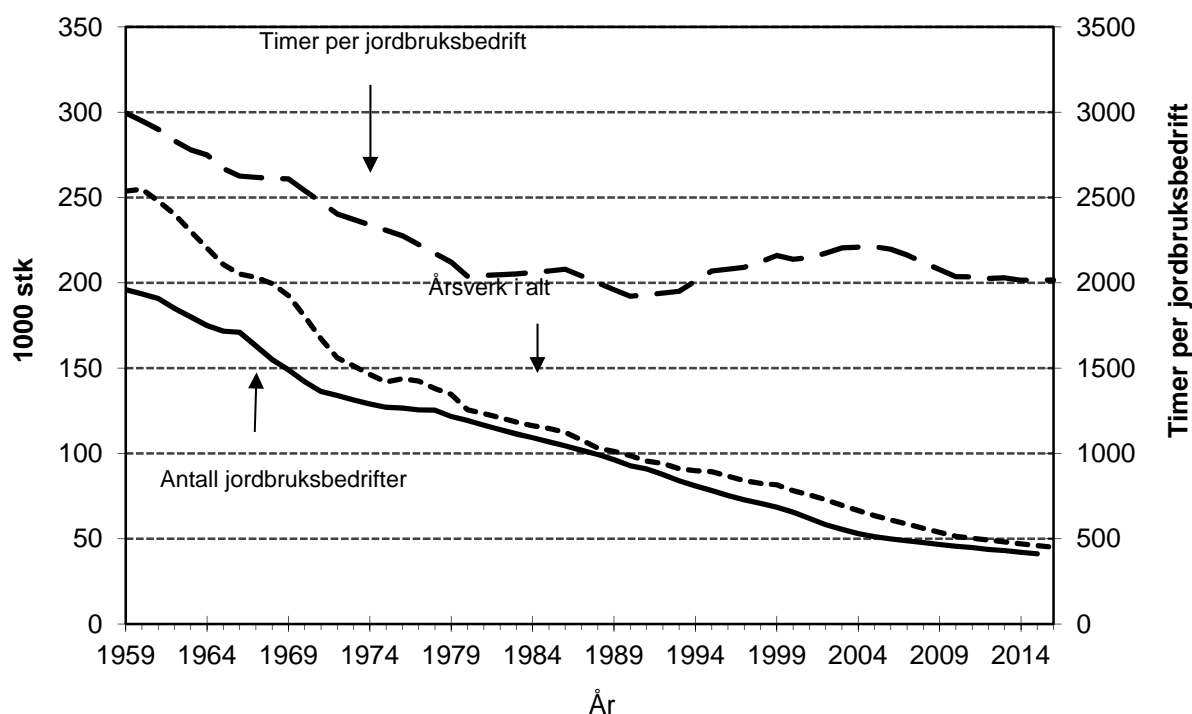
1) Gjelder driftsenheter over 5 daa fram til 1999. Fra 0 daa og over f.o.m. 1999

Tabell 2.1 (forts.) Arbeidsforbruket i jordbruket¹

	2005	2010	2014	2015*	2016**	2017**
Mill. timeverk	117,2	94,8	86,7	84,7	83,0	81,4
Timeverk per årsverk	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845
Årsverk i alt, 1 000 stk.	63,5	51,4	47,0	45,9	45,0	44,1
Ant. jordbr.bedrifter, 1 000 stk.	53,0	46,6	43,0	42,0	41,2	40,4
Timer per bedrift	2 211	2 035	2 015	2 017	2 016	2 016
Årsverk per bedrift	1,20	1,10	1,09	1,09	1,09	1,09
Jordbruksareal, 1 000 daa	10 354	10 060	9 868	9 845	9 825	9 805
Areal per bedrift, daa	195	216	229	234	239	243
Timer per daa	11	9	9	9	8	8
Årsverk per 1 000 daa	6,1	5,1	4,8	4,7	4,6	4,5

	2005–07	2007–10	1999–10	2010–15	2015-17
Årlig endring i antall årsverk	-2 450	-2 400	-2 745	-1 100	-900
Årlig endring i %	-4,0	-4,3	-4,1	-2,2	-2,0

1) Gjelder driftsenheter over 5 daa fram til 1999. Fra 0 daa og over f.o.m. 1999

Timetallet i et årsverk ble endret fra 1975 til 1 875 timer i 1989, til 1 860 timer i 2001 og til 1 845 timer i 2002

Figur 2.1 Utviklingen i antall jordbruksbedrifter, årsverk i alt og timer per jordbruksbedrift

Totalkalkylens serie for arbeidsforbruket er basert på SSBs arbeidsforbrukstillinger, sist ved SSBs landbruksundersøkelse i 2013. Årsverksserien er fastsatt med basis i 1975 timer per årsverk fra 1977 og endringene i arbeidstiden i industrien for tidligere år. Timetallet ble satt ned til 1 875 timer per årsverk fra 01.07.89, til 1860 timer for 2001 og til 1845 timer fra 2002.

Etter vedtak fra 2004 har det fom. 1999 vært regnet med en avgrensning ved beregningen av arbeidsforbruket i jordbruket for bedrifter fra 0 daa og oppover, mens det fram til 1999 ble regnet med en avgrensning fra 5 daa og oppover. Det er regnet med at dette bruddet utgjør en økning på ca. 1 100 årsverk for 1999.

Arbeidsforbruket i honningproduksjonen for bedrifter uten areal, men med minimum 25 bikuber, er inkludert da disse ble tilskuddsberettiget fra 2009. Etter oppgaver fra tellingen i 2010 er det regnet med at arbeidsforbruket for disse enhetene utgjør ca. 100 årsverk.

Arbeidsforbruket i pelsdyrholdet inngår ikke i SSBs utvalgstillinger for arbeidsforbruket i jordbruket, men ble registrert i jordbruks-/landbrukstillingene i 1999 og 2010. Arbeidsforbruket i pelsdyrholdet inngår i Totalkalkylens serie for arbeidsforbruk.

Arbeidsforbruksregistreringene i SSBs fullstendige tellinger-, som er basert på oppgaver alle bedriftene i jordbruket, danner grunnlaget for arbeidsforbruket i Totalkalkylen. I mellomliggende år beregnes arbeidsforbruket med utgangspunkt i SSBs utvalgstillinger. Arbeidsforbruket i utvalgstillingene vil kunne ha en usikkerhet knyttet til metode for oppblåsing til totalnivå.

For årene 2015 til 2017 har nemnda anslått en nedgang på 2,0 prosent pr. år, tilsvarende 900 årsverk pr. år.

Antall jordbruksbedrifter

Antall jordbruksbedrifter har gått nedover en årrekke, men mindre i de senere årene.

For 2015 er det regnet med en nedgang på 2,4 prosent, etter en nedgang på 1,6 prosent i 2014. I perioden 1999–2010 var det en gjennomsnittlig nedgang i antall jordbruksbedrifter på 3,7 prosent per år. For budsjettåret 2016 har BFJ regnet med en nedgang på 2,0 prosent.

For arealgruppen under 50 daa har det vært særlig store endringer. Dette har sammenheng med at gruppen består av uensartede type produksjoner/bedrifter som samtidig er særlig påvirket av endringer i regelverk, eks. for samdrifter og mulighet for kvoteleie i melkeproduksjonen.

Med unntak av gruppen over 500 daa og til dels gruppen under 50 daa jf. ovenfor, har det vært nedgang i antall bedrifter i alle størrelsesgrupper i siste ti-års periode.

Arbeidsforbruket per jordbruksbedrift

Fra utvalgstillingen i 2005 gikk arbeidsforbruket per bedrift ned fra 2 211 timer til 2 035 timer i ved landbrukstillingen i 2010, dvs. – 8,0 prosent. Etter 2010 har

arbeidsforbruket per bedrift vært omtrent på samme nivå og ble ved utvalgstillingen i 2013 registrert til 2 029 timer. En viss nedgang over tid har skjedd til tross for strukturrasjonaliseringen og utviklingen mot en større andel store bedrifter og økt areal per bedrift. Dette kan sees på bakgrunn av økte investeringer i arbeidssparende teknisk utstyr og økt teknisk framgang. Dessuten har det i perioden etter 2005 vært en sterk nedgang i andelen av bedrifter med melkeproduksjon, som er den mest arbeidskrevende driftsformen.

BFJ har regnet med omtrent uendret arbeidsforbruk per bedrift for budsjettårene.

2.2.2 Areal og avlinger

Totalareal

Tabell 2.2 Arealet fordelt på de enkelte vekster. 1 000 dekar

	1959	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Korn og oljevekster	2 182	2 524	3 255	3 530	3 345	3 071	2 879	2 859	2 860
<i>herav hvete</i>	93	38	170	383	516	721	792	857	790
« <i>rug/rughvete</i>	11	14	17	4	27	68	61	104	45
« <i>bygg</i>	1 409	1 848	2 002	1 760	1 826	1 462	1 265	1 231	1 350
« <i>havre</i>	669	547	1 012	1 322	913	761	720	633	630
« <i>oljefrø</i>		78	53	61	64	59	41	35	45
Poteter	553	346	223	193	149	132	124	118	115
Andre									
grovfôrvekster ¹	266	278	333	408	317	119	113	100	95
Grønnsaker ²	54	57	57	53	46	61	76	77	75
Andre vekster									
på åker og i hage	329	384	173	133	118	153	136	145	140
Brakk ³	95	77	106	90	20				
Sum åker/hage	3 479	3 667	4 147	4 401	3 995	3 536	3 326	3 299	3 285
Sum eng og beite									
på fulldyrket jord	4 864	4 602	4 211	4 445	4 876	4 766	4 785	4 792	4 785
Sum fulldyrket									
jord i drift	8 343	8 269	8 358	8 846	8 871	8 302	8 111	8 091	8 070
Endring fra året før	1	-72	292	185	-184	-93	3	-20	-21
Tillatt omdisponert									
dyrka jord ⁴	..	17	8	11	15	7	6
Sum overflatedyrket									
jord, innmarksbeite	1 764	1 594	1 239	1 096	1 511	1 758	1 756	1 754	1 755
Jordbruksareal									
i drift i alt	10 107	9 863	9 597	9 942	10 382	10 060	9 868	9 845	9 825

1) Rotvekster og grønnfôrvekster fram til 2001. Inkl. korn til krossing fra 2002

2) Inkl. rotvekster til mat fra 2002

3) Brakkareal er for senere år ført sammen med andre vekster på åker og i hage

4) LMD-tall. Fom. 2005 SSB/Kostra

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arealoppgavene bygger på produksjonstilskuddsstatistikken, med et beregnet tillegg for bedrifter som ikke søker om produksjonstilskudd.

For 2015 er det registrert en nedgang på 20 000 daa for fulldyrket areal og en nedgang på 2 000 daa for ikke-fulldyrket jordbruksareal. Det totale jordbruksarealet gikk ned 23 000 daa i 2015. For 2016 ventes en nedgang i det samlede arealet på ca. 20 000 da.

Omdisponering av dyrket jord

Landbruks- og matdepartementets rapporteringsrutiner for registrert omdisponering av dyrket jord ble lagt om fra 2005. Omleggingen har medført en nedgang i det arealet som registreres som omdisponert. Nedgangen regnes ikke for å være reell. Før omleggingen utgjorde den registrerte omdisponeringen av dyrket jord mellom 10 000 og 15 000 daa per år, men er nå på 6 000–10 000 daa per år.

Nydyrking

Nydyrkingen er satt til 15 000 daa i 2014 og 2015. Samme anslag er benyttet for budsjettåret.

Tidligere dyrket jord

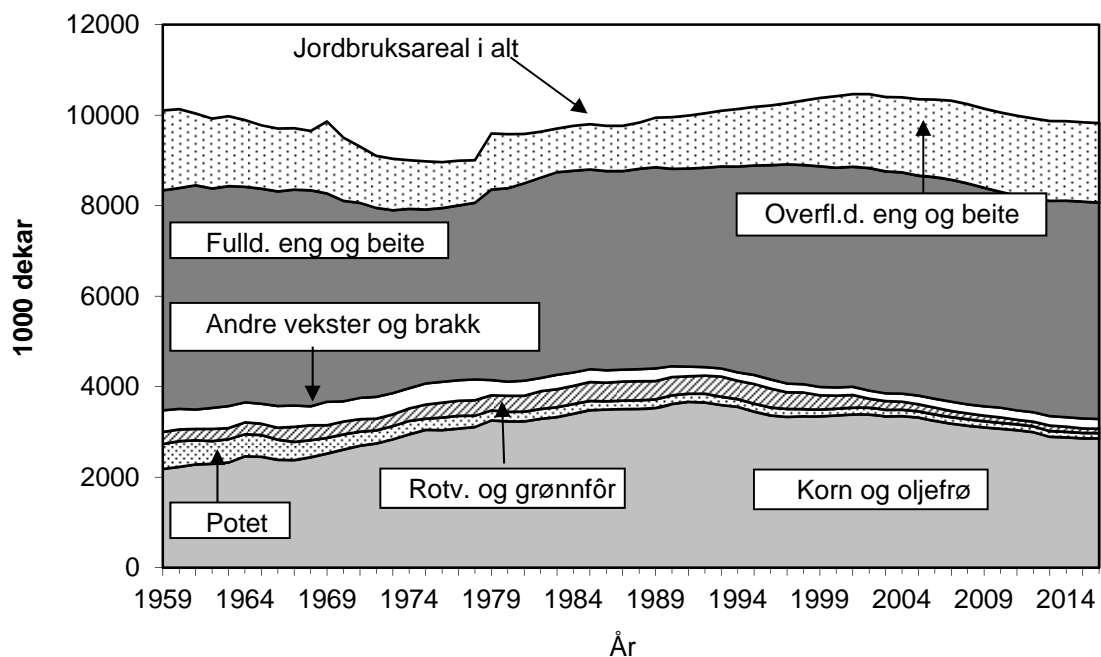
BFJ regner med at det årlig gikk ut 29 000 daa dyrket jord i perioden 1999–2010, i tillegg til registrert omdisponert dyrket areal. I tiåret før foregikk opparbeiding av tidligere dyrket jord i såpass stor utstrekning at det var en brutto *tilgang* på 4 000 daa per år utenom ordinær nydyrking.

Areal ifølge nytt kartverk

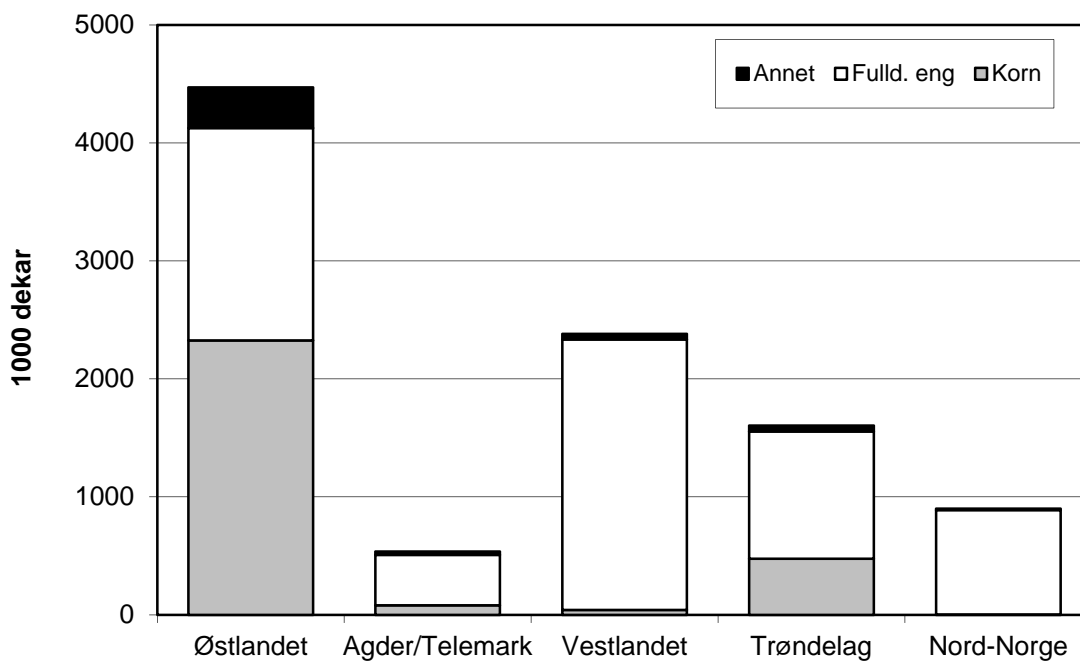
I perioden 2005–2013 ble nytt digitalt kartgrunnlag tatt i bruk som kontrollgrunnlag ved søknad om produksjonstillegg. Tall fra Landbruksdirektoratet viser at det nye kartverket innebar en reduksjon i arealet på ca. 3,3 prosent mens samlet areal gikk ned 4,7 prosent i samme periode. En kan ikke si om nedgangen skyldes mer nøyaktige målinger eller om tidligere nedgang ikke har blitt fanget opp før det nye kartverket ble tatt i bruk. Arealnedgang utenom nytt kartverk var dermed på ca. 1,4 prosent i denne perioden.

Areal fordelt på vekster

Utviklingen i arealet fordelt på vekster samt arealfordeling på regioner er vist i tabell 2.2 og i figur 2.3.

Figur 2.2 Utviklingen i jordbruksarealet 1959–2016

Figur 2.3 Jordbruksarealet fordelt på regioner i 2015

Det totale jordbruksarealet økte så å si hvert år i perioden 1986–2001, men har deretter gått ned og er i følge statistikken 6 prosent lavere i 2015 enn i 2001. Mye av nedgangen fra 2005 er knyttet til nye arealmålinger etter at nytt digitalt kartverk er tatt i bruk, jf. omtalen ovenfor. Nedgangstrenden for åkervekstene etter 1990 ser ut til å fortsette mens engarealet i større grad holder seg oppe.

For budsjettåret forventer BFJ en liten nedgang i arealet av fulldyrket jord men uendret for ikke-fulldyrket jord. Det er dermed regnet med fortsatt reduksjon i det totale jordbruksarealet.

Kornareal

Arealet av korn og oljefrø er synkende og var 17 prosent mindre i 2015 enn i 1999.

I de seinere årene har en hatt en del endringer i arealfordelingen mellom de forskjellige kornslagene. Dette har sammenheng med forskjeller i lønnsomhet kornslagene imellom samt de klimatiske forholdene for såing høst og vår samt overvintring, spesielt for hvete. Videre har problemer med mykotoksiner medført redusert havredyrking. Såkorntilgang spiller også inn.

Arealet av oljevekster ligger de fleste årene rundt 50–60 000 dekar.

Potetareal

Økende spesialisering medfører at produsenter med mer enn 100 daa nå har over 90 prosent av potetarealet. Det har vært en nedgang i potetarealet over flere år og var 118 300 daa i 2015. I budsjettåret er det regnet med 115 000 dekar. Til tross for økte målpriser ved de siste jordbruksoppgjørene og noteringspriser opp mot øvre prisgrense, innebærer utviklingen i potetproduksjonen for import.

Andre grovfôrvekster

Siden 1999 er arealet av andre grovfôrvekster, det vil si grønnfôr og rotvekster til fôr, redusert med nærmere 70 prosent. Årsaken er arbeidsmessige og økonomiske forhold ved dyrking av slike fôrvekster i forhold til dyrking av andre vekster, eks. gras, og innkjøpt kraftfôr.

Annet areal

Arealet av andre vekster på åker og i hage er en samlepost for en rekke forskjellige vekster, hvor også brakkareal inngår. Arealet forventes å endre seg lite i budsjettåret.

Fulldyrka eng og beite

Dette er areal hvor det dyrkes flerårige grovfôrvekster som kan fornyes ved pløying. Engarealet på fulldyrket jord økte i 1990-årene, som følge av forskyvning fra åker til eng. Etter 1999 var det fulldyrkede engarealet tilnærmet uendret, men har gått litt ned de seinere årene.

Overflatedyrket jord og innmarksbeite

Arealet av ikke-fulldyrket jord økte sammenhengende i flere år, men kulminerte i 2013.

Avlinger

Avlingsnivå og avlingsutvikling er vist i tabell 2.3 og i figur 2.4. For budsjettårene forutsettes det normalårsavlinger, beregnet som en trend basert på 12 treårs glidende gjennomsnitt.

Tabell 2.3 Avlinger av forskjellige jordbruksvekster. Kg per dekar. Tallene i parentes angir avlingene i forhold til normalåret som er satt lik 100

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Hvete ¹	290 (98)	394 (100)	374 (86)	445 (98)	460 (104)	492 (122)	585 (146)	419 (100)
Bygg ¹	263 (98)	324 (98)	338 (87)	342 (94)	370 (99)	417 (116)	411 (115)	361 (100)
Havre ¹	258 (97)	379 (110)	311 (87)	389 (104)	393 (107)	393 (115)	440 (130)	345 (100)
Poteter	2 037 (99)	2 028 (91)	2 424 (101)	2 561 (104)	2 517 (100)	2 897 (120)	2 602 (107)	2 500 (100)
Eng til slått	582 (93)	664 (98)	665 (93)	555 (104)	558 (90)	648 (112)	694 (117)	607 (100)
Jordbr.produkter i alt ²	(97)	(96)	(95)	(101)	(94)	(112)	(117)	(100)
Vinterkål ³	3 518 (95)	2 909 (83)	4 419 (115)	4 688 (99)	4 395 (92)	4 171 (97)	4 185 (99)	4 362 (100)
Gulrot ³	3 096 (101)	2 981 (85)	3 819 (109)	3 877 (103)	3 309 (101)	3 543 (122)	3 625 (125)	3 470 (100)
Grønnsaker i alt ³	(99)	(89)	(107)	(97)	(102)	(111)	(114)	(100)
Epler ^{3,4}	24,8	18,3	22,6	522	804	967	677	759
Pærer ^{3,4}	33,0	15,5	11,7	432	547	571	266	428
Jordbær ³	692	907	788	587	623	496	816	525
Solbær ^{3,4}	3,1	3,7	3,0	363	188	226	407	206

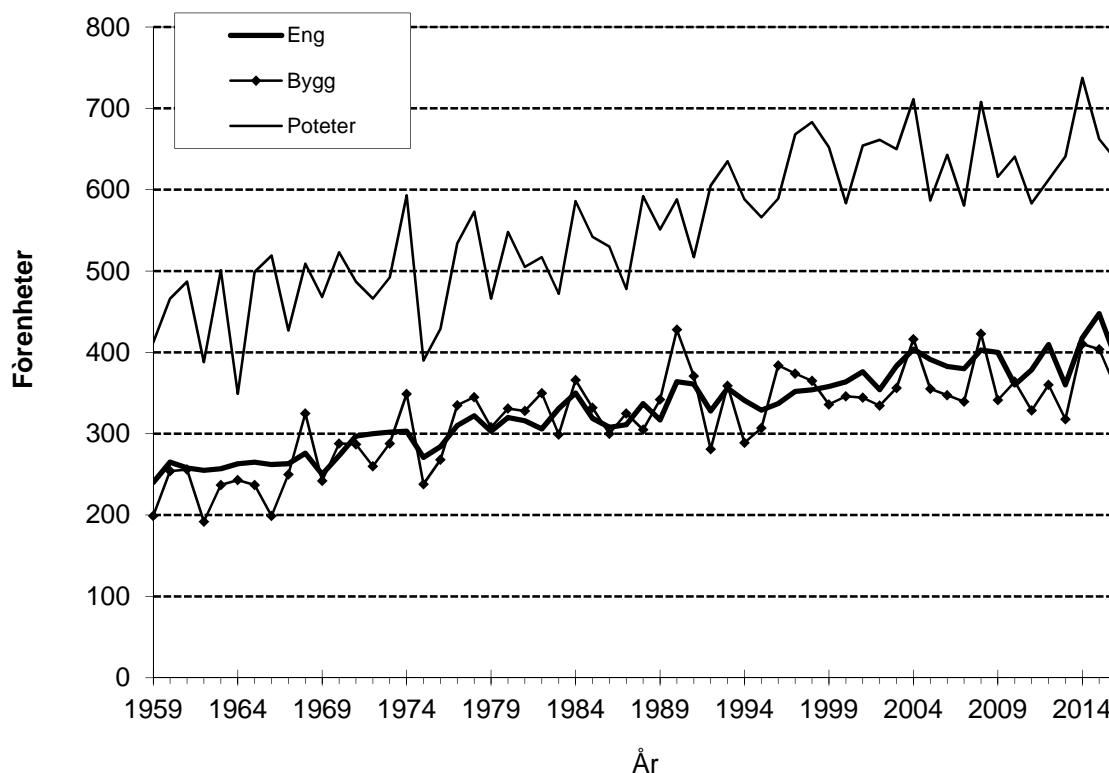
1) Avling med 15 % vann fra og med 1989

2) På mengdebasis fra og med 1993 mot tidligere på førehetsbasis

3) Anslått avling for 2015

4) Per tre/busk tom. 1989, per daa fom. 1990

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.4 Utviklingen i avlingene for noen vekster, FEm per daa

Det har vært relativt liten endring i avlingsnivået for flere vekster i det seinere.

Beregningsprinsippene for engavlinger har blitt endret flere ganger, sist med virkning fra 2000. Liten endring i avlingene deretter kan ha sammenheng med ekstensivering av driften og med reglene for produksjonstilskudd. Engarealet er holdt oppe selv om grovfôrbasert husdyrproduksjon har gått ned og andelen kraftfôr har økt.

Avlinger for 2014

I motsetning til årene før ble 2014 et godt år med avlinger betydelig over normalårsnivå.

Til tross for noe tørre forhold etter hvert ble det et godt kornår med avlinger 18 prosent over normalåret.

Også for poteter ble 2014 et avlings- og kvalitetsmessig godt år med avlinger 20 prosent over normalårsnivå.

Gode værforhold medførte også gode grovfôravlinger selv om delvis tørt vær ga noe redusert kvalitet pga. mye ufordøyelig fiber. Førsteslåtten var tidlig, deretter ble det tørt så andreslåtten ble både utsatt og redusert. Nedbør på ettersommeren ga imidlertid en god tredjeslåt. I sum ga dette avlinger 12 prosent over normalårsnivå.

Avlinger for 2015

Også 2015 ble samlet sett et svært godt avlingsår. Godt vær gjorde at det ble en tidlig start på våronna i det meste av landet mens det deretter gikk det seinere pga. mye nedbør. For korn ga dette avlinger 29 prosent over normalårsnivå, men variasjonene var store.

Også for poteter ble 2015 avlingsmessig et godt år med avlinger 7 prosent over normalårsnivå.

Værforholdene ga samlet sett gode grovfôravlinger selv om første- og til dels andreslåtten ble forsinket pga. en etter hvert kjølig vår og mye nedbør. I sum ble det grasavlinger på 17 prosent over normalårsnivå.

Samlet planteproduksjon

Det er regnet med at samlede planteproduksjonen økte med 7 prosent fra 2014 til 2015. Med forutsetning om normalårsavlinger er det regnet med en nedgang i produksjonen med 15 prosent i 2016.

Tabell 2.4 Samlet planteproduksjon, mill. FEm og FEm per dekar¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Korn, oljefrø, erter	609	988	1 118	1 174	1 182	1 214	1 329	1 042
Poteter	173	103	107	97	85	91	78	73
Grønnsaker o.a. ²	22	23	10	6	7	7	8	8
Høy	694	386	391	267	94	76	73	64
Silo	363	782	1 003	1 456	1 450	1 746	1 839	1 607
Grønnfôr ³	49	85	115	85	23	22	22	17
Halm	118	27	33	18	9	9	6	8
Beite ⁴	682	595	586	811	792	850	930	841
Pl.prod. i alt, mill. FEm ⁴	2 711	2 989	3 362	3 914	3 642	4 015	4 285	3 660
Fem/daa jordbr. areal	279	309	339	377	362	407	435	373

1) FFE (fetringsfôrenheter) t.o.m. 1992. FEm (fôrenheter melk) f.o.m. 1993. Beregnet på mengdebasis f.o.m. 1993 mot tidligere på kvalitetsbasis

2) Ekskl. rotvekster til fôr fra 2002

3) Inkl. rotvekster til fôr fra 2002

4) Inkludert utmarks- og fjellbeite

2.2.3 Husdyrbestanden og ytelsen

Husdyrbestanden

Tabell 2.5 viser utviklingen i bestanden av de forskjellige dyreslagene. Bestanden er registrert 1. januar hvert år.

Tabell 2.5 Husdyrbestanden per 1. januar, 1 000 stk.

	1969	1979	1989	1999	2009	2014	2015*	2016**
Hest i alt	41,9	22,0	17,6	22,7	30,7	32,3	28,5	27,3
Storfe i alt	973	1 008	979	1 046	876	833	834	847
Herav melkekyr ¹	437	392	344	323	249	230	228	227
“ ammekyr	..	2	7	30	58	69	72	76
Vinterfôra sau ²	838	968	1 013	1 103	1 029	1 032	1 057	1 095
Geit i alt ³	92	62	66	54	37	30	31	34
Svin i alt ⁴	658	601	593	439	526	528	520	523
Verpehøner	3 836	4 116	3 575	3 113	3 837	4 258	4 413	4 381
Kylling				3 655	9 155	10 876	11 370	9 740
Mink ⁵	792	420	134	70	125	170	180	180
Rev ⁵	40	80	209	105	60	50	50	45

1) Inkludert ammekyr 1959 og 1969

2) Sau > 1 år tom. 1978

3) Fra 1979: Melkegeiter

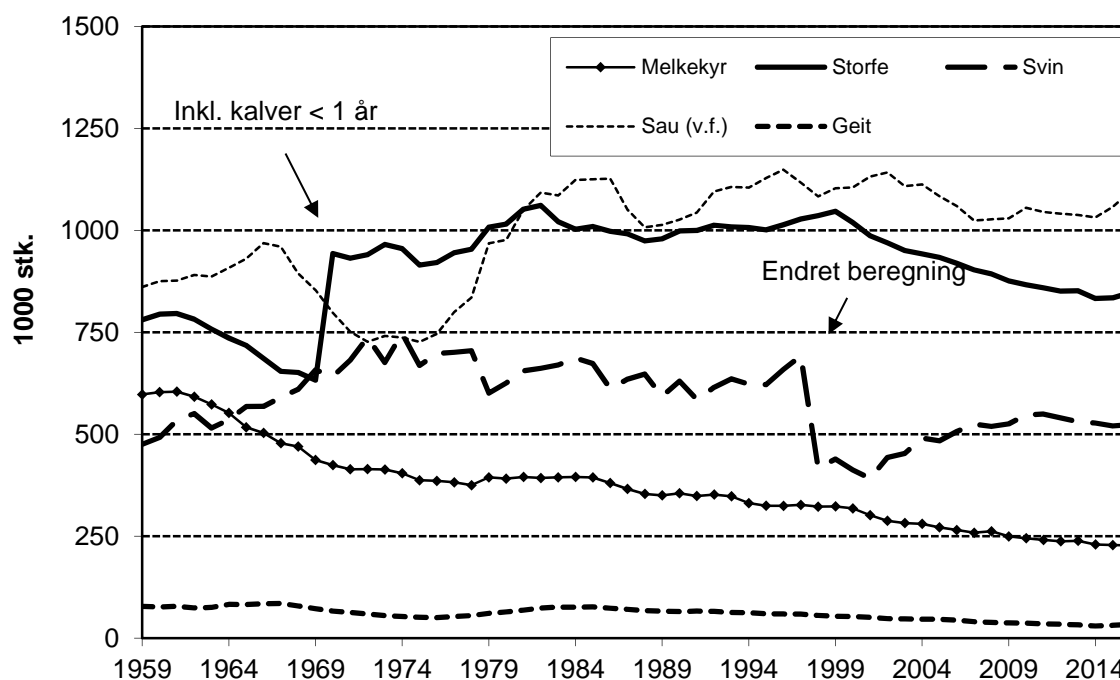
4) Fom. 1997: Avlssvin og slaktesvin

5) Avlsdyr

Kilder: Stat. sentralbyrå, Landbruks- og matdep. og Landbr.dir.

Storfebestanden har gått markert ned etter 1999. Reduksjonen i antall melkekyr har sammenheng med tilpasningen til et lavere melkeforbruk og høyere ytelse. Ammekutallet øker, men ikke nok til å oppveie nedgangen i antall melkekyr.

Bestanden av sau ligger på noenlunde samme nivå de siste årene mens bestanden av melkegeiter reduseres. Bestanden av kylling har økt i takt med forbruksøkningen. Bestanden av hester i jordbruket har økt de siste årene. Bestanden av mink har økt noe, mens bestanden av rev har gått nedover.

Figur 2.5 Utviklingen i husdyrbestanden. Registreringsdato 1. januar

Ytelse

Avdrått per dyr i tabell 2.6 er beregnet på grunnlag av produksjon og dyretall for de forskjellige dyreslagene. For kumelk er det den totale produksjonen, inkludert svinn, som danner grunnlaget. Det samme gjelder for egg, mens beregningen for geit er basert på nettoproduksjonen. Et svinn på 3 prosent er da holdt utenom. For kjøttslagene er beregningen bygd på samlet matproduksjon til salg og hjemmeforbruk. Den delen av kjøttproduksjonen som går til dyrefôr, er altså ikke med i beregningsgrunnlaget.

Til beregningen av melkeytelsen per ku nytter BFJ et antall årskyr som er beregnet av Prognoseutvalget for kjøtt og melk.

Avdrått i storfekjøttproduksjonen, hvor også kalvekjøtt er inkludert, beregnes for kyr i alt inkl. ammekyr. For sauekjøtt beregnes avdrått per vinterfôra sau per 1. januar. For svinekjøtt benyttes totalt antall avlsdyr per 1. januar.

Avdråttsnivået for de forskjellige produksjonene har til dels vært lavere enn hva potensialet tilsier. Til dels skyldes dette tiltak for å begrense overproduksjonen av forskjellige husdyrprodukter. Økt produksjonspotensiale på grunn av avlsmessig framgang, bedre fôring og bedre stell, er dermed ikke utnyttet. Utformingen av enkelte tilskuddsordninger kan ha bidratt til bedre totaløkonomi ved å holde dyretallet oppe enn å øke ytelsen per dyr.

Tabell 2.6 Produksjon av melk, storfekjøtt, sauekjøtt, svinekjøtt og egg regnet per avlsdyr

År	Melk ¹ per årsku (melkeku) Liter	Melk ² per melkegeit ⁴ >1 år Liter	Storfe ³ og kalvekjøtt per årsku ⁵ Kg	Sau/lamme- kjøtt per vinter fôra sau ³ Kg	Svinekjøtt ³ per avlssvin Kg	Egg per høne ⁶ Kg
1959	2 564	283	82	17,3	746	..
1969	4 001	386	134	20,2	805	8,81
1979	4 900	383	177	19,4	725	10,92
1989	5 787	396	216	23,7	852	15,29
1999	5 776	420	273	20,8	1 122	17,46
2008	6 580	532	273	23,6	1 261	14,60
2009	6 655	559	276	23,4	1 235	15,35
2010	6 761	577	271	23,3	1 253	14,80
2011	6 755	584	268	22,5	1 323	14,74
2012	6 953	587	255	22,0	1 346	16,33
2013	7 041	628	273	22,8	1 307	15,78
2014	7 135	628	264	23,5	1 327	15,80
2015*	7 249	640	265	24,3	1 436	15,11
2016**	7 276	641	269	23,8	1 439	15,31

1) Bruttoproduksjon

2) Nettoproduksjon

3) Salg og hjemmeforbruk

4) Uten ammegeiter fra og med 1999

5) Melkekyr og ammekyr per 1.8 (1.1 fra 2013)

6) Per årshøne tom. 2007. Per verpehøne > 20 uker per 1.1 fom. 2008

Avdråttene til melkekyr har økt med over 25 prosent fra 1999 til 2015 mens ytelsen for geitemelk har økt med 52 prosent.

Kjøttproduksjonen per årsku var økende fra 2001 til 2009, men har vært litt lavere deretter. En del av dette skyldes at andelen ammekyr, som har færre kalver enn melkeku, er økende. For de seinere årene har det vært underdekning av norskprodusert storfekjøtt med import også utover import med tollettelser.

For sauekjøtt har avdråttene, målt i kg kjøtt per vinterfôra sau holder seg på omtrent samme nivå. Variasjonene fra år til år har blant annet sammenheng med beiteforholdene.

I perioden 1999–2015 var det en produksjonsøkning per avlsggris på 28 prosent. Variasjoner i enkelte år kan bla. Skyldes produksjonsreguleringer ved overproduksjon.

2.3 Jordbruksavtalen – priser

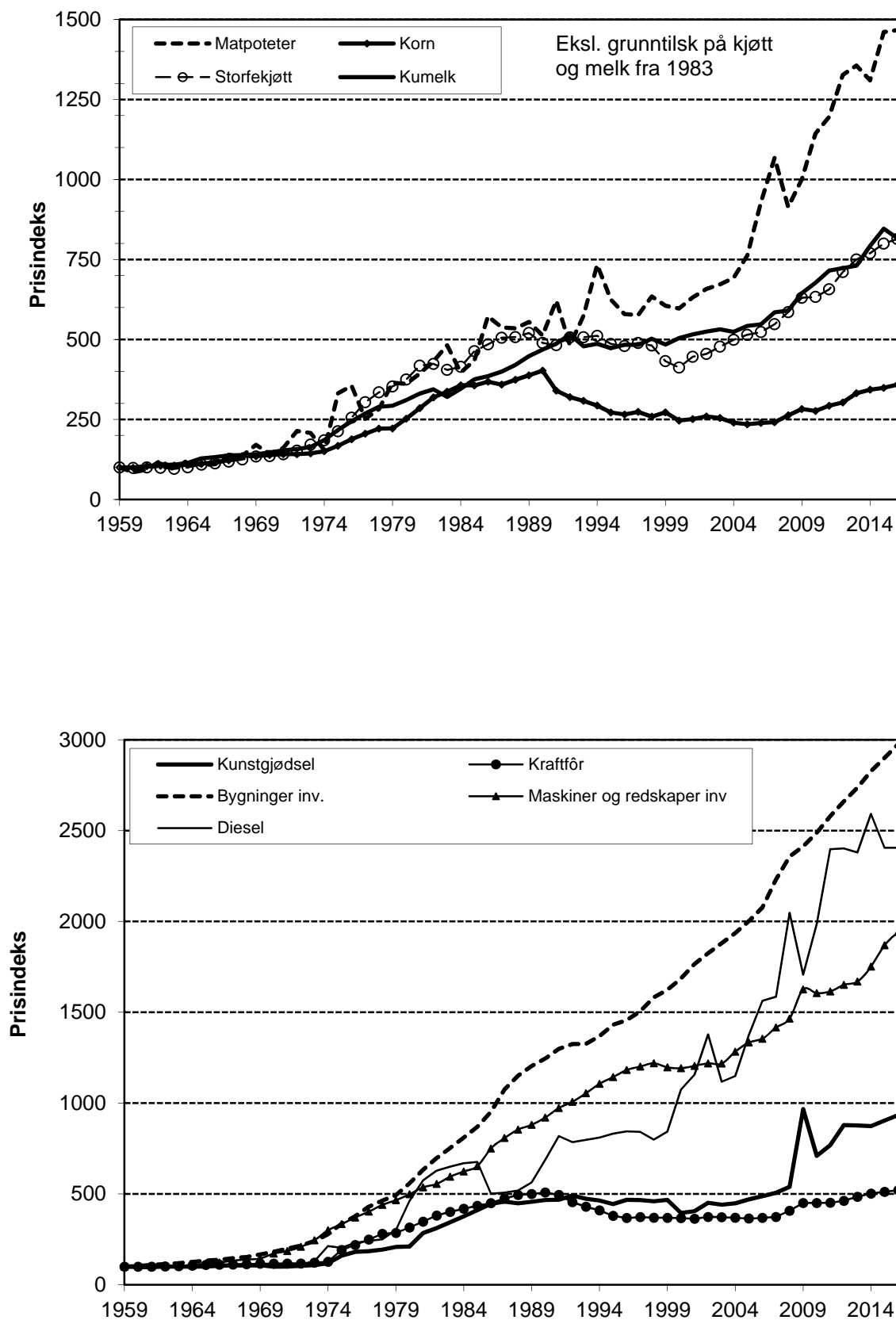
Totalkalkylen skal vise de faktiske utbetalingsprisene til produsent i hvert enkelt år. Disse prisene vil gjenspeile markedsforholdene. Eksempelvis vil overproduksjon gi lavere utbetalingspriser og økt omsetningsavgift.

Priser og tilskudd for budsjettåret 2016 er anslått med utgangspunkt i de forholdene som var kjent i februar/mars 2016. I tillegg er endringene i jordbruksavtalen i 2016, tatt inn i beregningene. Målprisene endres med virkning fra 1. juli.

Under de enkelte postene er det gjort mer detaljert rede for hvilke forutsetninger prisanslagene for hver enkelt vare er basert på.

2.4 Prisutvikling kostnader

For kostnadsposter som er påvirket av den generelle prisutviklingen, er beregningene for budsjettåret bygd på anslaget for konsumprisindeksen (KPI) på 2,5 prosent i rapporten fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjøret (TBU) i februar 2016.

Figur 2.6 Prisutviklingen for noen produkter og produksjonsmidler

2.5 Etterspørselen etter matvarer

Tabellen nedenfor gir oversikt over forbruket av de viktigste jordbruksproduktene. For poteter, grønnsaker, frukt og bær angis forbruket slik at det inkluderer produkter som dyrkes i villahager. En mer utførlig omtale av forbruket er gjengitt under de enkelte postene.

Tabell 2.7 Forbruket av de viktigste jordbruksproduktene på engrosnivå. Kg/innbygger

	1959	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014	2015*
Matkorn, inkl. ris (som mel)	81,8	73,6	77,6	79,5	86,3	86,0	82,1	81,5	82,2
Matpoteter ¹	87,6	88,6	74,0	71,2	61,7	55,0	51,3	52,1	45,0
Grønnsaker ²	41,9	39,7	46,4	53,2	60,4	71,3	75,4	77,9	78,3
Frukt og bær ²	63,9	69,2	75,6	77,8	68,7	88,0	90,8	91,6	90,0
Konsummilk i alt ³	187,7	188,9	186,4	174,9	127,2	99,4	92,0	90,0	87,0
Yoghurt					6,7	9,1	9,1	9,3	9,1
Fløte og rømme ⁴	5,0	6,5	6,6	6,9	6,7	6,9	7,5	7,3	7,3
Ost	8,6	8,9	12,0	13,3	14,5	16,9	17,7	17,9	18,3
Smør	3,2	5,5	5,4	3,4	3,3	3,0	3,3	3,3	3,3
Kjøtt fra husdyr ⁵	34,0	39,1	49,3	48,3	57,8	66,9	70,6	69,3	70,0
Egg	8,4	9,9	10,8	11,6	10,3	11,9	12,2	13,0	12,7

1) Inklusive foredlede matpoteter, eksklusive potetmel

2) Inklusive villahager tom. 1999

3) Sum av helmelk, lettmelk og skummet melk. Ekskl. kondensert og tørket melk. Inklusive yoghurt tom. 1998

4) Beregnet som 38 prosent fett (35 % fett t.o.m. 1990)

5) Ekskl. grensehandel og biprodukter av kjøtt

2.6 Produktivitet

Utgangspunktet for årets beregning av produktivitsutviklingen er normalisert regnskap for årene 2005-2015, målt i faste priser. Ved utregning av regnskap i faste priser er det nyttet prisindekser beregnet på grunnlag av normalisert regnskap. Det er så langt råd nyttet spesielle indekser for hver gruppe av inntekts- og kostnadsposter. Også for investeringer og kapitalslit i driftsbygninger og maskiner og redskaper brukes spesielle indekser. For hydrotekniske anlegg, grøfter og biler brukes derimot konsumprisindeksen (KPI) da en har ansett de spesielle indeksene som for usikre. Også for kjøreinntekter- og arbeidsinntekter er KPI benyttet. At en bruker spesielle indekser for bygninger, maskiner og redskaper betyr at det kapitalslit og de kapitalmengder som benyttes i produktivitsberegningene, avviker fra det som benyttes ellers i Totalkalkylen.

At en bruker normalisert regnskap betyr at inntektene for planteprodukter er litt endret i forhold til fjorårets beregning. Sammenlignet med beregninger i 2015 for årene 2004–2014 vil resultatene også være påvirket av at året 2004 er gått ut og året 2015 er kommet til i datagrunnlaget, endringer fra foreløpig regnskap til «endelig»

regnskap for 2014, og korrigeringer av noen inntekts- og kostnadsposter for tidligere år. Arbeidsforbruket er *forutsatt* å gå ned med 2,25 prosent per år i perioden 2011–2015.

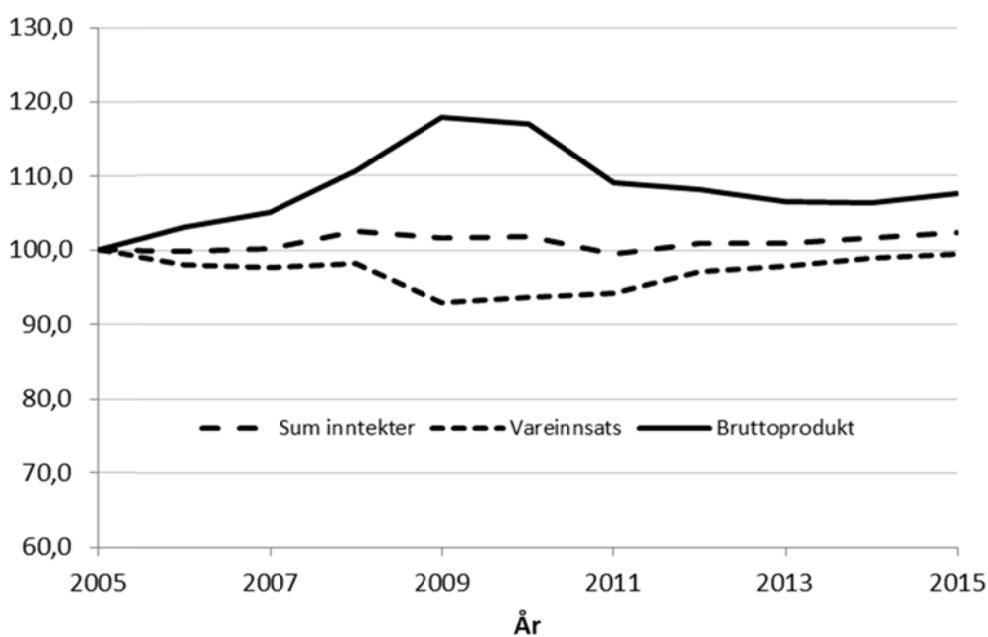
Det er flere mål for produktivitetutvikling. Her presenteres kun resultater basert på bruttoprodukt i jordbruket. Bruttoproduct vil si produksjonsverdi minus vareinnsats. Direkte tilskudd utover grunntilskudd og distriktstilskudd er holdt utenom i beregningene. Tabell 2.8 viser en økning av brutto arbeidsproduktivitet på 49 prosent fra 2005 til 2015. Den årlige økningen var 4,1 prosent. Brutto kapitalproduktivitet økte med 5 prosent for perioden, eller med 0,6 prosent per år. Sammenveid produktivitet for arbeid og kapital økte med 29 prosent for perioden 2005–2015 eller 2,6 prosent i gjennomsnitt per år.

Som kapitalinnsats regnes summen av kapitalslit og rentekostnader. For maskiner er det beregnet kapitalslit separat for kjøpt og leaset utstyr, men ellers er kjøpt og leaset utstyr behandlet likt. Rentekravet på all kapital er satt til 2,44 prosent per år i hele perioden. Denne rentefoten er lik gjennomsnittlig realrente for lånt kapital i årene 2012–2014. For arbeid er det regnet en pris på kr 178 per time i hele perioden. Dette er basert på hva NIBIOs driftsgranskinger brukte som uttrykk for kostnader ved å leie arbeidshjelp i 2014. Jordkapitalen er beregnet på grunnlag av areal i drift og en gjennomsnittlig bokført kapital per daa i år 2014. Denne var kr 2736 per dekar.

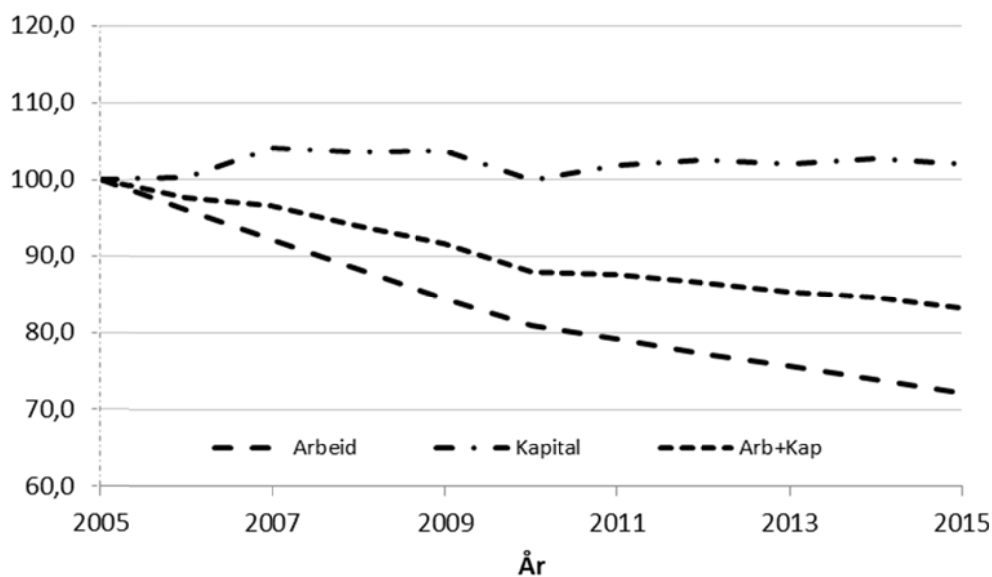
Tabell 2.8 Produktivitetutvikling 2005–2015 i jordbruket beregnet på indekser for bruttoprodukt

År	Arbeids- produktivitet	Kapital- produktivitet	Sammenveid arbeids- og kapitalproduktivitet
2005	100	100	100
2015	149	106	129
Årlig	4,1	0,6	2,6

I de tre følgende figurene presenteres noe av grunnlaget for beregningene. Både bruttoinntekt (+2,4 %) og vareinnsats (-0,5 prosent) har vært forholdsvis stabile i perioden 2005-2015, se figur 2.7. Til sammen gir dette en økning i bruttoproduktet på 7,7 prosent i perioden. Arbeidsinnsatsen er redusert med omtrent 28 prosent, mens kapitalinnsatsen er økt med 1,9 prosent, hele perioden sett under ett (figur 2.8). Arbeids- og kapitalinnsats har totalt minket med 17 prosent. Produktivetsframgangen er først og fremst knyttet til redusert arbeidsforbruk. Dette går fram av figur 2.7–2.9.

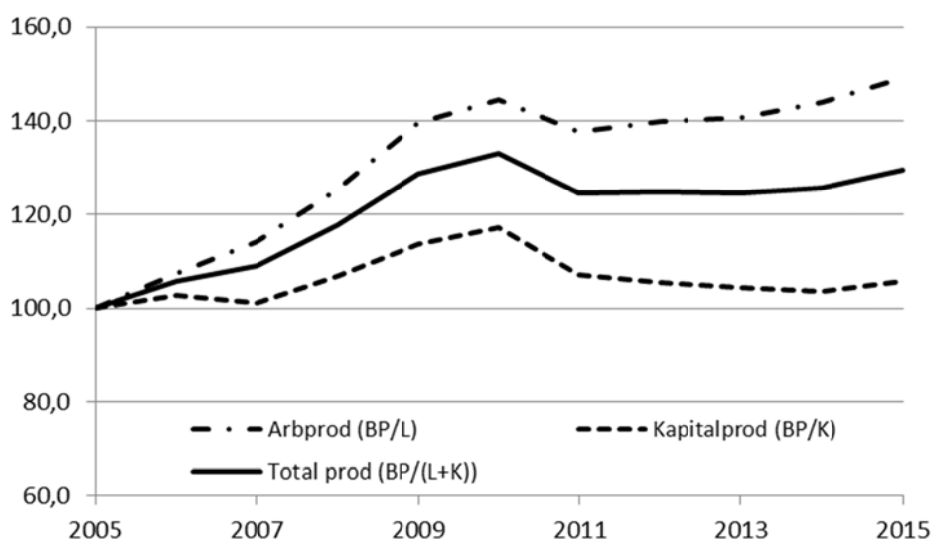

Figur 2.7 Utvikling i bruttoinntekt, vareinnsats og bruttoprodukt 2005–2015, relative tall

Figur 2.8 Utvikling i faktorinnsats 2005-2015, relative tall

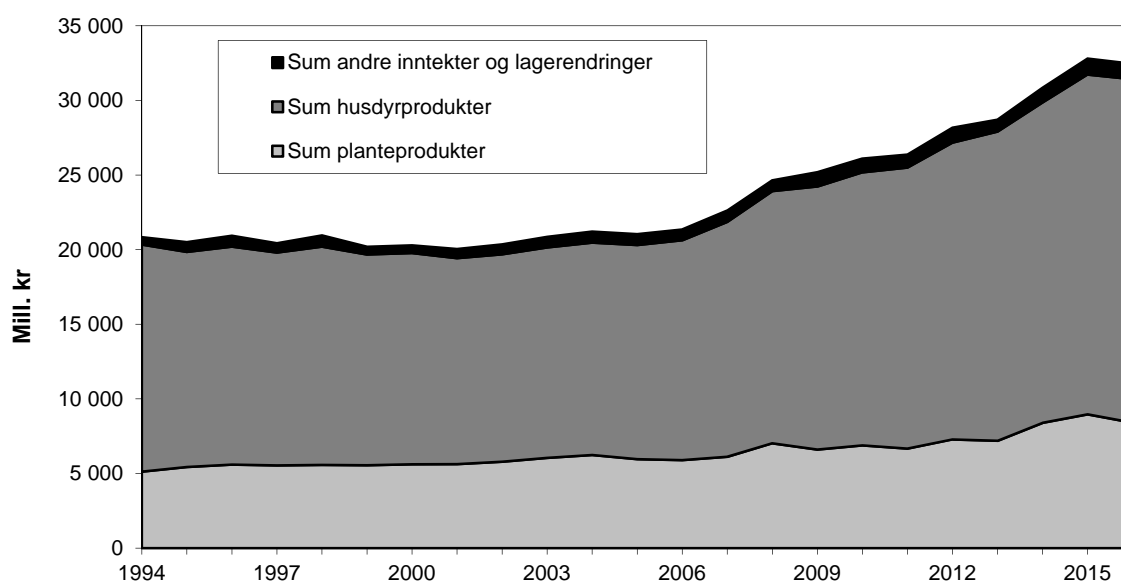
Figur 2.9 viser utviklingen for de tre produktivetsmålene som er med i tabell 2.8. Figuren indikerer at produktivetsveksten har vært noe svakere etter 2009, spesielt fra 2010 til 2011, enn tidligere. Det skyldes både at nedgangen i arbeidsforbruk har vært mindre etter 2010, men også utviklingen i produksjonsinntekter og vareinnsats, målt i faste priser. Vanskelige vekstforhold i flere av årene er en forklaring på denne utviklingen. Årets beregninger viser litt svakere produktivetsvekst for perioden 2005–2015 enn fjorårets beregning for perioden 2004–2014 for alle produktivetsmål som er med i tabell 2.8 og i figur 2.9.

Figur 2.9 Utviklingen i produktivitet 2005-15 uttrykt ved tre produktivetsmål basert på bruttoprodukt (BP). L =Arbeid, K= Kapital

3 Inntekter

3.1 Innledning

Figur 3.1 Sum bruttoinntekter ekskl. direkte tilskudd, 1994–2016

Inntektene i jordbruket kommer i grove trekk fra salg av produkter og fra tilskudd. I Totalkalkylen inntektsføres også endringer i buskapsverdi, kjøring med jordbrukets maskiner og arbeid knyttet til investeringer. Jf. kapitlene 3.4.1 og 3.4.2.

I kapittel 3 er det gitt en oversikt over inntektsberegningene for de enkelte produktgruppene, mens kapittel 4 handler om posten «direkte tilskudd».

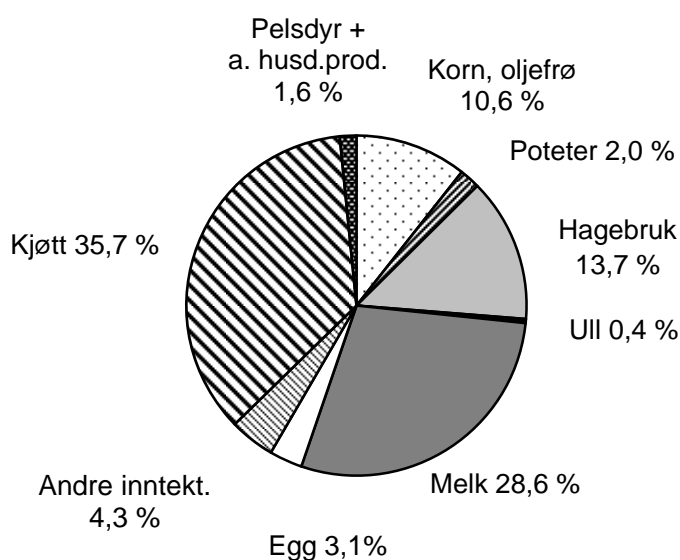
I tabellvedleggene bak i rapporten gis et detaljert bilde av produktmengder, priser og produktverdier. Vedleggene gjelder regnskapsårene 2014 og 2015 og budsjettåret 2016. I budsjettet for 2016 er endringene i priser og tilskudd som følger av jordbruksoppjøret i 2016, innarbeidet.

En oversikt over inntekter fra de forskjellige planteproduktene er gitt i vedlegg I. Direkte tilskudd presenteres i vedlegg II. Vedlegg IV inneholder oversikt over jordbruksarealet, med fordeling på de enkelte vekstene. Dessuten blir størrelsen på den totale planteproduksjonen, og bruken av planteproduktene, vist der. Husdyrstatus og husdyrproduksjon kartlegges i vedlegg V.

Inntektene i jordbruket, utenom direkte tilskudd, er delt inn i fire hovedgrupper:

1. Inntekter fra planteprodukter
2. Inntekter fra husdyrprodukter
3. Andre inntekter
4. Lagerendringer i buskap og formidler

Figur 3.2 viser hvordan produksjonsinntektene i 2015 fordelte seg på ulike produkter. I denne sammenhengen er ikke direkte tilskudd med i produksjonsinntektene. Virkningen av de produksjonsnøytrale tilskuddene, for eksempel arealtilskudd, kommer dermed ikke til uttrykk i figuren.

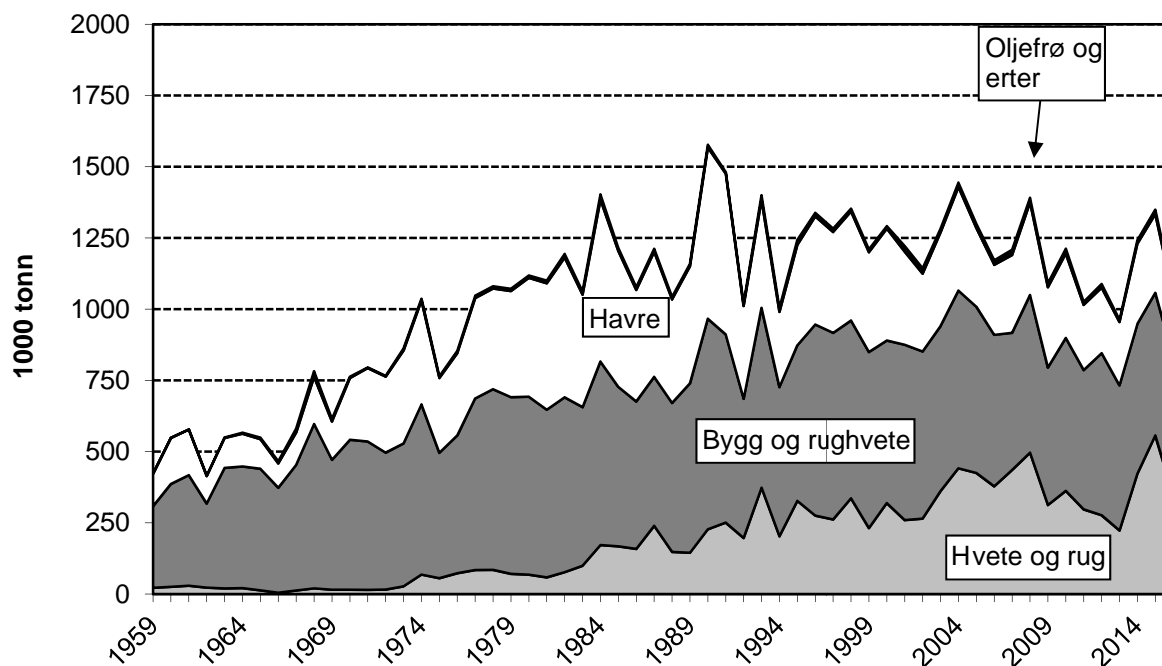
Figur 3.2 Inntektene(ekskl. direkte tilskudd) fordelt på forskjellige produkter 2015

3.2 Planteproduksjon

3.2.1 Korn, erter og oljefrø

Produksjonsutvikling

I 2015 var kornavlingene, ifølge de foreløpige oppgavene, 29 prosent over normalårsnivå. Kornproduksjonen dette året ble på 1 338 291 tonn. Med normalårsavlinger er kornproduksjonen i 2016 beregnet til 1 049 593 tonn.

Figur 3.3 Utviklingen i korn- og oljefrøproduksjonen. 1 000 tonn

Produksjonen av korn og oljevekster går også fram av tabell 3.1.

Tabell 3.1 Produksjon av korn og oljevekster, mill. kg 15 prosent vann (8 % for oljefrø)

	Korn	Oljevekster	Erter
1959	422
1969	605	9,4	..
1979	1 064	8,6	..
1989	1 151	10,4	..
1999	1 219	10,4	..
2005	1 307	10,3	3,7
2006	1 178	9,5	6,2
2007	1 224	9,0	8,9
2008	1 409	9,7	6,7
2009	1 077	6,7	7,0
2010	1 202	10,2	6,5
2011	1 017	8,6	2,3
2012	1 077	11,3	1,9
2013	955	6,0	1,0
2014	1 223	9,6	2,3
2015*	1 334	11,0	4,2
2016**	1 045	9,8	4,2

Priser og verditall

Oppgaver fra Landbruksdirektoratet og Norske Felleskjøp ligger til grunn for verdiberegningen for korn og oljevekster. I tillegg hentes det inn oppgaver fra såvarefirmaer og enkelte andre aktører.

Priser som er fastsatt ved jordbruksoppkjørene, går fram av tabell 3.2.

Ved jordbruksoppkjøret i 2016 ble målprisene fra 1.7.2016 økt med 9 øre per kg for hvete matkvalitet, bygg med 7 øre per kg og havre med 6 øre per kg. Forhvelte, forrug, erteser og oljevekster med 7 øre per kg. Prisen på rug matkvalitet er uforandret.

Tabell 3.2 Grunn- og målpriser på korn. Øre per kg^{1,2}

	1959	1969	1986	1990	2000	2010	2013	2014	2015	2016
Hvete, matkval.	90	112	303	321	217	248	293	298	308	317
Rug, matkval.	83	105	290	302	201	232	277	282	282	282
Bygg	70	93	250	277	178	214	250	255	263	270
Havre	61	86	220	249	159	195	228	233	239	245

1) Målpriser erstattet grunnpriser fra 1.7.2001. Det innebar en teknisk oppjustering av prisene på 14 øre/kg

2) 17 prosent vanninnhold tom. 1988, 15 prosent deretter

Ved prisberegningen for 2015 er det tatt utgangspunkt i registrerte produsentpriser fra Landbruksdirektoratet og noteringspriser fra Norske Felleskjøp (markedsregulator). Avregningspris til produsent er fratrukket omsetningsavgift og kostnader til analyse og avregning.

I 2014 og 2015 ble det i begge årene trukket omsetningsavgift på 3 øre/kg. Det regnes med et trekk på 2,67 øre/kg i 2016, det vil si gjennomsnittet av trekket de siste tre årene.

Kostnaden til analyse og avregning var 1,85 øre/kg i snitt for 2015. Det regnes med samme trekk i 2016.

Det var et gjennomsnittlig trekk for tørking og kvalitet på 1,86 øre/kg i 2014. For 2015 er det regnet med et trekk på 6,28 øre/kg. For budsjettåret regner BFJ med 6,27 øre/kg i trekk for alt solgt korn. Dette tilsvarer gjennomsnittlig kvalitetskorreksjon i perioden 2005–2014.

Tillegg for økologisk vare og leveringsavtaler samt korreksjon for KSL-tillegg/trekk inngår også i produsentprisene. Tillegg for kontraktproduksjon av mathavre er tatt inn under posten «lokale tillegg».

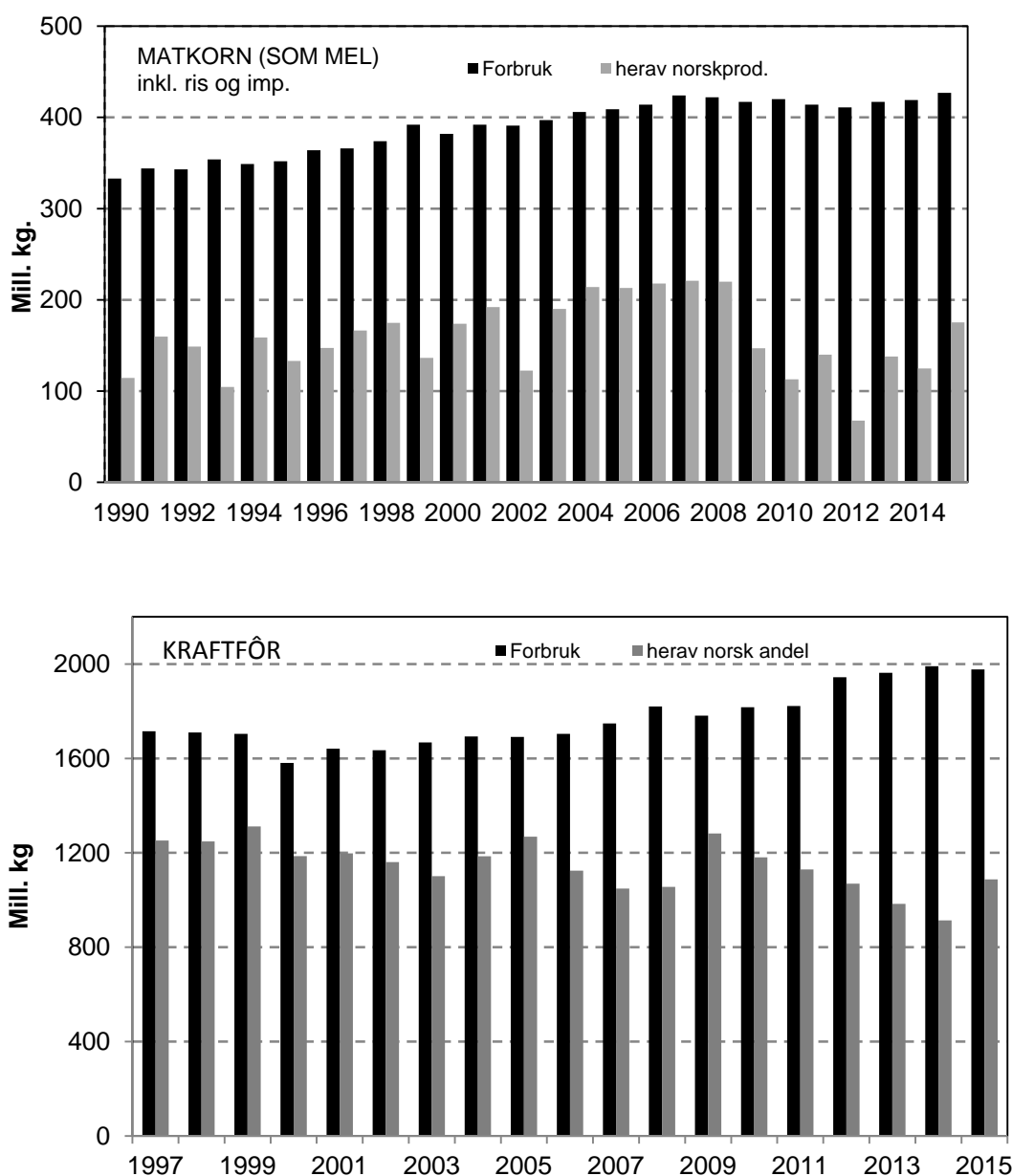
Tabell 3.3 Mengder, priser og verditall for korn, erter og oljevekster

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Hvete</u>								
Produksjon, mill. kg	11	66	143	230	337	396	508	339
herav salg, mill. kg	9	63	136	226	328	385	497	328
Øre per kg ¹	114	183	330	236	231	279	279	297
Inntekt, mill. kr	10	116	449	532	758	1 076	1 387	974
<u>Rug</u>								
Produksjon, mill. kg	4	5	2	6	34	38	59	20
herav salg, mill. kg	2	3	1	6	34	37	59	19
Øre per kg ¹	107	169	295	217	210	273	256	262
Inntekt, mill. kr	3	5	2	12	71	100	151	50
<u>Bygg</u>								
Produksjon, mill. kg	456	620	595	624	550	539	515	497
herav salg, mill. kg	316	468	503	614	536	525	501	483
Øre per kg ¹	97	162	284	196	207	251	261	268
Inntekt, mill. kr	306	757	1 423	1 204	1 108	1 316	1 308	1 294
<u>Havre og bl. korn</u>								
Produksjon, mill. kg	134	373	411	355	304	288	284	222
herav salg, mill. kg	96	314	386	350	297	282	277	216
Øre per kg ¹	88	150	254	178	187	228	234	240
Inntekt, mill. kr	85	470	979	623	554	644	647	518
<u>Rughvete</u>								
Produksjon, mill. kg				3,7	–	–	–	–
herav salg, mill. kg				3,7	0,5	–	–	–
Øre per kg ¹				197	211	–	–	–
Inntekt, mill. kr				7,2	0,97	–	–	–
Erter, mill. kr					18,1	7,7	14,3	14,3
<u>Korn og erter i alt</u>								
Produksjon, mill. kg	605	1 064	1 151	1 219	1 232	1 265	1 370	1 082
herav salg, mill. kg	424	848	1 026	1 200	1 202	1 232	1 338	1 050
Inntekt, mill. kr	404	1 348	2 859	2 379	2 511	3 146	3 508	2 851
Korreksjon for tørking og kvalitet, mill. kr	1	-26	-26	-22	-74	-22	-80	-62
Korntrygd mill. kr	55	34	33	–	–	–	–	–
Særtilllegg bygg mill. kr	1	2	–	–	–	–	–	–
Geogr.prod.till., mill.kr	–	13	142	–	–	–	–	–
Lokale tillegg, mill.kr	–	–	–	3	1	1	1	1
Oljevekster, mill. kr	11	22	45	46	48	49	56	51
Sum innt. korn, erter og oljev., mill. kr	472	1 393	3 053	2 404	2 485	3 175	3 486	2 840

1) Inkl. termintilllegg

Anvendelse av norskprodusert korn

Mesteparten av norskprodusert korn går til kraftfôr i husdyrproduksjonen, men andelen som brukes til mat, har steget gjennom lengre tid pga. økt hvetedyrking. Hvor mye norsk korn som går til kraftfôr, og hvor mye som blir matkorn, vil variere med produksjons størrelse og kvalitet fra år til år. Figur 3.4 viser forbruket av matkorn og kraftfôr med norsk andel. Totalforbruket av matkorn inkluderer importerte kornprodukter, som for eksempel ris, kjeks og knekkebrød mens kraftfôret er på råvarebasis, dvs. karbohydrat, protein og fettråvarer. Andelen norsk matkorn økte fram mot 2009, men gikk deretter ned og varierte fra år til år. Det skyldes år med lavere avling, men i hovedsak at kvaliteten på kornet ikke oppfyller de ønskede kravene til melets bakeegenskaper. Også for kraftfôret er det synkende norskprodusert andel fra 2009, men store avlinger i 2015 gav økt andel norskprodusert kraftfôr.

Figur 3.4 Forbruk av matkorn og kraftfôr og norskprodusert andel. Mill. kg

3.2.2 Poteter

Produksjonsutvikling

Tabell 3.4 viser omfanget og anvendelsen av den norske potetproduksjonen. Nettoproduksjonen beregnes ved å trekke fra bruttoproduksjonen et anslått svinn på 10 prosent. Poteter til fôr framkommer som en rest når all registrert anvendelse til salg, pluss det beregnede hjemmeforbruket av matpoteter og settepoteter, og det anslåtte svinnet, er trukket fra.

Tabell 3.4 Omfang og anvendelse av norsk potetproduksjon. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Bruttoproduksjon, mill. kg ¹	705	503	494	386	338	363	313	293
Svinn, mill. kg	70	43	49	39	34	36	31	23
Nettoproduksjon, mill. kg	635	460	445	347	304	326	282	269
<u>Anvendelse, mill. kg;</u>								
<i>Salg:</i>								
Matpoteter ²	198	163	180	111	75	69	56	62
Eksport	0	–	–	–	–	–	–	–
Statskontr. settepoteter					7	8	8	8
Potetmel og sprit ³	61	65	60	37	46	80	50	49
Potetmos/– flak, pommes frites, chips etc.	20	30	76	104	130	122	114	117
Salg i alt	279	258	316	252	258	278	229	237
<i>Hjemmeforbruk:</i>								
Matpoteter ¹	95	73	35	4	3	3	3	3
Fôrpoteter	178	70	43	53	18	23	29	6
Settepoteter ⁴	84	60	50	38	26	22	21	21

1) Potetareal i villahager er inkludert

2) Ny beregningsmetode fra 1984

3) Fra 1999: Til sprit regnes bare poteter brukt direkte til sprit, dvs. ikke inkludert reststivelse fra annen industriell foredling

4) Fra 2000: Settepoteter av egen avl

Priser og verdi

Prisene på matpotet i regnskapsårene blir beregnet på grunnlag av ukentlige prisnoteringer som Landbruksdirektoratet utfører. For industripotet er prisene i regnskapsårene innhentet direkte fra foredlingsbedriftene.

Oppgaver over omsatte kvanta av matpotet i regnskapsårene er innhentet fra Landbruksdirektoratet. Foredlingsbedriftene oppgir hvor store kvanta potet som har gått til industriformål i regnskapsårene og gir dessuten kvantumsanslag for forbruket av industripotet i budsjettåret.

Totalkalkylen baserer seg på foredlingsbedriftenes oppgaver over forventede priser på industripotet i budsjettåret. Potetprisene og verdien av den yrkesmessige potetproduksjonen er vist i tabell 3.5. Se også vedleggstabell 3.2. Prisen i budsjettåret

2016 tar hensyn til målprisøkningen på 15 øre/kg ved jordbruksoppjøret i 2016. Fra 1.7.2016 er målprisen 454 øre per kg.

Tabell 3.5 Verdiberegning av produksjonen¹ av poteter til salg og hjemmeforbruk

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Salg og hjemmeforbruk</u>								
Til mat og industri ² , mill. kg	389	295	341	265	241	278	229	237
<u>Priser ved salg, øre per kg</u>								
Matpoteter	59	125	191	208	399	450	502	504
Poteter til potetmel	30	54	72	79	55	69	83	76
Poteter til sprit	29	54	45	63	12	3	1	1
Poteter til mos/flak chips, pommes frites etc.	31	79	132	148	207	250	251	273
Statskontr. settepoteter					471	548	559	570
<u>Tilskudd</u>								
Potetrygd, mill. kr	6	3	–	–	–	–	–	–
Tilskudd statskontr. settepoteter, mill. kr	–	3	8	–	–	–	–	–
Dist.tilsk. N-Norge, mill. kr			1,9	1,9	3,1	3,2	4,5	3,8
Sum inntekt, mill. kr	204	310	522	424	617	708	647	714

1) Eksklusive villahager

2) Inkl. statskontrollerte settepoteter f.o.m. 2000

Forbruk av poteter og potetprodukter

Forbruksmønsteret for poteter har endret seg mye over de siste 50 årene. Regulering av matpotetmarkedet ved å la poteter gå til fôr, har fått mindre betydning etter hvert. Matpotetforbruket per person har fram til nylig gått stadig nedover, mens forbruket per person av bearbeidede poteter (pomes frites, mos og chips etc.) har økt. De aller siste årene har imidlertid forbruket av både matpoteter og bearbeidede poteter stabilisert seg noe.

Tabell 3.6 gir en oversikt over forbruksutviklingen for poteter.

Tabell 3.6 Forbruk (engrosnivå) av poteter til mat

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Salg og hjemmeforbr. norsk matpotet, mill. kg ¹	308	236	215	115	78	72	59	65
Imp. matpoteter, mill. kg	14	19	5	31	43	48	62	57
Forbr. matpoteter, mill. kg	322	255	220	147	120	198	121	122
Forbr. matpoteter, kg/innb.	84	63	52	33	25	23	23	23
Forbruk bearb. poteter, ^{2,3} kg/innb.	5,1	12,0	19,9	30,4	31	28	28	28
Forbr. poteter i alt ^{2,3} kg/innb.	89	74	71	63	56	51	51	51

1) Inklusive produksjon fra villahager

2) Eksklusive poteter til potetmel og sprit

3) Beregnet som friske poteter

3.2.3 Hagebruksprodukter

Tabell 3.7 Verditall for hagebruksproduktene¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Grønnsaker og urter								
i alt, mill. kr ²	171	357	687	959	1 555	2 095	2 281	2 283
<i>herav i veksthus, mill. kr³</i>	45	111	227	360	517	653	785	755
Frukt i alt, mill. kr	81	46	117	86	165	221	181	196
Bær i alt, mill. kr	87	127	161	173	317	377	514	412
Blomster etc., mill. kr	169	521	1 320	1 336	1 448	1 377	1 419	1 550
Emballasjetilskudd, mill. kr	–	12						
Dist.- og kval.tilsk., mill. kr			45	43	60	79	90	76
Sum inntekter hagebruksprodukter, mill. kr	508	1 064	2 330	2 595	3 546	4 149	4 484	4 516

1) Ekskl. produksjon i villahager f.o.m. 1979

2) Inklusive kjøkkenhager på gårdsbruk og uspesifiserte vekster

3) Tomat, agurk, salat og urter i veksthus

Hagebruksproduktene omfatter grønnsaker og urter, frukt, hagebær og blomster. I vedleggstabell 1.3 er det gitt en detaljert oversikt over kvanta, priser og produksjonsverdi for de forskjellige hagebruksproduktene. Hjemmeforbruket i jordbruket verdiberegnes på lik linje med salgsproduksjonen.

Produksjonsutvikling

Areal- og avlingsutviklingen for grønnsaker, frukt og bær går fram av kap. 2.2.2, men er også nærmere omtalt nedenfor.

Grønnsaker

Areal: Arealet av grønnsaker til salgsproduksjon på friland har økt over tid.

Tabell 3.8 Grønnsakareal, dekar¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Blomkål	5 162	6 059	5 781	5 248	4 201	5 433	5 433	5 433
Hvitkål	13 630	11 934	7 829	5 527	4 043	4 171	4 171	4 171
Gulrot	16 540	11 897	11 678	11 825	13 901	15 563	15 563	15 563
Purre	1 180	1 176	1 454	1 239	1 344	1 573	1 573	1 573
Løk	2 378	3 940	5 322	6 147	6 237	7 883	7 883	7 883
Kålrot til mat	5 354	4 649	6 228	6 228	6 288
Kinakål	3 771	3 493	1 864	1 683	1 683	1 683
Hageerter ²	5 194	6 037	6 748	7 309
Broccoli	2 308	4 348	4 678	4 678	4 678
Isbergsalat	2 783	4 507	3 690	3 690	3 690
Tomater (veksthus)	626	508	390	309	340	381	381	381
Agurker (veksthus)	211	249	230	240	225	248	248	248
Andre vekster, friland	1 352	5 874	6 038	8 194	15 720	15 681	15 681	15 681
	46 273	47 674	49 241	59 427	60 814	67 272	67 272	67 272
Sum fysisk areal ³				58 963
<i>herav kontrakt dyrket areal⁴</i>	7 392	11 864	12 843	11 250

1) Sammenlignbare arealtall fra 1999. Anslag for 2015 og 2016 satt lik 2014

2) Ikke oppgaver etter 2006

3) Flere hold eller flere vekster etter hverandre på samme areal i samme år regnet bare en gang. Tall mangler for de siste årene

4) Ufullstendige oppgaver etter 1993

Kilde: SSB (Landbr.dir. 1996–2004)

Avlinger: Nedenfor er det gitt en oversikt over avlingene per daa for de viktigste grønnsakene. For budsjettåret 2016 benyttes normalårsavlinger.

Tabell 3.9 Avlinger i kg per daa av de viktigste grønnsaker

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Blomkål	1 285	1 297	1 519	1 609	1 862	1 542	1 535	1 528
Høst/vinterhvitkål	3 518	2 909	4 419	4 688	4 393	4 171	4 185	4 362
Gulrot	3 096	2 981	3 819	3 877	3 309	3 543	3 625	3 470
Purre	1 844	2 146	2 562	1 833	1 828	2 110	1 781	1 780
Løk	2 198	2 596	3 971	3 109	2 828	2 760	3 038	2 664
Kålrot til mat	3 299	2 735	3 399	2 814	2 569
Kinakål	2 697	2 439	2 487	2 226	1 959	2 377
Hageerter ¹	571	525	577	605
Broccoli	844	917	718	681	770
Isbergsalat	1 831	1 535	1 847	1 746	2 033
Tomater, veksthus	13 600	16 200	22 300	32 000	38 009	36 123	41 333	39 370
Agurker, ”	23 800	31 800	38 700	37 200	64 236	63 673	69 340	64 516

1) Ikke oppgaver etter 2006

Kilde: SSB. LPC 1996–2004

Nettoproduksjonen og verdiberegningen bygger på Landbruksdirektoratets data for grossistomsetningen, samt på oppgaver fra Kontraktdyrkernes landslag. Det beregnes et tillegg for uregistrert grossistomsetning, direktesalg og hjemmeforbruk.

Tabell 3.10 viser utviklingen i salgsproduksjonen av de viktigste grønnsakvekstene i de siste årene, med anslag for 2016.

Tabell 3.10 Salgsproduksjon av de viktigste grønnsakene. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Blomkål	4 975	5 894	8 133	6 151	7 824	8 378	8 337	8 300
Hvitkål (høst/vinterkål)	33 494	27 481	28 185	19 033	13 285	12 430	12 471	13 000
Gulrot	40 966	28 372	35 679	36 048	45 991	55 139	56 411	54 000
Purre	2 056	1 893	3 467	2 504	2 456	3 319	2 801	2 800
Løk	4 181	8 899	19 604	13 262	17 630	21 759	23 947	21 000
Kålrot til mat	13 141 ²	12 492	12 713	16 012	17 508	16 000
Kinakål	13 195	8 117	4 637	3 747	3 296	4 000
Erter	2 373	2 536	4 090	3 510	3 360	3 792	3 792	3 792
Broccoli	1 145	3 986	3 358	3 183	3 600
Isbergsalat	2 883	6 919	6 814	6 444	7 500
Tomater	7 066	7 623	8 596	9 275	12 923	13 763	15 748	15 000
Agurker ³	5 775	7 850	10 102	13 512	14 453	15 791	17 196	16 000

1) Inkluderer villahageproduksjon

2) Inkluderer neper i 1989

3) Agurk i veksthus og agurk på friland

Kilde: SSB (Landbr.dir./Kontraktdyrkernes landslag)

Frukt

Omsetningsoppgavene viser at det ble levert 5 358 tonn epler klasse I til konsum i 2015. For pærer 122 tonn klasse I levert til konsum.

Areal: Yrkesproduksjonen er representert ved bedrifter med produksjon på minst ett dekar. Tabell 3.11 viser antall daa frukt i yrkesproduksjonen. Tendensen har vært en gradvis reduksjon i arealet.

Tabell 3.11 Antall daa frukt i yrkesproduksjonen

	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Epler	22 577	18 941	14 286	13 730	13 708	13 708
Pærer	4 067	2 152	893	598	596	596
Plommer	3 460	3 108	4 151	4 297	4 366	4 366
Moreller	1 734	2 549	1 956	1 515	1 505	1 505
Kirsebær	830	451	476	385	382	382
Frukt i alt	32 668	27 201	21 762	20 525	20 557	20 557

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Avlinger: Tabell 3.12 viser registrerte avlinger i kg per daa regnskapsårene. Normalårsavlinger er satt inn for 2016.

Tabell 3.12 Avlinger i kg per dekar

	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Epler	1 311	522	804	967	677	759
Pærer	578	432	547	571	266	428
Plommer	639	277	393	323	317	277
Moreller	433	194	325	444	282	380
Kirsebær	..	590	539	323	315	120

Kilde: SSB/Landbr.dir.

I tabell 3.13 er beregnet netto fruktproduksjon for salg og hjemmeforbruk sammenholdt med registrert engrossalg av frukt. Hovedforskjellen mellom den beregnede nettoproduksjonen og det registrerte engrossalget er at det sistnevnte omfatter bare frukt kl. I til friskkonsum. Altså er verken frukt til saftpresseri eller hjemmeforbruk av frukt med i engrossalget.

Tabell 3.13 Nettoproduksjon og registrert engrossalg av frukt. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Epler	42 953	12 644	19 134	8 732	10 154	13 696	11 103	12 163
<i>herav reg. salg²</i>			6 928	6 665	7 800	7 650	5 358	6 465
Pærer	8 154	1 651	912	868	362	327	186	236
<i>herav reg. salg²</i>			381	647	246	262	122	174
Plommer	10 086	1 638	1 535	554	1 096	1 166	1 144	1 111
<i>herav reg. salg²</i>			381		1 070	1 142	1 120	1 088
Kirsebær			318	186	121	132	129	99
Moreller ³	2 704	527	346	295	335	632	407	500
Frukt i alt, nettoprod.	63 897	16 460	22 245	10 635	12 068	15 953	12 969	14 109
<i>Herav:</i>								
<i>– salgsproduksjon</i>			21 266	9 741	11 671	15 588	12 611	13 759
<i>– registrert salg</i>			7 743	7 312	9 116	9 054	6 600	7 727

1) Inklusive fruktproduksjon i villahager

2) Registrert engrossalg kl. I til konsum

3) Engrossalg er ikke registrert

Hagebær

Posten omfatter solbær, jordbær, bringebær, «andre bær» (rips, stikkelsbær og hageblåbær) samt bær i veksthus.

Areal: Tall fra Landbrukstelingen i 2010 viste at bærarealet i yrkesproduksjonen lå på 20 333 dekar.

Tabell 3.14 Areal av bær i yrkesproduksjon, dekar

	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Solbær	2 451	2 737	2 397	2 408	2 286	2 200	2 200
Jordbær	15 172	13 774	16 076	13 907	16 773	16 429	16 429
Bringebær	798	1 924	2 111	2 892	4 043	4 493	4 493
Andre bær				1 126	480	620	620
Sum	18 421	18 435	20 584	20 333	23 582	23 742	23 742

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Avlinger: Tabell 3.15 viser registrerte avlinger i kg per daa regnskapsårene. Normalårsavlinger er satt inn for 2016.

Tabell 3.15 Avlinger i kg per dekar

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Solbær		789	659	363	188	266	407	206
Jordbær	692	900	788	587	599	496	816	525
Bringebær	569	632	718	588	741	684	748	701
Andre bær					277	220	267	267

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Tillegget for hjemmeforbruk av bær er, som for frukt, beregnet med utgangspunkt i forbruk per person.

Tabell 3.16 viser netto bærproduksjon, som omfatter både salgsproduksjon og hjemmeforbruk.

Tabell 3.16 Nettoproduksjon av hagebær. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Jordbær	8 610	11 033	8 770	7 739	6 698	6 686	10 751	6 930
Bringebær	1 894	439	1 134	1 012	1 686	2 120	2 318	2 530
Solbær	5 169	1 601	1 487	646	379	451	732	563
Andre bær					249	85	133	133
Hagebær i alt	26 011	14 705	12 775	10 008	9 012	9342	13 934	10 155
<i>herav salgsprod.</i>	–	14 506	12 617	9 916	8 951	9286	13 879	10 100

1) Inklusive villahager

Blomster

Totalkalkylens mengdetall for blomsterproduksjonen går fram av tabell 3.17.

Tabell 3.17 Produksjon av blomster og andre prydplanter. 1 000 stk.

	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Snittblomster	81 214	92 924	114 893	90 363	82 482	81 268	84 934
Blomstrende potteplanter	16 536	30 383	38 176	34 176	27 666	27 604	28 660
Dekorasjonsplanter	3 541	10 084	4 477	3 152	1 876	1 542	1 692
Utplantingsplanter	20 250	28 112	32 369	55 611	51 905	49 919	53 920

Kilde: SSB/ Norsk Gartnerforbund

Priser og verditall for grønnsaker, frukt, bær og blomster

Verdien av grønnsakproduksjonen var 8,8 prosent høyere i 2015 enn i 2014, ifølge beregningene i totalkalkylen. Dette skyldes en oppgang i produksjonen på 3,6 prosent og bedre priser. Under forutsetning av normalårsavlinger i 2016 og at prisene utvikler seg i samsvar med målprisene fra jordbruksoppkjøret 2016, er det regnet med at verdien av grønnsakproduksjonen øker med 0,7 prosent.

Landbruksdirektoratets prisregistreringer ligger til grunn for mesteparten av prisberegningen for grønnsaker. For kontrakt dyrkede grønnsaker brukes oppgaver fra Kontrakt dyrkernes landslag.

Priser på epler og pærer til konsum beregnes ved hjelp av oppgaver fra Landbruksdirektoratet. Priser på pressfrukt er oppgitt av Gartnerhallen. Verdien av fruktproduksjonen viser en nedgang på 18,1 prosent fra 2014 til 2015. Dette skyldes en nedgang i volumet på 27,8 prosent. Med normalårsavlinger i 2016, og med de

målprisene som jordbruksoppkjøret 2016 legger opp til, vil verdien av fruktproduksjonen gå opp med 8,3 prosent fra 2015 til 2016.

Verdien av bærproduksjonen er beregnet til å ha gått opp med om lag 36,3 prosent fra 2014 til 2015. Volumet i 2015 gikk opp med 52,1 prosent, mens for eksempel prisen på jordbær gikk ned med ca. 7,9 prosent. For budsjettåret 2016 er verdien beregnet å bli 29,8 prosent lavere enn året før.

Priser som gjelder blomstersektoren, innhentes fra utvalgte engrosforhandlere.

Distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt, bær og grønnsaker inntektsføres under hagebruksposten. Beløpene framgår av tabell 3.18.

Tabell 3.18 Mengder, priser og verditall for hagebruksvekstene¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Grønnsaker								
Bruttoprod., mill kg	167	169	187	175	171	196	203	196
<u>Priser, kr/kg:</u>								
Blomkål	2,35	3,71	4,36	6,68	8,37	10,70	9,62	10,19
Hvitkål	0,77	1,56	1,69	2,22	3,67	4,29	4,80	5,09
Gulrot	0,91	1,59	2,84	3,58	5,13	7,24	7,88	8,22
Tomater	3,90	6,70	9,89	14,65	13,99	17,07	17,46	17,60
Verdi i alt mill. kr ³	171	357	687	956	1 555	2 095	2 280	2 283
<i>herav i veksthus, mill. kr</i>	45	111	227	360	517	653	785	755
Frukt								
Bruttoprod., mill. kg	86,6	30,0	34,5	12,4	14,5	15,8	11,4	12,5
<u>Priser, kr/kg:</u>								
Epler	1,07	2,52	4,38	6,90	10,44	9,91	9,90	10,36
Plommer	1,95	3,23	8,91	16,81	26,22	31,02	31,48	29,53
Verdi i alt, mill. kr	81	46	117	86	165	221	181	196
Bær								
Bruttoprod., mill. kg	32,5	25,5	18,0	12,4	11,2	11,7	17,8	12,4
<u>Priser kr/kg:</u>								
Jordbær	4,25	9,01	13,26	17,79	33,48	37,72	34,75	39,94
Solbær	3,43	8,98	11,45	7,02	8,51	11,97	8,84	10,01
Verdi i alt, mill. kr	87	127	161	173	317	377	514	412
Blomster								
<u>Priser, kr/stk:</u>								
Snittblomster ⁴	..	2,62	4,64	3,73	3,10	3,17	3,33	3,65
Blomstrende potteplanter		9,75	13,24	11,53	16,52	15,21	16,35	17,06
Verdi i alt, mill. kr	169	521	1 320	1 336	1 448	1 377	1 419	1 550
Emballasjetilskudd, mill. kr	–	12,4						
Distr.- og kval.tilsk, mill. kr			45,2	42,7	59,5	79,1	89,6	75,8
Sum inntekter fra hagebruksprodukter, mill. kr	508	1 064	2 330	2 525	3 546	4 149	4 484	4 516

1) Ekskl. villahager f.o.m. 1979

2) Bruttoproduksjon = areal * avling f.o.m. 1999

3) Inklusive kjøkkenhager på gårdsbruk og uspesifiserte vekster

4) Inkl. snittgrønt i 1979

Forbruk av grønnsaker, frukt og bær

Grønnsaker

Tabell 3.19 viser, på engrosnivå, det totale norske forbruket av grønnsaker. Summen av norskprodusert og importert mengde er fratrukket det kvantumet som har gått til eksport. «Sum norsk produksjon» i tabellen omfatter bare grønnsaker som er dyrket hagebruksmessig sammenheng. I beregningen av forbruket årene før 1999 er produksjonen i villahager inkludert. Forbruket per person er stigende, men varierer beregningsmessig mellom år, særlig på grunn av variasjoner i norsk produksjon.

Tabell 3.19 Engrosforbruk av grønnsaker. Mill. kg^{1 2}

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Norsk produksjon</u>								
Hovedkulturene ³	97	97	112	97	117	134	140	133
Andre grønnsaker inkl. salatvekster og kålrot	21	34	41	45	47	53	55	55
Kjøkkenhager og uspes. grønnsakvekster	16	15	16	5	7	11	10	10
Sopp	0	1	1	1	1	1	1	1
Sum norsk produksjon	134	147	170	148	172	199	206	199
<u>Import⁴</u>								
– friske		31	34	67	109	125	125	126
– konserves	19	11	27	48	69	79	78	77
Eksport i alt ⁴	0	0	6	2	0	0	0	0
Forbruk av grønnsaker i alt ⁵	153	189	225	270	350	403	409	402
Forbruk, kg per innbygger ⁵	39,7	46,4	53,2	60,4	71,3	77,9	78,3	76,2

1) Årstallene gjelder fra 1. juli angitte år til 30. juni året etter

2) Ikke direkte sammenlignbar serie før/etter 1996 pga. ny hagebruksstatistikk

3) Hovedkulturene: Blomkål, hvitkål, gulrot, purre, løk, salatagurk og tomat

4) Nettoimport fra 2007

5) Ekskl. villahageproduksjon fra og med 1979

Frukt og bær

Det aller meste av norsk forbruk av frukt og bær er basert på import. Siden 1999 har importen utgjort over 90 prosent av det totale forbruket. Tabell 3.20 presenterer engrosforbruket av frukt og bær. For årene etter 1998 er ikke forbruket av frukt og bær fra villahager, og heller ikke forbruket av skogsbær, tatt med.

Tabell 3.20 Engrosforbruk av frukt og bær. Mill. kg^{1,2}

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Norsk produksjon								
Frukt	64	23	29	11	12	16	13	14
<i>herav registrert salg³</i>	8	7	10	10	7	8
Hagebær	26	20	17	10	9	9	14	10
Skogsbær ⁴	10	11	11
Sum norskprodusert frukt og bær	100	54	57	21	21	25	27	24
Import, frisk frukt ⁵	143	182	189	224	307	323	322	326
<i>herav epler og pærer</i>	27	60	53	62	73	69	68	67
Import av konservert og tørket frukt ⁵	26	34	40	51	76	83	78	79
Import, bær ⁵	0	3	10	14	26	39	39	41
Eksport, frukt og bær ⁵	2	2	3	3				
Forbruk av frukt og bær i alt, mill. kg ⁶	267	271	293	307	429	470	467	470
Forbruk, kg per innbygger ⁶	69,2	75,6	77,8	68,7	88,0	91,6	90,0	89,8

1) Årstallene gjelder fra 1. juli angitte år til 30. juni året etter

2) Ikke direkte sammenlignbar serie før/etter 1996 pga. ny hagebruksstatistikk

3) Registrert engrossalg til konsum

4) Ikke beregnet for årene etter 1998

5) Nettoimport fra 2007

6) Produksjonen i villahager er inkludert for perioden 1979–1998

Andre planteprodukter

Posten omfatter salg av stråfôr og «andre frø til modning». «Andre frø til modning» er norskproduserte frø fra engvekster, rotvekster og grønnsaker. Stråfôr omfatter høy, rundballefôr og halm til sektorer utenom jordbruket, foruten gras til framstilling av grasmel og fôrpellets.

Tabell 3.21 Mengder, priser og verditall for andre planteprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Innenlandsk salg av</u>								
<u>stråfôr, mill. kg:</u>								
Høy	4,4	11,1	18,1	33,7	65,8	87,6	87,5	87,4
Rundballefôr				10,4	32,9	43,8	43,8	43,7
Grasmel, fôrpellets, briketter	9,1	14,2	10,7	1,5	–	–	–	–
Halm	6,1	6,0	6,0	2,7	–	–	–	–
Eksport av stråfôr	0,3	–	–	0,0	0,1	0,2	–	0,1
<u>Priser, øre/kg</u>								
Høy, innenlandsk salg	40	107	175	200	264	301	291	291
Rundballefôr				39	42	43	42	40
Grasmel, fôrpellets, briketter	22	46	66	41				
Halm	16	30	57	51	–	–	–	–
Inntekt stråfôr, mill. kr.	5	20	42	73	187	283	273	272
<u>Andre frø til modning:</u>								
<u>Engfrø</u>								
– tonn			3 094	2 198	2 038	2 667	2 457	2 281
– kr/kg			31,24	21,25	24,77	29,34	29,28	29,99
<u>Rotvekst- og grønnsakfrø</u>								
– tonn			4	1	1	1	1	1
– kr/kg			50	327	456	143	177	177
«Andre frø til modning», mill. kr			97	47	51	78	72	69
Sum andre planteprod., mill. kr	8	20	187	128	295	361	345	341

Innenlandsk salg av høy og rundballefôr (og tidligere også halm til fôr) blir beregnet på grunnlag av antall hester utenom jordbruket. I de siste årene har eksporten av høy og halm vært ubetydelig.

Priser på høy og rundballefôr hentes nå inn fra noen av de største aktørene i markedet på Østlandet. Prisene er omregnet til å gjelde avlingsår.

Salget av høy og rundballefôr øker som følge av en økende hestebestand utenom jordbruket. Salget av grasmel og pellets er satt lik produksjonstallene. Se tabell 3.21 og vedleggstabell 1.3.

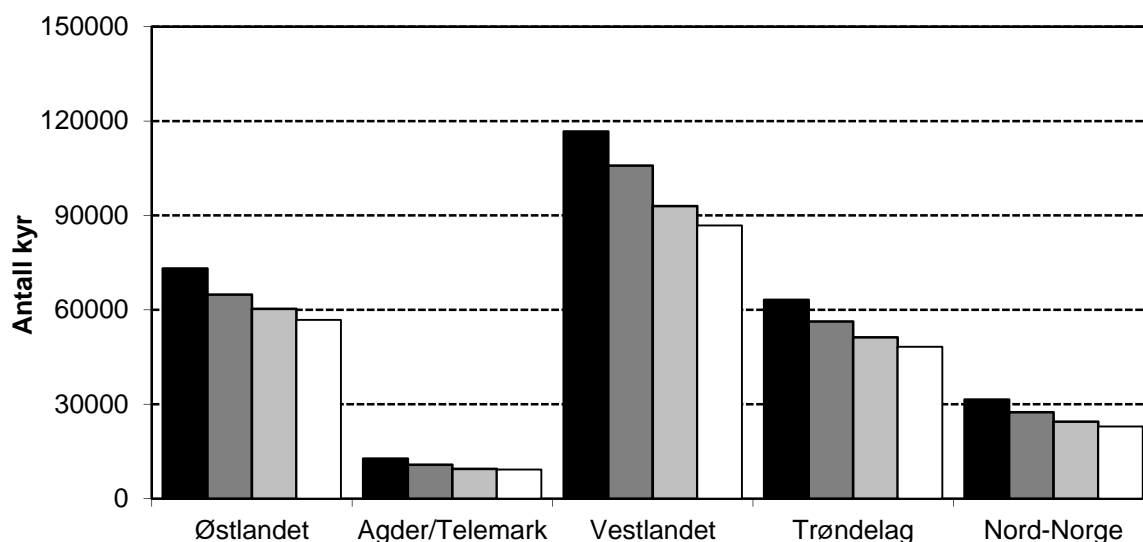
3.3 Husdyrproduksjoner

3.3.1 Melk

Produksjonsgrunnlag for kumelk

Kubestand og besetningsstørrelse: Melkekubestanden per 1. januar 2015 var på 228 300 kyr, ned 1 300 kyr i forhold til 1. januar 2014. Melkekubestanden per 1. januar 2016 var på 227 200 kyr, altså en nedgang på 1 100 kyr i 2015. Til inngangen av 2017 er det prognosert en nedgang i melkekubestanden på ca. 5 700 dyr. Tallet på ammekyr 1. januar 2015 var på 71 900. I 2015 var økningen ca. 3 200 dyr og regnes å øke med 3 600 dyr i 2016. Det har vært en nedgang i totalt antall kyr over lang tid og prognosene for 2016 viser fortsatt en liten nedgang.

Den regionale fordelingen av kubestanden er vist i figur 3.5.

Figur 3.5 Antallet melkekyr i henholdsvis 2000, 2005, 2010 og 2015 fordelt på regioner

Totalt var det i Norge 8 769 jordbruksbedrifter med melkekyr per 31. juli 2015, en nedgang på 303 bedrifter fra 2014. Den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen var på 25,6 kyr i 2015. Året før var den på 24,6 kyr.

Regionvis varierte den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen i 2015 fra 21,0 kyr i Agder/Telemark til 31,4 kyr i Rogaland. I figur 3.5 inngår Rogaland i Vestlandet. Rogaland hadde 46,2 prosent av kyrne for hele Vestlandet i 2015. For 2016 er det forventet en gjennomsnittlig besetningsstørrelse per jordbruksbedrift for landet totalt på 25,9 kyr.

Ytelse: Ved beregningen av ytelse per ku benytter BFJ et beregnet gjennomsnittlig kutall for året. Dette gjennomsnittlige kutallet blir beregnet av Prognoseutvalget for melk. Fra 2014 til 2015 gikk ytelsen opp med 114 liter per årsku. Melkeytelsen er anslått å øke med om lag 27 liter per årsku i 2016 til en gjennomsnittlig avdrått per på 7 276 liter per årsku.

Produksjon og anvendelse av kumelk

Over tid har meierileveransen blitt redusert, men har i en del år nå vært relativt stabil på i overkant av 1 500 mill. liter. For 2016 er det forventet en meierileveranse på 1 524 mill. liter.

Tabell 3.22 Produksjon og ytelse, kumelk

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Nettoproduksjon, mill. liter	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 584	1 612	1 600
Bruttoproduksjon, mill. liter	1 731	1 872	1 980	1 824	1 623	1 614	1 643	1 630
Liter per årsku, (brutto) ¹	4 001	4 900	5 787	5 776	6 761	7 135	7 249	7 276
Endring i ytelse per år, liter ²	144	90	89	-1	106	94	114	27

1) 1969: Gammel metode for beregning av årskyr

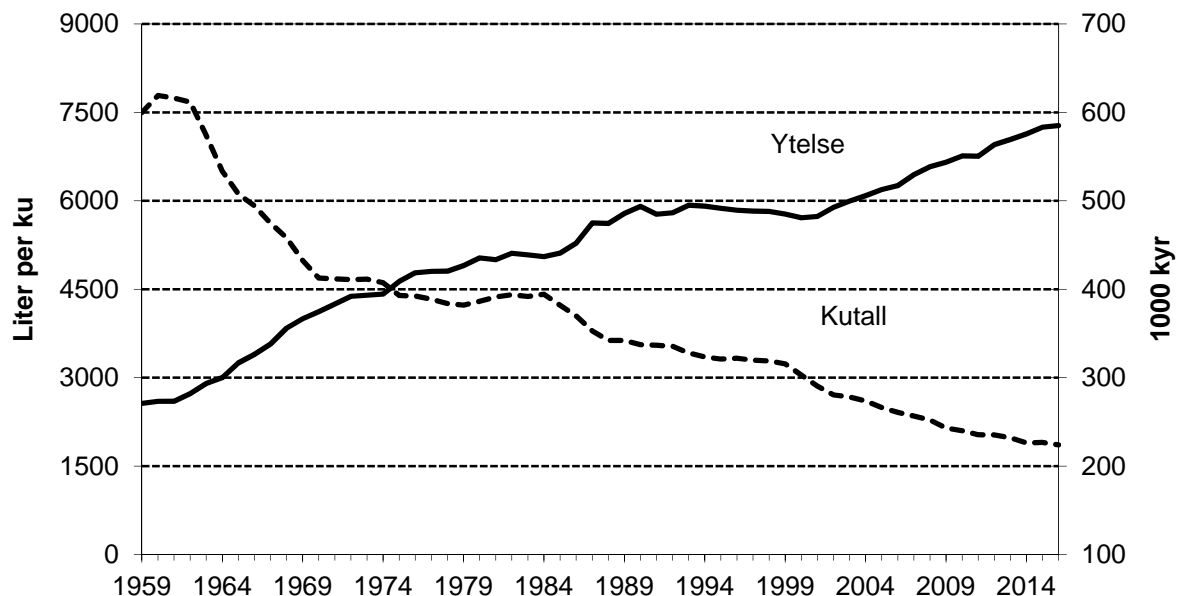
2) Endring i gjennomsnitt per år i perioden fra forrige oppgitte tall

Tabell 3.23 Produksjonen og bruken av melk. Mill. liter

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Kumelk</u>								
Nettoproduksjon	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 584	1 612	1 600
Meierileveranse ¹	1 528	1 742	1 835	1 647	1 506	1 509	1 536	1 524
Direkte salg	32	12	5	-	-	-	-	-
Hjemmeforbruk	74	28	13	7	2,4	1,7	1,6	1,6
Lokal foredling					1,1	1,4	1,4	1,4
Fôr ²	42	29	92 ²	135	82	71	72	72
<u>Geitemelk</u>								
Nettoproduksjon	26,5	23,6	27,0	22,0	21,1	19,8	21,6	21,3
Meierileveranse	25,1	22,2	25,7	21,5	20,0	18,6	20,2	19,9
Annet salg	1,0	1,0	0,9	0,2	0,7	0,8	0,9	0,9
Hjemmeforbruk	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-
Fôr	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

1) Inkl. salg av gårdssmør fra og med 1996

2) Beregningen er, fra og med 1989, endret fra normert behov for kalver til en restmengde: «Ikke levert meieri» og «ikke hjemmeforbruk eller svin»

Figur 3.6 Kutall og ytelse per ku.

Priser og verditall

Verdiberegningene for melk tar utgangspunkt i regnskap fra TINE SA og Q-Meieriene AS.

Verdien av meierienes produsentveiledning inntektsføres under «melk» i totalkalkylen, men føres samtidig som en kostnad under «andre kostnader».

Inntektene i meieribruket er avhengige av salgsutviklingen for de ulike melkeproduktene. Dette gjelder først og fremst det innenlandske salget, men også for produktene som eksporteres. Salg av konsummilk, som krever minst behandling på meieriene, gir de høyeste inntektene. Deretter følger ost, og til sist smør og tørrmelk.

Melkeprisene er beregnet uten distriktstilskudd og grunntilskudd. Produsentenes fraktandel er trukket direkte i melkeoppkjøret og kommer ikke til syne på verken inntekts eller kostnadssiden. I verdiberegningen føres distrikts- og grunntilskuddet som egne poster under «melk». Etterbetalingene økte for 2014 og ytterligere for 2015. Dette har bidratt til høyere melkepriser disse årene. I budsjettåret beregnes etterbetalingen som gjennomsnittet av de fem siste årenes etterbetalinger. Det gir et markert fall i etterbetalingen for 2016 og dermed også i melkeprisen. I prisen for 2016 er virkningen av målprisøkningen på ku- og geitemelk på 5 øre/liter ved jordbruksoppkjøret innregnet. I tillegg er målprisen på melk økt med 5 øre pga. endret innfrakttilskudd i prisutjevningsordningen. Denne økningen påvirker ikke prisen til produsent. Målprisen på melk er etter dette 5,38 kr/liter fra 1.7.2016.

Av tabell 3.24 framgår priser, mengder og de andre variablene som tas hensyn til når verdien av melkeproduksjonen beregnes. Posten for salg av melkekvoter gjelder betaling for kvoter som er solgt, men ikke videresolgt.

Tabell 3.24 Produksjon, priser, tilskudd og verdital i melkeproduksjon

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Kumelk</u>								
Nettoproduksjon, mill. liter	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 584	1 612	1 600
<i>herav salg og hjemme- forbruk, mill. liter</i>	<i>1 634</i>	<i>1 782</i>	<i>1 854</i>	<i>1 654</i>	<i>1 509</i>	<i>1 513</i>	<i>1 540</i>	<i>1 528</i>
Utbet.pris, øre/liter ¹	92,20	191,87	293,81	317,87	445,27	519,99	555,49	535,91
Inntekt kumelk, ekskl. tilskudd, mill. kr	1 507	3 419	5 446	5 258	6 712	7 866	8 552	8 186
<u>Geitmelk</u>								
Nettoproduksjon, mill. liter	26,5	23,6	27,0	22,0	21,1	19,8	21,6	21,3
<i>herav salg, mill. liter</i>	<i>26,2</i>	<i>23,3</i>	<i>26,6</i>	<i>21,6</i>	<i>20,7</i>	<i>19,4</i>	<i>21,2</i>	<i>20,9</i>
Utbet.pris, øre/liter ¹	134,96	310,00	450,80	305,01	443,56	518,04	555,14	533,37
Inntekt geitmelk, ekskl. tilskudd, mill. kr	35	72	120	66	92	101	118	111
Produsenttjenesten, mill. kr.			153	133	153	159	148	142
<u>Tilskudd, mill. kr</u>								
Distriktstilskudd	66	365	688	447	482	526	539	537
Kvantumsavgrenset tilskudd	–	471	1 829					
Frakttilskudd	32	95	–					
Distriktsmeieritillegg			110					
Grunntilskudd				123	64	62	68	70
Salg av melkevoter				189	2	-24	-42	-1
Inntekt melk i alt, inkl. tilskudd, mill. kr	1 639	4 321	9 176	6 216	7 505	8 689	9 382	9 046

1) Ekskl. grunntilskudd fra og med 1983. Geitmelktillegget er overført fra prisutjevningsordningen til grunntilskuddet fra 1. juli 1998. Ekskl. meierifinansiert produsenttjeneste fra 1999

Forbruk av melk og melkeprodukter

Konsummelk

Tabell 3.25 viser hvordan forbruket av konsummelk har utviklet seg. Forbruket har stort sett gått nedover over lang tid men er litt forskjellig fordelt på typer. Nedgangen har til en viss grad blitt oppveid av en økning i forbruket av konserverte melkeprodukter.

I tallene for helmelk er forbruket av egenprodusert melk i produsentenes husholdninger tatt med (beregnet til 1,5 mill. kg for 2015). Yoghurt er inkludert fram til 1999, men deretter skilt ut.

Fløte og rømme

Forbruket av fløte og rømme er noe høyere enn tidligere, jf. tabell 3.25.

Tabell 3.25 Forbruk av helmelk, lettmelk, skummet melk og fløte på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014	2015*
Helmelk, ¹ mill. kg	674	652	269	145	93	90	89	89
Kg/innb.	175	160	64	32	19	18	17	17
Lettmelk, mill. kg	335	324	254	236	226	216
Kg/innb.	79	73	52	46	44	42
Skummet melk ² , mill. kg	54	107	136	99	139	142	147	149
Kg/innb.	14	26	32	22	29	28	29	29
<i>Konsummelk i alt,</i>	726	759	739	568	486	467	462	454
<i>Kg/innb.</i>	189	186	175	127	99	92	90	87
Yoghurt i alt ³ , mill. kg				30,0	44,7	46,3	47,5	47,2
Kg/innb.				6,7	9,1	9,1	9,3	9,1
Fløte og rømme ⁴ , mill. kg	25	27	29	30	34	38	38	38
Kg/innb.	6,5	6,6	6,9	6,7	6,9	7,5	7,3	7,3

1) Inkludert yoghurt til og med 1998

2) Inkl. ekstra lett melk. Ekskl. skummetmelk til produksjon av smørblandet lettmargin f.o.m. 2. halvår 1998

3) Som melk

4) Beregnet som 35 prosent fett. 38 prosent fett f.o.m. 1991

Konserverte melkeprodukter

Endringer i beregningsmetoder gjør at eldre og nyere tall for forbruket av konserverte melkeprodukter ikke er helt sammenlignbare. Forbruk av slike produkter har likevel økt mye gjennom den perioden som omfattes av tabell 3.26.

Tabell 3.26 Forbruk av konserverte melkeprodukter beregnet som råvare

	1979	1984 ¹	1989	1999 ²	2010	2013	2014	2015*
Helmelk i konserverte produkter, mill. kg ³	21	31	35					
Skummet melk i konserverte produkter, mill. kg ³	38	55	44					
Fløte i konserverte produkter, mill. kg	..	0,9	0,6					
Melkefett (100 %) i konserverte produkter, mill. kg	0,5					
Tørket myse til konsum, mill. kg	..	0,6	0,7					
Sum forbruk av konserverte melkeprodukter, mill. kg	59	87	80	93	158	140	128	118
Kg per innbygger	15	21	19	21	32	28	25	23

1) Ny beregningsmetode fom. 1982

2) Ny beregningsmetode fom. 1999

3) Kondensert melk, tørket melk. Inkl. melk i andre konserverte produkter (milkshake, puddinger, sauser ol.) fom. 1982

Smør

Økt forbruk av magre konsummelktyper og lavere smørforbruk, ga fra midten av 1980-tallet et overskudd av fett i melkesektoren. Dette medførte betydelig eksport av smør. Samtidig ble fettinnholdet i returmilken økt. I løpet av 1990-årene gikk både produksjonen og eksporten av smør ned, parallelt med nedgangen i melkeproduksjonen. Fra 2010 er det en liten økning i smørforbruket.

Tabell 3.27 Produksjon, eksport, import, lagerendring og forbruk av smør på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014	2015*
<u>Produksjon</u>								
I alt, mill. kg ¹	21,2	20,5	24,2	19,6	16,8	16,2	16,3	17,4
Eksport, mill. kg	1,4	0,4	9,2	5,1	2,2	0,0	0,0	0,0
Import, mill. kg	1,3	1,7	—	0,2	0,1	0,4	0,4	0,4
Lagerendring, mill. kg ²	+0,2	+0,2	-0,7
<u>Forbruk</u>								
I alt, mill. kg	21,3	22,0	14,3	14,7	14,7	16,6	16,7	17,2
Kg/innb.	5,5	5,4	3,4	3,3	3,0	3,3	3,3	3,3

1) Inkl. smør til margarinproduksjon

2) – betyr lagerøkning og + betyr lagernedgang

Ost

Tabell 3.28 viser at både produksjonen er relativt stabil og at forbruket har en økende tendens.

Tabell 3.28 Produksjon, eksport, import og forbruk av ost på engrosnivå

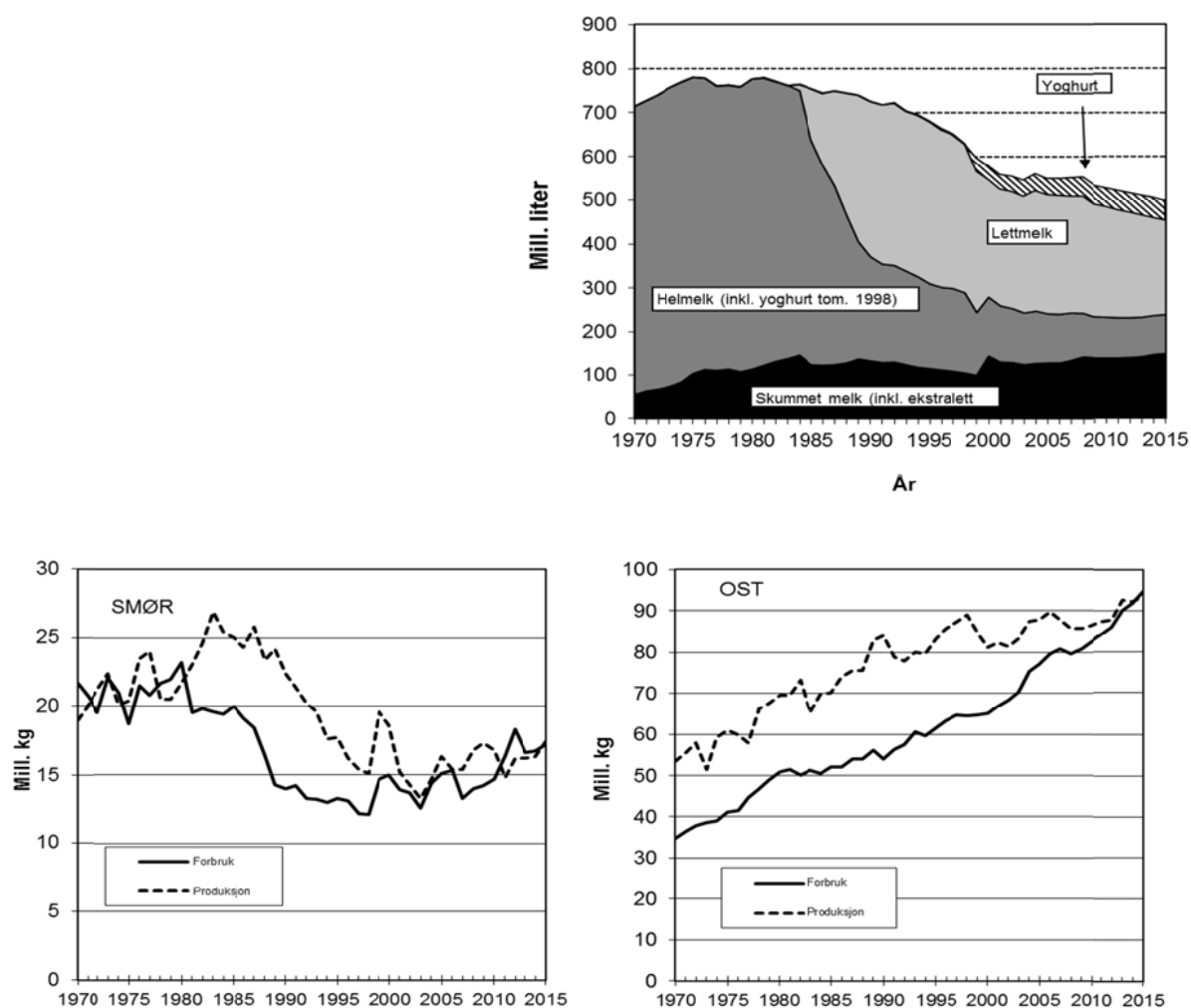
	1969	1979	1989	1999 ¹	2010	2013	2014	2015*
<u>Produksjon²</u>								
Ost i alt, mill. kg	49,6	67,6	82,9	84,9	86,5	92,6	92,3	93,6
Eksport, mill. kg	16,3	20,8	23,1	23,3	13,5	14,1	12,6	11,5
Import, mill. Kg	0,3	1,4	2,0	3,1	9,6	11,6	12,2	12,9
Lagerendring, mill. kg ³	+0,7	+0,7	-5,6
<u>Forbruk</u>								
Ost i alt, mill. kg	34,3	48,9	56,2	64,7	82,6	90,2	91,9	94,9
Kg/innb.	9,0	12,0	13,3	14,5	16,9	17,7	17,9	18,3
<i>Herav:</i>								
<i>Hvitost totalt,</i>	<i>21,4</i>	<i>34,6</i>	<i>41,7</i>	<i>48,1</i>	<i>63,7</i>	<i>67,4</i>	<i>68,9</i>	<i>71,1</i>
<i>Kg/innb.</i>	<i>5,6</i>	<i>8,5</i>	<i>9,9</i>	<i>10,8</i>	<i>13,0</i>	<i>13,3</i>	<i>13,4</i>	<i>13,7</i>
<i>Brunost totalt,</i>	<i>12,8</i>	<i>14,3</i>	<i>14,5</i>	<i>10,9</i>	<i>12,4</i>	<i>12,3</i>	<i>12,1</i>	<i>11,8</i>
<i>Kg/innb.</i>	<i>3,3</i>	<i>3,5</i>	<i>3,4</i>	<i>2,5</i>	<i>2,5</i>	<i>2,4</i>	<i>2,4</i>	<i>2,3</i>
<i>Annen ost totalt,</i>				<i>6,3</i>	<i>6,4</i>	<i>10,5</i>	<i>10,9</i>	<i>12,1</i>
<i>Kg/innb.</i>				<i>1,4</i>	<i>1,3</i>	<i>2,1</i>	<i>2,1</i>	<i>2,3</i>

1) Endret beregningsmetode fra og med 1999

2) Inkludert smelteost

3) Minus betyr lagerøkning og pluss betyr lagernedgang

Figur 3.7 gir et bilde av hvordan forbruk og produksjon av konsummelk, ost og smør har utviklet seg siden 1970.

Figur 3.7 Forbruk og produksjon av konsummelk, ost og smør

3.3.2 Kjøtt

Posten omfatter produksjon og forbruk av kjøtt fra følgende husdyr: Storfe, sau, gris, geit, hest og fjørfe. Priser og mengder gir verdien av produksjonen. Kjøttproduksjon på kaniner er behandlet i en egen post i totalkalkylen. Kjøttproduksjon på tamrein, vilt og hval omfattes ikke av totalkalkylen, men er tatt med i tabell 3.30, som viser all norsk produksjon av kjøtt til salg og hjemmeforbruk. I tabell 3.38, som viser forbruk av kjøtt i alt, er også biprodukter fra slakterisektoren og grensehandel tatt hensyn til.

Produksjonsutvikling

Kjøttproduksjonen har økt gjennom flere år og er i 2016 prognosert til å skulle ligge på et rekordhøyt nivå. Totalt sett har det vært en økende underdekning av norskprodusert storfe. Dette gjelder også budsjettåret 2016. Rammen for norsk kjøttproduksjon settes av innenlands forbruk samt importkvoter med tollettelser/-fritak. Importkvotene gjelder WTO (1995), EU–(2012), SACU–land (1995) og GSP–land (2013).

Tabell 3.29 Produksjon av kjøtt til salg og hjemmeforbruk. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Storfe	52,1	69,6	74,0	94,1	81,9	76,5	77,9	79,6
Kalv	6,6	1,9	1,4	1,5	1,6	2,3	1,7	1,7
Storfe i alt	58,7	71,5	75,4	95,6	83,5	78,8	79,6	81,3
Sau/lam	17,3	18,8	23,1	22,9	24,6	24,3	25,7	26,0
Geit/kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Hest	1,9	0,8	0,8	0,6	0,4	0,2	0,1	0,1
Fjørfe	5,2	9,8	20,0	36,5	83,1	106,1	92,6	97,0
Rein	1,4	1,6	2,7	1,6	2,1	1,6	1,8	1,8
Kaniner	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0
Gris ¹	65,6	78,9	84,1	109,3	128,8	128,8	134,7	136,5
Sum kjøtt ¹	150,6	181,9	206,6	267,0	322,8	340,2	334,8	343,0

1) Ekskl. hode og labb på gris fom. 2002

Storfe

Slaktingen av ku hadde en økning på 3,5 prosent fra 2014 til 2015 regnet i tonn, mens det økte med 1,9 prosent for okse. For kvige var det en nedgang på 8,1 prosent.

I budsjettåret ventes slaktingen av ku, okse og kvige samlet å gå opp med 2,4 prosent.

Slaktingen av kalv gikk litt ned fra 2014 til 2015. Det ventes uendret slakting i budsjettåret.

Tabell 3.30 viser produksjonen i tonn og antall slakt fra storfesektoren.

Tabell 3.30 Antall slakt og mengde av storfe

	2014		2015*		2016**	
	Antall	Tonn	Antall	Tonn	Antall	Tonn
Okse						
Salgsproduksjon	137 438	41 424	136 215	42 208	137 836	43 013
Hjemmeforbruk	507	122	549	136	543	136
I alt	137 945	41 546	136 764	42 344	138 379	43 149
Kvige						
Salgsproduksjon	21 427	4 620	18 816	4 224	19 553	4 387
Hjemmeforbruk	654	113	700	125	697	125
I alt	22 081	4 733	19 516	4 349	20 250	4 512
Ku						
Salgsproduksjon	111 720	30 189	113 726	31 242	117 117	31 967
Storfe i alt						
Salgsproduksjon	270 585	76 233	268 757	77 674	274 506	79 367
Hjemmeforbruk	1 161	234	1 249	261	1 240	261
I alt	271 746	76 467	274 994	77 796	275 746	79 628
Kalv i alt						
Salgsproduksjon	18 038	2 201	13 611	1 676	13 319	1 635
Hjemmeforbruk	557	61	555	61	555	61
I alt						
Storfe og kalv						
Salgsproduksjon	288 623	78 434	282 368	79 350	287 825	81 002
Hjemmeforbruk	1 718	296	1 804	322	1 795	322
I alt	290 341	78 729	284 171	79 672	289 620	81 324

Utviklingen i slaktevektene på storfe går fram av tabell 3.31. For okser og kvige har gjennomsnittlig vekt gått oppover gjennom en årrekke, blant annet på grunn av økte vektgrenser. Slaktevektene for ku økte i årene fram mot 2010, men ligger de siste årene på nær 270 kg. Økningen for kalv skyldes endringer i slaktevektene for kategorien mellomkalv.

Tabell 3.31 Slaktevekter på storfe. Kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Okse	178,8	219,7	255,6	281,3	300,5	300,4	308,4	312,1
Kvige	143,8	173,3	192,2	201,9	221,5	215,2	223,5	224,4
Ku	205,8	229,0	231,5	237,9	266,6	269,3	273,4	272,8
Mellomkalv	67,4	79,5	85,2	97,0	111,9	122,0	123,2	122,7
Spedkalv	19,4	21,7	23,4	43,5				

Sau/lam

I 2015 ble det slaktet 25,7 mill. kg, mot 24,3 mill. kg i 2014. For budsjettåret er det regnet med en slaktemengde på 26,0 mill. kg.

Svin

Slaktemengden av svin gikk opp med 5,9 mill. kg fra 2014 til 134,7 mill. kg i 2015. Det er regnet med en ytterligere oppgang på 1,8 mill. kg til 136,5 mill. kg i 2016.

Fjørfe

Fjørfekjøtt omfatter kjøtt fra kylling, høns, kalkuner, gås og and. Struts er med for perioden 1998–2002. Produksjonstall er stilt opp i tabell 3.32.

Produksjonen av kylling økte fram til og med 2014, men gikk deretter ned pga. nedgang i forbruket. Budsjettåret viser en økning igjen.

Tabell 3.32 Produksjon av fjørfekjøtt. Tonn

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Kylling	2 790	6 568	14 367	29 456	74 397	93 549	80 325	85 968
Høns	1 983	2 437	3 279	2 700	1 507	1 260	571	571
Kalkun	310	753	2 177	4 254	8 485	10 576	10 920	9 698
Gås	78	39	50	28				
And	15	21	115	50	418	740	735	735
Struts				40				
Sum	5 176	9 818	19 988	36 528	84 807	106 125	92 551	96 972

Priser og verdi

Utbetalingsprisene på kjøtt avhenger av avsetningsforholdene. En norsk produksjon som er lik forbruket fratrukket kvoteimport, skal normalt gi grunnlag for å ta ut jordbruksavtalens målpriser. Fra 2000 satte WTO-avtalen sterkere begrensninger på subsidiert eksport. Dermed ble det også mindre mulighet til å regulere bort overskudd av kjøtt fra det norske markedet. For storfekjøtt er eksportkvantumet begrenset til 1,6 mill. kg og for svin 3,5 mill. kg. Fra 1995 ble det i tillegg, som følge av WTO-avtalen, innført importkvoter med redusert toll. Ut over dette har Norge ensidig gitt importkvoter med redusert toll fra SACU-land.

Prisene er hovedsaklig basert på oppgaver fra kjøttssamvirket (Nortura). I prisene til produsent inngår også verdien av biproduktene (innmat, huder og skinn) og etterbetalinger. Budsjettprisene er korrigert for endringene i årets jordbruksavtale. Alle utgiftene utenom produsentenes andel av frakten,- som føres under posten «andre kostnader», er trukket ifra.

Ved jordbruksoppjøret i 2009 ble storfe og kalv tatt ut av målprissystemet, og fra 1. juli 2013 gjelder det også for sau/lam. Markedsoverskudd eller manglende markedsmuligheter medfører et tap for kjøttprodusentene. Pristapet har vært definert som lavere prisuttak enn hva målprisene/gjennomsnittlig engrospris har gitt grunnlag for samt at omsetningsavgiften har vært høyere enn antatt avgift ved markedsbalanse.

Etter at målprisen er avviklet for storfe og sau/lam, er det kun relevant å beregne pristapet for gris. For gris er det beregnet et brutto pristap på grunn av markedsoverskudd i 2014 på 261 mill. kr. For 2015 og 2016 er det ikke markedsoverskudd og følgelig ikke pristap. Varierende omsetningsavgifter vil normalt speile avsetningsforholdene. Det er likevel ikke nødvendigvis samsvar mellom trekk av omsetningsavgift og behovet for regulering av den løpende produksjonen, eks. behov for å bygge opp reguleringsfondet og motsatt. I tabell 3.33 er de produktvise omsetningsavgiftene gjengitt for beregningsårene 2014–16.

Tabell 3.33 Omsetningsavgifter. Kr per kg

	Storfe	Kalv	Sau/lam	Gris
2014	1,01	1,01	0,85	1,75
2015	0,67	0,67	0,92	0,60
2016	0,55	0,55	1,05	0,50

Maksimalsatser for omsetningsavgift i 2016 er for svin kr 1,50 per kg, for sau og lam 1,50 kg og for storfe/kalv kr 1,50 per kg. Satsen kan endres gjennom året dersom markedssituasjonen endrer seg. Endringer av avgiften innenfor den øvre grensen behandles og fastsettes av Omsetningsrådet.

Kun sau, lam og geit omfattes nå av grunntilskuddet. Satsene varierer gjennom året. Jordbruksavtalens gjennomsnittssatser i de siste årene går fram av tabell 3.34.

Tabell 3.34 Jordbruksavtalens gjennomsnittlige satser for grunntilskudd. Kr per kg

	2005–2016
Sau og lam	3,81
Geit	5,15

Prisene til produsent vises i tabell 3.35.

For prisberegningen i budsjettåret er det tatt utgangspunkt Norturas prognoser per februar. Prognosene er deretter korrigert for virkninger av årets jordbruksavtale.

Av kjøttslagene er det nå kun svin som er omfattet av målprissystemet. Målprisen ble økt med 0,09 kr/kg ved jordbruksoppjøret 2016.

Tabell 3.35 Produksjon, priser og inntekter for kjøtt, inkl. biprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Storfekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	52,1	69,6	74,0	94,1	81,9	76,5	77,9	79,6
Utbetalt pris, kr/kg ¹	8,47	22,28	32,82	27,26	39,92	48,55	50,43	51,34
Verdi, mill. kr	441	1 551	2 429	2 564	3 268	3 713	3 930	4 088
<i>herav huder</i>	15,7	52,0	85,0	97,1	70,0	105,3	113,5	113,5
<u>Kalvekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	6,6	1,9	1,4	1,5	1,6	2,3	1,7	1,7
Utbetalt pris, kr/kg ¹	9,89	23,35	32,86	23,02	46,01	52,90	54,06	54,97
Verdi, mill. kr	65	44	45	35	75	120	94	93
<i>herav huder</i>	4,2	2,4	2,7	2,6	2,3	5,0	3,7	3,7
<u>Sau- og lammekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	17,3	19,0	23,9	22,9	24,6	24,3	25,7	26,0
Utbetalt pris, kr/kg ¹	8,81	22,64	27,47	27,91	37,02	47,84	48,85	47,10
Verdi, mill. kr	152	430	634	640	909	1 161	1 254	1 227
<i>herav skinn</i>	4,6	9,1	30,5	2,7	22,9	7,3	2,2	2,2
Tilskudd til sau, mill. kr		92,8						
Kvant.avgr. tilsk. sau, mill. kr			174,2					
<u>Geite- og kjeikjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Utbetalt pris kr/kg ¹	5,82	19,83	20,28	6,03	2,05	4,68	6,91	6,91
Verdi, mill. kr	1,8	5,1	6,7	1,6	0,6	1,2	1,7	1,7
<i>herav skinn</i>	0,2	0,2	0,3	0,0	0,0	0,04	0,05	0,05
<u>Hestekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	1,9	0,8	0,8	0,6	0,4	0,2	0,1	0,1
Utbetalt pris kr/kg	5,22	9,19	18,16	14,24	4,87	5,04	5,15	5,15
Verdi, mill. kr	9,9	6,9	14,5	8,6	2,0	0,8	0,5	0,5
<i>herav huder</i>	0,2	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
<u>Svinekjøtt²</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	65,6	78,9	83,6	109,3	128,8	128,8	134,7	136,5
Utbetalt pris, kr/kg ¹	6,53	15,01	25,56	19,81	23,78	24,93	27,61	27,61
Verdi, mill. kr	428	1 185	2 150	2 164	3 062	3 212	3 719	3 768
<u>Fjørfe kjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	5,2	9,8	20,0	36,5	83,1	106,1	92,6	97,0
Utbetalt pris, kr/kg	6,39	14,29	21,90	15,63	17,41	20,39	20,40	20,32
Verdi, mill. kr	33	140	438	571	1 453	2 164	1 888	1 970

Tabell 3.35 forts. Produksjon, priser og inntekter for kjøtt, inkl. biprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Kjøtt i alt								
Salg og hj.forbr, mill. kg	148,9	180,3	203,4	265,2	320,6	338,4	332,9	341,2
Totalverdi, mill. kr	1 131	3 363	5 716	5 985	8 764	10 371	10 887	11 142
herav huder og skinn	24,9	40,5	118,8	102,5	95,2	117,7	119,5	119,5
Distriktstilskudd	–	143,0	602,0	540,0	588,5	563,6	565,2	584,7
Ekstra distr.tilsk. N.-Norge		17,5	–	–	–	–	–	–
Grunntilskudd			513,2	376,2	96,8	88,2	92,9	95,2
Kvalitetstilskudd storfe						135,9	168,5	187,0
Tilskudd lam- og kjeslakt								242,5
Frifôring av sau			10,5	1,2	2,3	2,2	1,0	2,5
Internoverføring sau (scrapie)				0,3	1,0	0,0	0,0	0,0
Prod.reg. tiltak				61,0	0,0	13,3	0,0	0,0
Verdi i alt inkl. tilskudd, mill. kr	1 131	3 616	7 016	6 970	9 459	11 174	11 715	12 261

1) Ekskl. grunntilskudd fra og med 1983

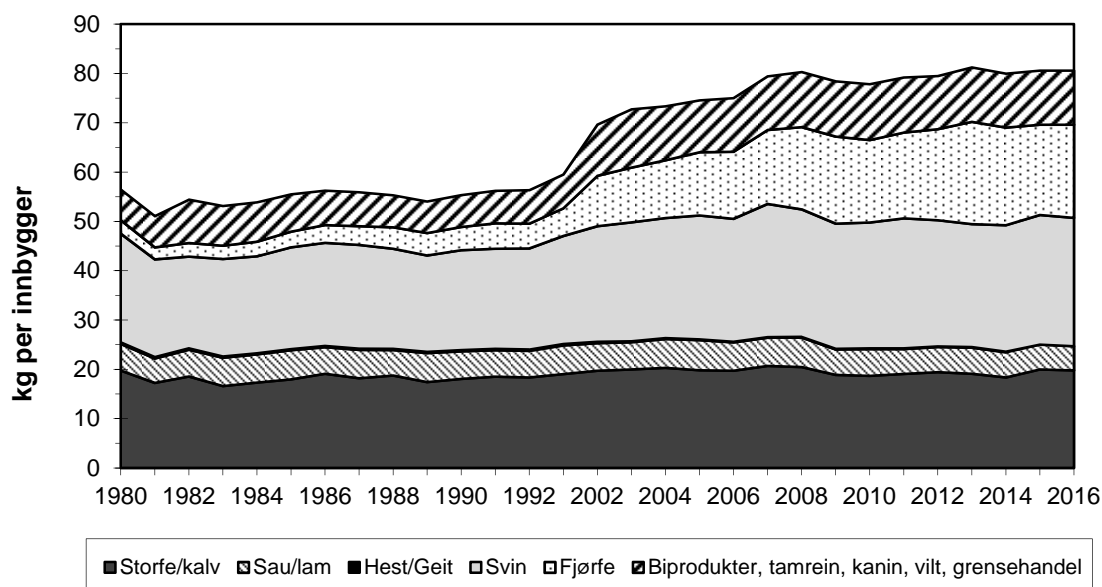
2) Regnet uten hode og labber fra og med 2002

Med hensyn til prisen for fjørfekjøtt vises det til vedleggstabell 1.6.

Forbruk av kjøtt

Forbruket av kjøtt har økt over lengre tid. Forbruket av de ulike kjøttslagene målt på engrosnivå, går fram av figur 3.8.

Avregning av svineskrotter uten hode og labb fra og med 2002, utgjør en mengdemessig reduksjon på 7,0 prosent for svinekjøtt. Endringen i avregningspraksis forklarer den nedgangen som er registrert i produksjon og forbruk av gris fra 2001 til 2002. Dette kvantumet tas inn igjen i det beregnede totalforbruket av kjøtt (se tabell 3.38) ved en tilsvarende økning av mengden av biprodukter.

Figur 3.8 Utviklingen i engrosforbruket av kjøtt. 1980–2016

Tabell 3.36 Produksjon, eksport, import, lagerendring og engrosforbruk av kjøtt i alt¹. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014	2015*	2016**
Produksjon til salg og hjemmeforbruk	150,6	182,1	206,6	267,1	322,8	341,5	340,2	334,8	343,0
Eksport	4,3	0,3	8,2	-19,6	-3,1	-4,1	-6,0	-0,2	-1,7
Import ¹	4,6	15,9	1,9	5,6	9,8	23,8	19,5	27,7	24,9
<i>herav spekk</i>		1,5	1,0	0,8	1,3	1,3	1,1	0,8	0,8
Lagerendring ²	-0,6	0,9	0,5	4,0	-1,1	-3,3	1,5	0,7	0,6
Innenlandsk forbruk	150,3	198,6	200,8	257,5	328,4	357,9	355,2	363,0	366,8
Netto transittimport ³	–	4,0	3,5	0,3	-1,1	0,7	1,1	0,6	0,0
Forbruk i alt, kg/innbygger	150,3	202,6	204,3	257,8	327,3	358,6	356,2	363,6	366,8
	39,1	49,3	48,3	57,8	66,9	70,6	69,4	70,1	70,0
<u>Forbruk per dyreslag</u>									
Storfe	49,4	77,3	72,2	88,7	89,6	94,7	91,9	102,0	102,0
Kalv	6,5	2,3	1,4	1,5	1,6	2,4	2,3	1,7	2,0
Sau og lam	18,3	22,6	24,9	23,5	26,7	26,9	26,4	26,2	25,7
Geit og kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Hest	1,9	0,9	0,8	0,6	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
Svinekjøtt	66,9	86,2	82,1	102,8	124,9	126,7	131,7	136,3	136,4
Fjørfe	5,5	10,9	19,3	37,5	82,7	104,5	100,6	94,6	99,0
Tamrein og kaniner	1,6	1,8	2,9	2,4	2,2	2,0	1,6	1,8	1,8

1) Inkl. tamrein og kaniner. Eksklusive grensehandel

2) Minus = økning i lager, pluss = nedgang i lager

3) Nettoforskjell mellom SSB og LMDs/Norturas statistikk

Tallene i tabell 3.36 omfatter ikke grensehandelen med kjøtt. På grunnlag av årlige undersøkelser som Opplysningskontoret for kjøtt har fått utført blant private husstander, er andelen kjøtt anskaffet i utlandet, sett i forhold til totalt kjøttforbruk i Norge, beregnet. For 2006, 2007 og 2008 viste undersøkelsene andeler på henholdsvis 6,3 prosent, 6,0 prosent og 6,2 prosent. På bakgrunn av disse tallene har BFJ anslått omfanget av grensehandelen med kjøtt i årene deretter. I tabell 3.37 er kjøtt som er omsatt gjennom grensehandel, tatt inn som et tillegg til det øvrige beregnede forbruket av alt kjøtt fra husdyr, vilt og hval. Forbruket av spiselige biprodukter er også tatt hensyn til.

Tabell 3.37 Engrosforbruk av kjøtt fra husdyr, vilt og hval. Inkl. spiselige biprodukter. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014	2015*	2016**
Kjøtt fra husdyr ¹	150,3	202,6	204,3	257,8	327,3	358,6	356,3	363,6	366,8
Kjøtt fra vilt	2,1	4,3	6,1	8,2	8,2	7,6	7,3	6,9	7,3
Hvalkjøtt	2,5	1,0	0,1	0,1	0	0	0	0	0
Biprodukter ¹	9,9	13,3	13,1	14,9	25,0	23,6	24,0	25,2	25,2
Sum forbruk av kjøtt og biprodukter	164,8	221,2	223,6	281,0	360,5	389,6	387,5	395,5	399,3
Kg/innbygger	42,8	53,8	52,9	62,9	73,7	76,7	75,4	76,2	76,2
Grensehandel ²	–	3,0	5,0	9,0	20,0	23,0	23,0	23,0	23,0
Sum forbruk inkl. grensehandel	164,8	224,2	228,6	290,0	380,5	412,6	410,5	418,5	422,3
Kg per innbygger	42,8	54,6	54,1	64,9	77,8	81,2	79,9	80,6	80,6

1) Gris uten hode og labber f.o.m. 2002. Påslaget for biprodukter er økt tilsvarende

2) Anslag

3.3.3 Egg

Tabell 3.38 gir en oversikt over nettoproduksjonen og engrosforbruket av egg. Priser på egg er vist i tabell 3.39.

Beregningene av eggprisen er basert på oppgaver fra Nortura.

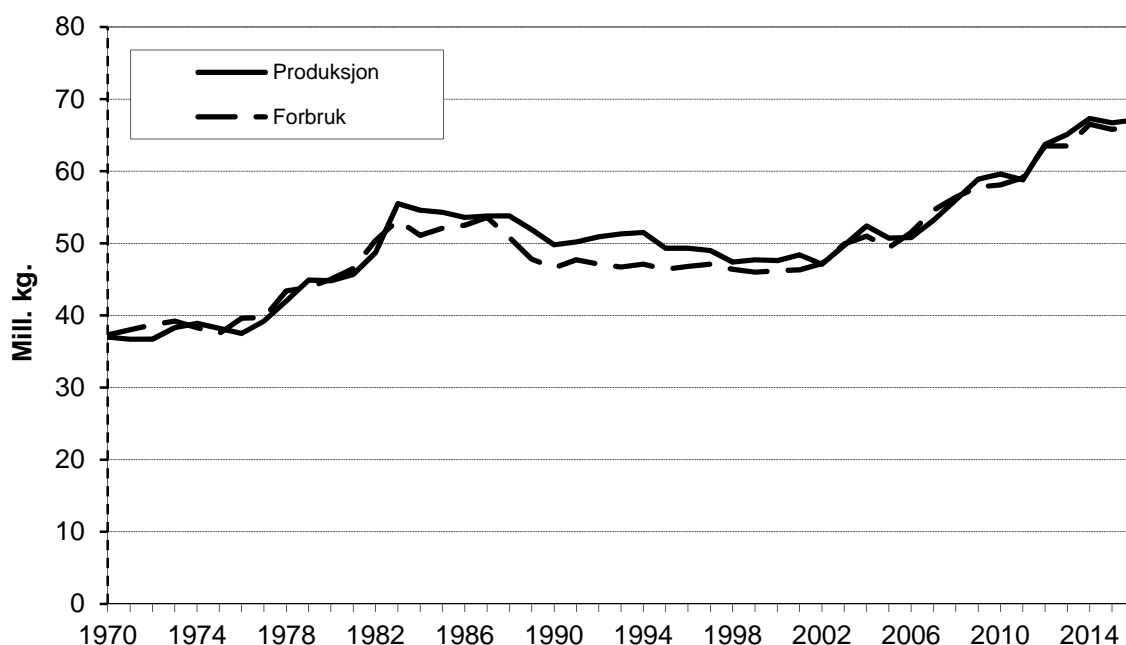
Tabell 3.38 Produksjon og engrosforbruk av egg. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Nettoproduksjon	38,0	46,2	52,3	47,9	59,9	67,7	67,1	67,5
herav salg og hj.forbr.	37,3	44,9	51,9	47,6	59,6	67,3	66,7	67,1
Eksport ¹	0,4	1,6	3,7	2,2	1,5	1,0	1,1	1,1
Import	1,4	0,7	0,2	0,4	0,1	0	0	0
Lagerendring	..	-0,1	+0,4	0,3	0,0	0	0	0
Forbruk i alt	38,3	43,9	48,8	46,0	58,1	66,5	65,8	66,3
Kg per innbygger	9,9	10,8	11,6	10,9	11,9	13,0	12,7	12,7

1) Består av skallegg, eggprodukter regnet som skallegg og eggehvite

Tabell 3.39 Priser og verdi av eggproduksjonen

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Salg og hj.forbr, mill. kg	37,3	44,9	51,9	47,6	59,6	67,3	66,7	67,1
Utbetalingspris, kr/kg	5,78	10,53	13,46	11,07	13,84	15,05	15,07	14,98
Verdi, salg og hj.f., mill. kr	215	473	699	528	824	1 012	1 005	1 005
Kontrakttillegg, mill. kr			46,4					
Førtidsslakt høner, mill. kr			11,6	2,7	0,0	7,8	16,5	9,6
Distriktstilskudd, mill. kr				2,1	8,7	7,9	8,8	5,5
Sum inntekt, mill. kr	215	473	757	533	833	1 028	1 030	1 020

Figur 3.9 Produksjon og engrosforbruk av egg

3.3.4 Ull

Tabell 3.40 gir oversikt over utbyttet fra ullproduksjonen. Nortura og ullvarefabrikkene gir oppgaver over hvor mye ull som er tatt imot ved deres anlegg. Leveransen av ull i budsjettåret er beregnet på grunnlag av et anslag for antall vinterfôrede sauer og en stipulert ullmengde per vinterfôret sau. Produksjonen har gått noe ned, men har holdt seg jevn de siste årene. Priser innhentes fra Nortura og Fatland-Gjestal. Prisen til produsent er sammensatt av et tilskudd per kg ull og den prisen som oppnås i markedet.

Tabell 3.40 Produksjon, priser og inntekter for ull

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Produksjon, tonn	4 830	4 764	4 830	5 105	4 368	3 943	4 054	4 200
Pris, kr/kg	9,15	18,31	46,84	32,83	26,89	30,22	31,86	31,85
Inntekt, mill. kr	44,2	87,2	226,2	167,6	117,5	119,2	129,2	133,8

3.3.4 Pelsdyr

Posten omfatter nå inntekter fra skinnproduksjon på sølvrev, blårev og mink. Etterspørselen etter skinn kan variere mye fra år til år. Dermed kan det oppstå store prissvingninger. BFJ benytter Norges Pelsdyrslag som kilde for oppgaver over mengder og priser for pelsdyrskinn. Det gjelder for både regnskapsårene og budsjettåret. Tabell 3.41 inneholder data fra skinnproduksjonen.

Tabell 3.41 Produksjon, priser og inntekter for pelsdyr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Produksjon, 1 000 stk.</u>								
Reveskinn	109	282	745	457	215	148	113	162
Minkskinn	1869	1063	531	330	510	777	820	800
<u>Priser, kr per stk.</u>								
Reveskinn	200	614	286	265	586	755	778	896
Minkskinn	98	167	128	166	298	284	351	339
<u>Inntekter, mill. kr</u>								
Reveskinn	22	173	213	121	126	112	87	145
Minkskinn	183	177	68	55	152	221	288	272
Direkte refundert avgift			8	–	–			
Sum innt. pelsdyr	205	350	290	176	278	333	376	417

3.3.5 Andre husdyrproduksjoner

Salg av levende dyr

Posten omfatter inntekter fra salg av levende dyr til sektorer utenfor jordbruket. Dessuten er inntektene fra eksport av livdyr med. Kostnadene til import av livdyr til jordbruket trekkes fra. Import av hester holdes utenom her, siden disse dyrene forutsettes å gå til andre sektorer enn jordbruket.

Innenlandsk salg av hester fra jordbruket til andre sektorer er anslått på grunnlag av registreringer som er utført ved Norsk Hestesenter. Registreringene gjelder antall bedekte hopper.

Eksport- og importtall for regnskapsårene kommer fra SSB. Anslag over eksport og import i budsjettåret er innhentet fra de ulike avlsorganisasjonene. I tabell 3.42 er disse dataene presentert.

Kaninproduksjonen

Det er vanskelig å skaffe en fullstendig oversikt over produksjonen av kaniner, da det omtrent ikke forekommer organisert omsetning av kaninkjøtt. De fleste oppdrettere står selv for både slakting og omsetning. Norsk Kanin er kilde for de anslagene som BFJ benytter for produserte mengder og priser. Se tabell 3.42.

Oppdrettshjort

Verdien av oppdrettshjort er basert på oppgaver fra Norsk Hjorteavlforening.

Honningproduksjonen

Honningcentralen gir oppgaver over hvor mye honning som produseres i det enkelte året.

Honningcentralen er også totalkalkylens kilde for alle opplysninger om prisene på honning, se tabell 3.42. Utbetalingsprisen til produsenter som leverer til Honningcentralen, består nå av en grunnpris, et etterbetalingstillegg og en eventuell etterbetalt bonus. Prisene på honning som selges direkte til forbruker, ligger høyere enn ved leveranser til Honningcentralen.

Tabell 3.42 Produksjon, priser og inntekter for andre husdyrproduksjoner

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Salg av levende dyr</u>								
Inntekt, mill. kr	1,3	7,4	10,4	2,2	-1	7,9	9,8	-4,2
<u>Kaninkjøtt</u>								
Produksjon, tonn	220	168	217	270	240	43	40	38
Inntekt, mill. kr	104	402	605	8,9	18,0	4,3	4,2	4,2
<u>Oppdrettshjort</u>								
Produksjon, tonn					166	200	131	160
Inntekt, mill. kr					17,8	23,0	15,1	18,9
<u>Honning</u>								
Produksjon, tonn			2 128	1 000	1 330	1 010	950	1 000
Inntekt, mill. kr	7,3	13,3	68,6	52,8	75,7	93,2	110,3	112,7
Sum, mill. kr	10,1	24,9	85,6	63,9	101,1	128,4	139,4	131,6

3.4 Andre inntekter

3.4.1 Inntekter fra kjøring med mer

Posten omfatter først og fremst kjøreinntekter ved bruk av jordbrukets maskiner. Dette gjelder inntektsføring ved bruk av maskiner i skogen, ved investeringsarbeid på driftsbygninger, ved grøfting og nydyrking, i bierverv eller til private formål. Dessuten føres leieinntekter fra hester som er i pensjon på jordbruksbedrifter, sammen med kjøreinntektene. Dette er inntekter som jordbruket har av å holde plass for hester som tilhører folk utenom jordbruksnæringen. Travhester og hester til rekreasjon er eksempler. Inntektene ved salg av stråfôr til slike dyr hører ikke med her, men føres i stedet under «stråfôr» i totalkalkylen.

Verdien av maskinkjøring i forbindelse med investeringer i varige driftsmidler blir beregnet som prosentandel av bruttoinvesteringene i de samme driftsmidlene.

Dette skyldes bruttoføring av investeringene, det vil si føring inklusive verdien av egeninnsats. Egeninnsatsen blir på tilsvarende måte kostnadsført under kapitalslit.

Det er bare verdien av egen maskininnsats ved *nyinvesteringer* som inntektsføres. For vedlikehold praktiseres nettoføring, slik at all egeninnsats holdes utenom. En oversikt over de beregnede kjøreinntektene finnes i tabell 3.43.

Tabell 3.43 Kjøreinntekter, mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Kjøreinntekter:</u>								
Skogen	57	74	147	57	28	31	31	32
Bierverv og privat	31	108	160	253	304	298	298	300
Investeringer	21	54	41	32	78	67	67	74
Sum kjøreinntekter	109	236	342	342	410	396	396	406
Hester i pensjon	2	13	36	53	111	119	122	125
Sum kjøreinntekter m. m.	112	251	380	397	522	515	519	530

3.4.2 Arbeidsinntekter ved investeringer

Under denne inntekstposten føres verdien av eget arbeid i forbindelse med nyinvesteringer i driftsbygninger, grøfting og nydyrking. Inntektsføringen skyldes at investeringene og kapitalslitet bruttoføres, det vil si inklusive verdien av eget arbeid. Arbeidsinntektene fastsettes som bestemte prosentandeler av investeringene.

Tabell 3.44 Arbeidsinntekter ved investering i varige driftsmidler. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Driftsbygninger	44	187	249	194	272	151	158	165
Grøfter	17	17	9	15	28	24	22	27
Nydyrking	14	26	8	4	10	10	11	11
Sum arb.innt. ved investeringer	79	246	288	230	310	185	191	203

3.5 Endringer i buskap og lager av fôrmidler

3.5.1 Endringer i buskapsverdien

Beregningene gjelder endringer i buskapsverdien fra 1. januar til 31. desember. I praksis er det dyretallet per 1. januar i beregningsåret og per 1. januar i det etterfølgende året som inngår i beregningen, sammen med beregningsårets gjennomsnittspriser for de forskjellige typene av slakt. Verdien av dyrebestanden er uttrykt som markedsverdien av slaktet. Mens verdiøkning inntektsføres, blir verdireduksjon ført som fradrag i inntekten.

Til en viss grad tas det hensyn til alderssammensetningen i buskapsen. Lager av pelsdyrskinn inngår i husdyrverdien for pelsdyr.

Tabell 3.45 viser oppgang i buskapsverdiene i budsjettåret 2016 unntatt for hest og svin.

Tabell 3.45 Endringer i buskapsverdi. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Hest	-15	-8	5	13	4	-35	-11	-10
Storfe	-22	15	145	-133	-65	112	189	106
Sau	-15	6	13	2	-6	19	28	23
Geit	-0,6	1,0	-0,5	-0,2	-0,3	0,3	0,5	-0,1
Svin	-5	25	80	-16	-1	-12	4	-22
Fjørfe	0,5	-0,5	1,3	1,8	12	13	-39	15
Pelsdyr	-9	-5	-4	10	-9	4	-2	0
Endring i alt	-67	33	238	-127	-72	101	169	112

3.5.2 Medlemsbonus

Posten omfatter bonuser og overskudd utbetalt fra samvirkeorganisasjoner som ikke ellers framkommer som høyere produktpris for melk og kjøtt via etterbetalinger eller lavere kostnader på driftsmidler. Budsjettåret er beregnet som gjennomsnittet av de tre foregående årene.

Tabell 3.46 Medlemsbonus. Mill. kr

1995	1999	2008	2009	2010	2014	2015*	2016**
3	10	5	140	165	176	189	187

3.5.3 Fôrregnskapet og lagerendringer av fôrmidler

Tabell 3.47 Fôrtilgang, fôrbehov og fôrbalanse. Mill. FEm

	1969	1979	1989	1999 ¹	2010	2014	2015*	2016**
Fôrtilgang, brutto,	3 254	3 466	3 726	4 299	4 172	4 406	4 648	4 506
– 1 % svinn for kraftfôr	13	15	16	17	18	19	19	19
= Fôrtilgang netto	3 241	3 451	3 710	4 272	4 155	4 387	4 629	4 486
– Fôrbehov	3 186	3 478	3 625	4 225	4 214	4 197	4 266	4 305
= Differanse	55	–27	85	47	–59	190	363	181

1) F.o.m. 1993 er beregningen utført i melkefôrenheter (FEm) mot tidligere fetningsfôrenheter (FFE)

I fôrregnskapet beregnes tilgangen på og behovet for fôr. Balanseberegningen for 2014 viser et beregnet fôroverskudd på 190 mill. FEm, mens det for 2015 er regnet med et overskudd på 363 mill. FEm. For 2016 gir beregningen et overskudd på 181 mill. FEm.

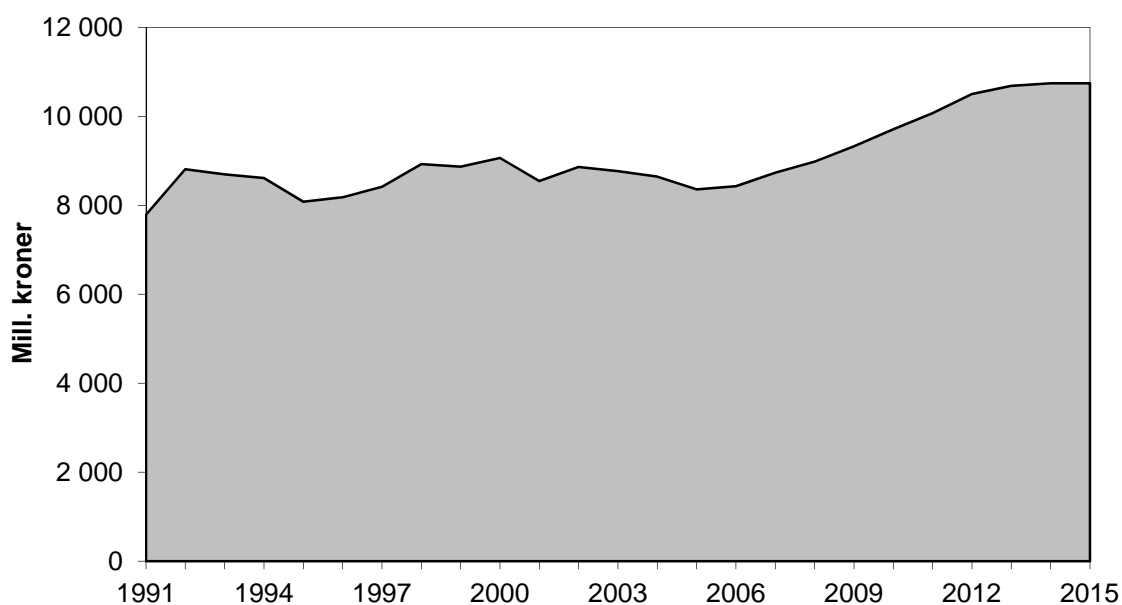
Over- eller underskudd av fôr må sees som på bakgrunn av varierende avlingsår.

Det er knyttet en god del usikkerhet til beregningsgrunnlaget for fôrregnskapet. Både størrelsen på fôravlingene, omfanget av svinn, næringsverdien i fôret og fôrbehovet til husdyrbestanden er det vanskelig å finne en sikker beregning av.

Lagerendringene gjelder årsskiftene hvert år. På grunn av usikkerheten ved datagrunnlaget har BFJ ikke verdiberegnet lagerendringene i Totalkalkylen etter 1999.

4 Direkte tilskudd

4.1 Oppsummering

Figur 4.1 Sum direkte tilskudd. 1991–2015

I tabell 4.1 er det gitt en oversikt over de forskjellige typene av direkte tilskudd som er inntektsført i totalkalkylen.

Tabell 4.1 Oversikt over ulike kategorier av direkte tilskudd til jordbruket. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Utbetalinger fra fond	54	617	234	218	523	571	551	593
Direkte tilskudd (underpost)	135	1 228	3 035	6 880	7 513	8 397	8 404	8 146
Utviklingstiltak	4	94	80	108	77	76	76	80
Velferdsordninger	0,2	417	1 288	1 614	1 512	1 589	1 571	1 559
Sum utbetalt over jordbruksavtalen (kap.1150)	193	2 356	4 637	8 821	9 626	10 634	10 601	10 379
Tilskudd til investeringer utenom jordbruksavtalen	86	205	61	–	–	–	–	–
Andre ordninger	0,3	3	13	48	84	107	153	187
Sum direkte tilskudd	279	2 564	4 710	8 870	9 710	10 741	10 754	10 566

Tabell 4.2 viser de tilskuddene som er *spesifisert* i totalkalkylen. I tillegg til posten «direkte tilskudd» er alle tilskudd som føres under de enkelte inntektspostene, tatt med.

Tilskudd som framkommer som økte produktpriser, eller i form av reduserte priser på innsatsfaktorer, er imidlertid utelatt. Sum tilskudd som føres spesifisert i totalkalkylen, utgjør nå årlig over 12 mrd. kr.

I kapitel 8 er det gitt en oversikt over alle tilskudd som har inntektseffekt i totalkalkylen, også tilskudd som ikke framgår av tabell 4.2. Der er tilskuddene gruppert etter statsbudsjettets kapitelsystem.

Tabell 4.2 Oversikt over tilskudd som regnskapsføres i totalkalkylen. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Tatt med under:</u>								
Planteprod.poster	62	68	230	45	63	82	94	80
Husdyrprod.poster	97	1 084	3 470	1 678	1 245	1 361	1 401	1 481
Kostnadsposter	132	44	–	–	–	–	–	–
Direkte tilskudd	279	2 749	5 054	9 001	9 710	10 741	10 754	10 566
Sum tilskudd	570	3 945	8 754	10 724	11 018	12 184	12 249	12 127

Vedleggstabell 2.1 gir en detaljert oversikt over de direkte tilskuddene for årene 2014–2016.

4.2 Generelt

Det går fram ovenfor at tilskudd som gis til jordbruket over Landbruks- og matdepartementets budsjett, kommer til uttrykk i Totalkalkylen på forskjellige måter. Enkelte tilskudd som bevilges over samme budsjett, går til formål utenfor jordbrukssektoren. Dermed faller de også utenfor totalkalkylens dekningsområde. Tilskudd som faller innenfor gruppen landbruksforskning og opplæring, er i sin helhet holdt utenom beregningene. Disse betraktes som offentlig konsum.

Under posten «direkte tilskudd» blir det også ført noen utbetalinger som bevilges over andre deler av statsbudsjettet enn kapittel 1150.

Inndelingen av underpostene under «direkte tilskudd» samsvarer med grupperingen i Prop. 1 S fra Landbruks- og matdepartementet.

4.2.1 Regnskapsårene

Tilskuddsbeløpene for regnskapsåret 2014 er hentet fra statsregnskapet Prop. 1 S Landbruks- og matdepartementet (2014–2015). Landbruksdirektoratet har gitt oppgaver til det foreløpige regnskapet for 2015. Der hvor utbetalingene bare

delvis går til jordbruksnæringen, blir det innhentet spesifiserte oppgaver fra Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet og Innovasjon Norge.

For enkelte poster blir det innhentet oppgaver fra Forsvarsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Direktoratet for naturforvaltning og NIBIO.

Oppgavene over utbetalinger fra Tilskudd til erstatninger for 2015 bygger i betydelig grad på anslag fra Landbruksdirektoratet. På beregningstidspunktet manglet noen rapporter fra fylkene over avlingsskader og svikt i honningproduksjonen.

4.2.2 Budsjettåret

Anslagene for utbetalinger i budsjettåret er i hovedsak basert på oppgaver fra statsbudsjettet og fra proposisjonen om jordbruksoppkjøret. Utbetalinger fra fond er unntatt her.

For postene under Landbrukets utviklingsfond (LUF) blir utbetalingene for budsjettåret anslått ut fra utbetalinger, bevilgningsrammer, overføringer og inndragninger som er registrert for årene før. Budsjettårets post for utbetaling fra Tilskudd til erstatninger blir i hovedsak fastsatt slik at den tilsvarer gjennomsnittet for de 14 foregående årene.

4.3 Utbetalinger fra fond

I Totalkalkylen inntektsføres nå fondsutbetalinger kun fra Landbrukets utviklingsfond, LUF. Utbetalinger fra fondet avviker fra bevilgning til og innvilgning fra fondet det enkelte år. I tillegg er det overføringer og inndragninger fra tidligere år slik at bevilgnings- og innvilgningsrammen vil avvike fra hva som er lagt til grunn i budsjettproposisjonene. Her omtales kun utbetalinger som inntektsføres i Totalkalkylen.

Tabell 4.3 viser LUF's bidrag til «direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Tabell 4.3 Utbetalinger over «direkte tilskudd» fra fondsavsetninger, 1 000 kr

	2014	2015*	2016**
Post 50.11 Landbrukets utviklingsfond (LUF)	570 787	550 740	593 272

4.3.1 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond

I Totalkalkylen inntektsføres utbetalinger fra LUF som anses å ha inntektsvirkning i jordbrukssektoren (som næring). Utbetalinger til eks. skogbruk og bioenergi, forskning og ulike utviklingsprogrammer som gjelder eks. tilleggsnæringer i jordbruket, inntektsføres ikke. Tabell 4.4 gir en presentasjon av de utbetalingene fra LUF som tas med i totalalkylen. Nedenfor følger en kort oversikt over hvordan disse midlene nå forvaltes.

Miljøvirkemidlene

I de seinere årene har forvaltningen av miljøvirkemidlene vært fordelt på tre forskjellige nivåer.

For det første har en nasjonalt miljøprogram, med generelle og landsdekkende ordninger. Areal- og kulturlandskapstilskuddet, tilskudd knyttet til økologisk produksjon, tilskudd til dyr på utmarksbeite og generelt tilskudd til dyr på beite hører til her.

For det andre har en regionalt miljøprogram, disse forvaltes av fylkene.

De nevnte tilskuddene omfatter ordninger under produksjonstilskuddene som føres under underposten «Direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Kommunene forvalter ordningen «spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap» (SMIL). Dette dreier seg om tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet, de landskapsmessige kvalitetene i kulturlandskapet og verneverdige bygninger i landbruket. I tabell 4.4 inngår SMIL-midlene i postene «tekniske miljøinvesteringer» og «tilskudd til kulturlandskapstiltak».

Ved jordbruksoppgjøret 2008 ble det innført en ny ordning under miljøvirkemidlene for å ivareta utvalgte områder med stor biologisk og kulturhistorisk verdi. Til den nye ordningen «Utvalgte kulturlandskap» blir det gitt bevilgninger over LUF og Klima- og miljødepartementet til langsiktige skjøtselstiltak med inntektsvirkning for jordbruket.

Tabell 4.4 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond. 1 000 kr¹

	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Eldre ordn., tradisjonelt jordbruk	152 401	3 522	–	–	–	–
BU-midler, tradisjonelt jordbruk	–	89 392	279 388	353 452	352 728	409 272
BU-midler til grøfting	–	9 726	5	29 402	25 352	35 000
Rentestøtte, tradisjonelt jordbruk	–	–	58 308	58 127	58 747	30 000
Beredskapslager drivstoff	864	–	–	–	–	–
Tekniske miljøinvesteringer	40 000	30 364	18 531	32 574	28 103	30 000
Tilskudd til energiøk. Tiltak	–	3 922	–	–	–	–
Tilskudd til kulturlandskapstiltak	–	38 300	50 200	55 839	52 063	55 000
Utviklingsprogram geitehold	–	–	3 749	11 066	7 280	6 000
Beiteskader gås	–	–	2 689	–	–	–
Setersatsing	–	–	1 163	309	–	–
Verdensarven	–	–	4 893	5 261	4 994	–
Organisert beitebruk	–	–	6 501	8 591	8 756	11 000
Opphørte ordninger	–	200	–	–	–	–
Utvalgte kulturlandskap	–	–	6 638	16 166	12 717	17 000
Sum utbetalinger	193 265	175 426	432 065	570 787	550 740	593 272

1) Poster som inngår i Totalkalkylen

BU-midler til investeringer i tradisjonelt jordbruk

Utbetalingene omfatter midler til bruksutbygging, i hovedsak investeringer til driftsbygninger.

Utbetalingene for 2014 og 2015 var henh. 353,5 og 352,7 mill. kr mens det for 2016 er prognosert en utbetaling på 409,3 mill. kr.

Ved jordbruksoppgjøret 2011 ble maksimalsatsen for investeringsstøtte økt fra 750 000 kr til 900 000 kr.

Rentestøtte

All rentestøtte som bevilges over jordbruksavtalen inntektsføres i Totalkalkylen. Ordningen er avviklet fra 2016 men utbetalinger vil fortsatt finne sted.

BU-midler til grøfting

Det ble innført et grøftetilskudd under SMIL-ordningen gjeldende fra 2013 på 100 mill. kr. For 2016 er innvilgningsrammen 80 mill. kr. Grøftetilskuddet gjelder tidligere grøftet areal med tilskuddssats på 1 000 kr per dekar. For 2014 ble det utbetalt 29,4 mill. kr, i 2015 25,4 mill. kr mens det i 2016 er budsjettert med 35 mill. kr.

Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)

SMIL omfatter spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap (STILK), miljørettet omlegging i kornområdene (MOMLE) og investeringer i miljøtiltak (IMT). SMIL omfatter også «Områdetiltak», men det er ikke regnet med at denne ordningen har inntektsvirkning for jordbruket.

Tabell 4.5 viser hvordan utbetalinger fra SMIL fordeler seg på underpostene.

Tabell 4.5 Utbetalingene av tilskudd over SMIL, mill. kr

	2010	2011	2012	2014	2015*	2016**
Spesielle tilt. i landbr. kult.landsk. (STILK)	83,7	92,1	86,9	93,0	79,4	
Investeringer i miljøtiltak (IMT)	18,5	19,2	25,6	32,6	28,1	
Miljørettet omlegging i kornområder (MOMLE)	0,4	0,2	0,1	0,1	0,4	
Områdetiltak	4,2	5,0	4,6	4,4	3,3	
Sum SMIL	106,8	116,5	117,2	130,1	111,3	125,0
Tilskudd til drenering				29,4	25,4	35,0
Sum	106,8	116,5	117,2	159,5	136,6	160,0
<i>Herav postert i totalkalkylen:</i>						
<i>Tilskudd til tekniske miljøinvesteringer</i>	<i>18,5</i>	<i>19,2</i>	<i>25,6</i>	<i>32,6</i>	<i>28,1</i>	<i>30,0</i>
<i>Tilskudd til kulturlandskapstiltak¹</i>	<i>50,2</i>	<i>50,7</i>	<i>48,3</i>	<i>55,8</i>	<i>52,1</i>	<i>55,0</i>
<i>Tilskudd til grøfting</i>				<i>29,4</i>	<i>25,4</i>	<i>35,0</i>

1) STILK (÷fredede og verneverdige bygninger) + MOMLE

Utviklingsprogram for geitehold

Det regnes med at bare deler av denne ordningen har inntektsvirkning i Totalkalkylen.

Siden innføringen i 2004 er ordningen med utviklingsprogram utvidet til å omfatte nye delordninger med inntektsvirkning i Totalkalkylen mens andre er avviklet. Dette gjelder omstillingspakke med omstillingsbidrag til produsenter som selger melkekvoter.

Ved jordbruksoppgjøret 2006 ble ordningen utvidet til å gjelde kompensasjon for bortfall av produksjonstilskudd. Kompensasjon for bortfall av avløsertilskudd ble tatt inn i ordningen ved jordbruksoppgjøret 2007.

Setersatsing

Ordningen med tilskudd til setersatsing som ble innført ved jordbruksoppgjøret 2005 var femårig og avgrenset til fylkene Oppland, Hedmark og Møre og Romsdal.

Ordningen er avsluttet, men det regnes fortsatt med utbetalinger pga. tidligere innvilgninger.

Organisert beitebruk

Ordningen omfattet i utgangspunktet investeringsstøtte til organisert beitebruk og organisert sauesanking. Fra 2010 ble investeringsstøtten til organisert beitebruk tatt ut av SMIL og overført til en egen ordning som forvaltes av Fylkesmannen.

Verdensarv

Ved jordbruksoppgjøret 2007 ble det opprettet en ny ordning som gjelder spesielt for verdensarvområdene: Vegaøyene og Geirangerfjorden/Nærøyfjorden.

Ordningen var ment å være 3-årlig, men ble i 2010 videreført i et nytt 5-årig prosjekt etter gjeldende modell.

Utvalgte kulturlandskap

Ordningen med tilskudd til utvalgte kulturlandskap ble innført ved jordbruksoppgjøret 2008. Ordningen omfatter skjøtsel og vedlikehold av landskap med stor historisk og biologisk verdi.

Opphørte ordninger

Fra og med 1996 har utbetaling for en rekke av de ordningene som er avviklet, vært oppgitt samlet under posten «Opphørte ordninger». Etter 2008 har Totalkalkylen ikke regnet med gjenstående ansvar eller utbetalinger.

4.3.2 Utbetalinger fra Skadefondet for landbruksproduksjon/Tilskudd til erstatninger m.m.

Tabellen nedenfor viser utbetalingene for de forskjellige ordningene under Landbrukets skadefond/Tilskudd til erstatninger m.m.

Ved jordbruksoppjøret 2011 ble fondsordningen Skadefondet for landbruksproduksjon gjort om til en overslagsbevilgning; Tilskudd til erstatninger m.m. De erstatningene som lå under Skadefondet ble overført til den nye ordningen.

Tabell 4.6 Utbetalinger fra Landbrukets skadefond/Tilskudd til erstatninger m.m. 1 000 kr

	2009	2010	2012	2013	2014	2015*	2016**
Avlingsskade	37 658	75 934	34 262	84 579	22 580	29 823	50 497
Vinterskadet eng	542	10 228	729	36 493	1 081	1 279	
Svikt i honningprod.	4 463	1 465	562	1 418	65	418	1 952
Tap av sau på beite	2 958	3 480	1 780	2 005	1 942	1 909	
Tap av bifolk			44	630		35	
Erst. ved flytte- restr. (båtunge)	1 188		-	-	-	-	
Sum	46 809	91 107	37 377	125 125	25 667	49 040	52 449

Utbetalingene omfatter erstatninger for avlingsskade og tilskudd til fornying og reparasjon av overvintringsskader. Dessuten blir det utbetalt erstatninger for svikt i honningproduksjonen, tap av sau på beite og tap av bifolk.

4.4 Direkte tilskudd (underpost)

De direkte tilskuddene omfatter i hovedsak de tilskuddsordningene som kommer inn under produksjonstilskuddene. Formålet med produksjonstilskudd i jordbruket er å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk, innenfor de målene som Stortinget har trukket opp. Tabellen nedenfor gir en oversikt over de direkte tilskuddene for årene 2014, 2015 og 2016. Beløpene for 2016 inkluderer omdisponeringer og overføringer som ble foretatt ved jordbruksoppjøret.

Tabell 4.7 Direkte tilskudd (underpost). 1 000 kr

	2014	2015*	2016**
74.11 Driftstilskudd	1 372 906	1 349 078	1 318 600
74.14 Tilskudd til husdyr	2 503 614	2 601 937	2 375 200
74.16 Beitetilskudd	787 251	790 484	803 000
74.17 Areal og kulturlandskapstilskudd	3 198 002	3 129 352	3 125 786
74.19 Regionale miljøprogram	430 875	427 693	423 500
74.20 Tilskudd til økologisk landbruk	104 843	105 411	100 300
Sum	8 397 491	8 403 955	8 146 386

Driftstilskudd

Ved jordbruksoppgjøret 2015 ble satsene for melkebruk, ku og geit økt med 1 000 kr/bedrift. For bruk med ammekyr økte satsen med 25 kr/dyr for bruk med 6–39 kyr og med 1 000 kr/bruk for bruk med mer enn 40 kyr. For budsjettåret 2016 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2016.

Tilskudd til husdyr

Tilskuddet beregnes på grunnlag av dyretall og satser per dyr. Tilskuddet omfatter også tilskudd for verneverdige husdyrraser og «driftstilskudd til ensidig sauehold». Bedrifter med bihold og minimum 25 kuber kom inn i ordningen fra 2009. Ved jordbruksoppgjøret i 2015 ble utbetalingen til lammeslakt og kjeslakt endret slik at slakteriene utbetaler tilskuddet ved slakteoppgjøret. 2016 er et overgangsår hvor halvparten av tilskuddet utbetales via slakteriene. Som følge av endringen er 242,5 mill. kr. i 2016 flyttet til post 1150.73.15 Pristilskudd kjøtt. Beløpet for 2016 er justert for omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret i 2016.

Beitetilskudd

Ordningen med beitetilskudd er 2-delt og omfatter både tilskudd til beiting i kulturlandskap og i utmark.

Ordningen skal fremme en bedre utnyttelse av utmarka og en bedre pleie av kulturlandskapet.

Areal- og kulturlandskapstilskudd

Ordningen er 2-delt og består av en kulturlandskapsdel som blir gitt til alt jordbruksareal med felles sats og en arealdel for de ulike vekstene etter soner og arealstørrelser.

Formålet med *kulturlandskapstilskuddet* er å stimulere til skjøtsel, vedlikehold og utvikling av kulturlandskapet, gjennom aktiv drift og beiting på jordbruksarealene.

Arealtilskuddet skal medvirke til et aktivt jordbruk over hele landet. Dessuten skal tilskuddet styrke inntektene og jevne ut inntektsforskjeller mellom ulike produksjoner, bruksstørrelser og distrikter.

For 2016 er det innarbeidet endringer som følge av omdisponeringer ved jordbruksoppjøret.

Regionale miljøprogram

Formålet med ordningen er å sikre miljøkvaliteter og kulturlandskap, og å hindre erosjon og avrenning av næringsalter til vann. Ordningen har regionale og lokalt tilpassede regelverk for økonomisk støtte.

Tilskudd til økologisk jordbruk

Formålet med tilskuddet er å stimulere til økt andel økologisk jordbruksproduksjon.

Posten omfatter ordningene omleggingstilskudd, arealtilskudd ved økologisk drift og husdyrtilskudd ved økologisk drift. Disse tilskuddene gis i tillegg til ordinære husdyr-, areal- og kulturlandskapstilskudd.

4.5 Utviklingstiltak

Betegnelsen omfatter ordninger som er underposter i kap. 1150 post 77. Tabell 4.8 gjelder de ordningene som er postert under «direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Tabell 4.8 **Utviklingstiltak. 1 000 kr**

	2014	2015*	2016**
77.11 Tilskudd til dyreavl	71 726	71 154	68 900
77.12 Tilskudd til engfrø med mer	4 482	4 899	11 500
Sum	76 208	76 053	80 400

Tilskudd til dyreavl

De deler av ordningen som føres under «direkte tilskudd» omfatter tilskudd til dekning av kostnadene ved inseminering og utjevning av reisekostnadene ved veterinærtjenesten. Ordningen omfatter også tilskudd til avlsarbeid innen spesialisert storfekjøttproduksjon.

Tilskudd til engfrø

Tilskuddene under denne ordningen tar sikte på å fremme norsk engfrøavl og omfatter lagringstilskudd, pristilskudd og arealtilskudd og diverse andre tilskudd. Pristilskudd, arealtilskudd og diverse andre tilskudd blir utbetalt til produsentene gjennom såvareforretningene. Lagringstilskuddet går til såvareforretningene og blir ikke tatt med i totalkalkylen.

4.6 Velferdsordninger

Tabell 4.9 Velferdsordninger. 1 000 kr

Underposter	2014	2015*	2016**
78.11 Tilsk. avløsning ferie og fritid	1 176 592	1 174 809	1 173 000
78.12 Tilskudd til avløsning ved sykdom	175 654	164 858	155 000
78.14 Sykepengeordningen i jordbruket	88 000	88 000	88 000
78.15 Andre velferdstiltak	61 846	60 649	62 000
78.16 Tidligpensjonsordning for jordbr.	87 244	82 287	80 500
Sum post 78 Velferdsordninger	1 589 336	1 570 603	1 558 500

Ordningen «Andre velferdstiltak» omfatter de to delordningene «tilskudd til landbruksvikar» og «tilskudd til landbrukets HMS-tjeneste». Av disse ordningene er det bare «tilskuddet til landbruksvikar» som føres i Totalkalkylen.

Tilskuddet til sykepengeordningen og den administrative delen av tilskudd til landbruksvikar blir ført med tilsvarende motposter på kostnadssiden. Dermed blir inntektsvirkningen nøytralisert.

De øvrige tilskuddene føres uten motposter, slik at de gir full inntektsvirkning.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

Tilskudd til avløsning under ferie og fritid er en refusjonsordning som beregnes etter satser per dyr. Utbetalingen av tilskudd til avløsning skjer etterskuddsvis i juni, på grunnlag av utgifter fra året før.

Tilskudd til avløsning ved sykdom

Tilskuddet til avløsning under sykdom er en refusjonsordning. Tilskuddet blir fastsatt ut fra faktiske utgifter til avløsning, opp til en maksimal dagsats per bruk.

Tilskudd til sykepengeordningen

Tilskudd til sykepengeordningen gjelder refusjon av tilleggspremier til folketrygden. Disse tilleggspremiene kreves innbetalt for at sykepenger skal komme opp i 100 prosent av pensjonsgivende inntekt etter 16 dager.

Andre velferdstiltak

Administrasjonstilskudd til avløserlag består av den administrative delen av tilskuddet til landbruksvikar.

Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet har til formål å skaffe arbeidshjelp under korttids sykdom for gårdbrukere som ikke kan skaffe arbeidshjelp på annen måte. En spesifisering av tilskuddene til landbruksvikar for de siste årene finnes i tabell 4.10.

Tabell 4.10 Tilskudd til landbruksvikar. 1 000 kr

	2013	2014*	2015**
Tilskudd gjennom avløserlag	61 846	64 649	62 000
<i>herav til administrasjon av avløserlagene</i>	<i>9 482</i>	<i>9 500</i>	<i>9 500</i>
<i>herav tilskudd til landbruksvikar</i>	<i>52 364</i>	<i>51 149</i>	<i>52 500</i>

Tidligpensjonsordningen

Utbetalingene i 2014 og 2015 ble henholdsvis 87,2 mill. kr og 82,3 mill. kr.

For 2016 regnes det med en utbetaling på 80,5 mill. kr.

4.7 Ordninger utenom jordbruksavtalen

Her føres noen tilskudds- og erstatningsordninger under «direkte tilskudd» som ikke er omfattet av jordbruksavtalen.

4.7.1 Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer

Tabell 4.11 viser hvordan erstatningsbeløpene fordeler seg på forskjellige underposter.

Tabell 4.11 Erstatninger dyre- og plantesykdommer etter off. pålegg 1 000 kr

	2013	2014	2015*	2016**
Planteskadegjørere	14 420	5 782	2 839	15 000
Husdyrsykdommer	1 607	9 252	48 360	52 000
Sum	16 027	15 034	51 199	67 000

Den samlede bevilgningen over ordningen for 2016 er på 70 mill. kr. Dette beløpet inkluderer tilskuddet til tiltak mot radioaktivitet på 3 mill. kr. som ikke føres under «direkte tilskudd».

4.7.2 Tilskudd til avløsning ved repetisjons- og heimevernsøvelser

Ifølge Forsvaret finnes ikke oppgaver som viser de samlede faktiske utbetalingene. Det er derfor forutsatt at utbetalingene tilsvarer innvilgningene.

Aktiviteten på området har vært liten i de siste årene med små utbetalinger. For 2014 er det regnet med en utbetaling på 1,4 mill. kr, for 2015 1,2 mill. kr. og i 2016 regnes det med en utbetaling på 1,2 mill. kr.

4.7.3 Erstatninger for rovviltskader

Jordbruket mottar erstatninger fra staten som kompensasjon for skader som husdyrene blir påført av rovdyr. Utbetalt totalbeløp varierer mye fra år til år. Både variasjon i skadeomfang og endringer i kravene til dokumentasjon av skader ligger bak svingningene i årlig utbetaling. Sett over en lengre periode har utbetalingene økt, men de har vært mer stabile de siste årene.

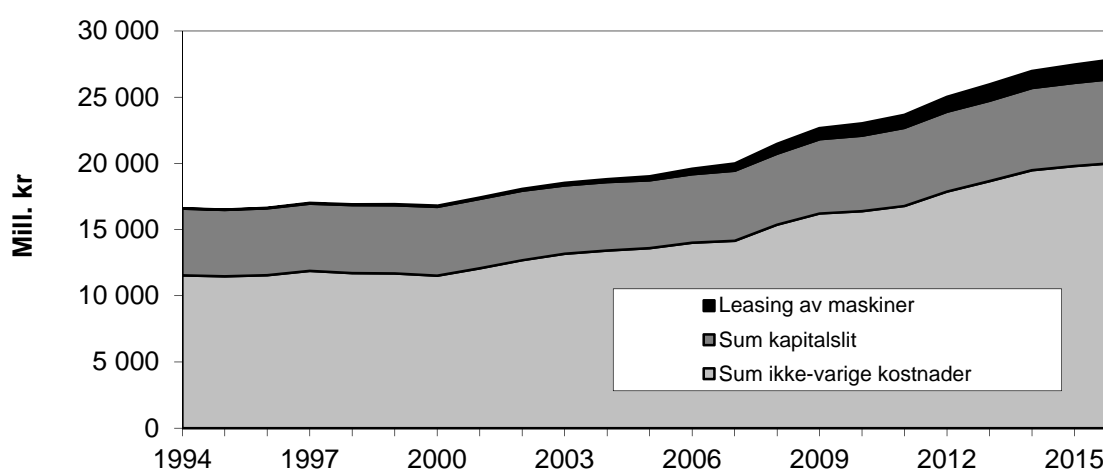
Utbetalingen i 2015 var 51 mill. kr. På grunnlag av utviklingen for utbetalingene i tidligere år samt tapsutviklingen i inneværende år, er det nå for 2016 antatt at erstatningsbeløpet for husdyr vil ligge på 63,1 mill. kr.

4.7.4 Driftsplanlegging

Denne posten omfatter godtgjørelse til brukere som gir oppgaver til NIBIOs driftsgranskinger. De siste årene er det regnet med en utbetaling i på 0,6 mill. kr.

5 Kostnader

5.1 Innledning

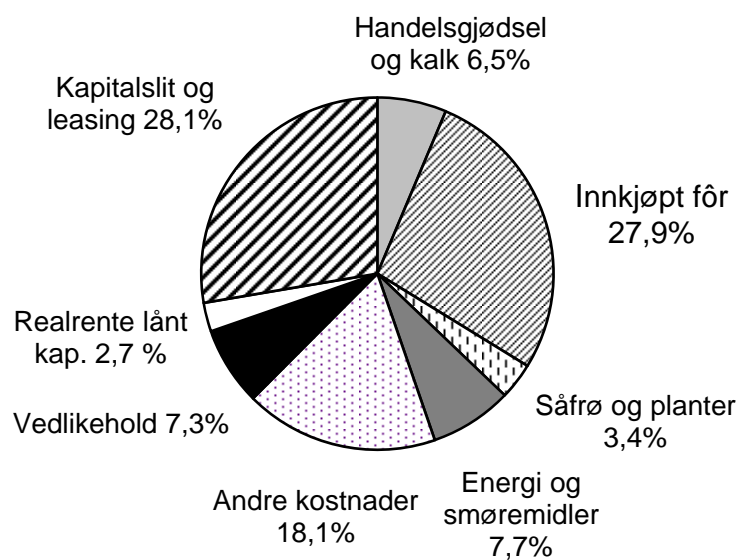

Figur 5.1 Sum kostnader, 1994–2016

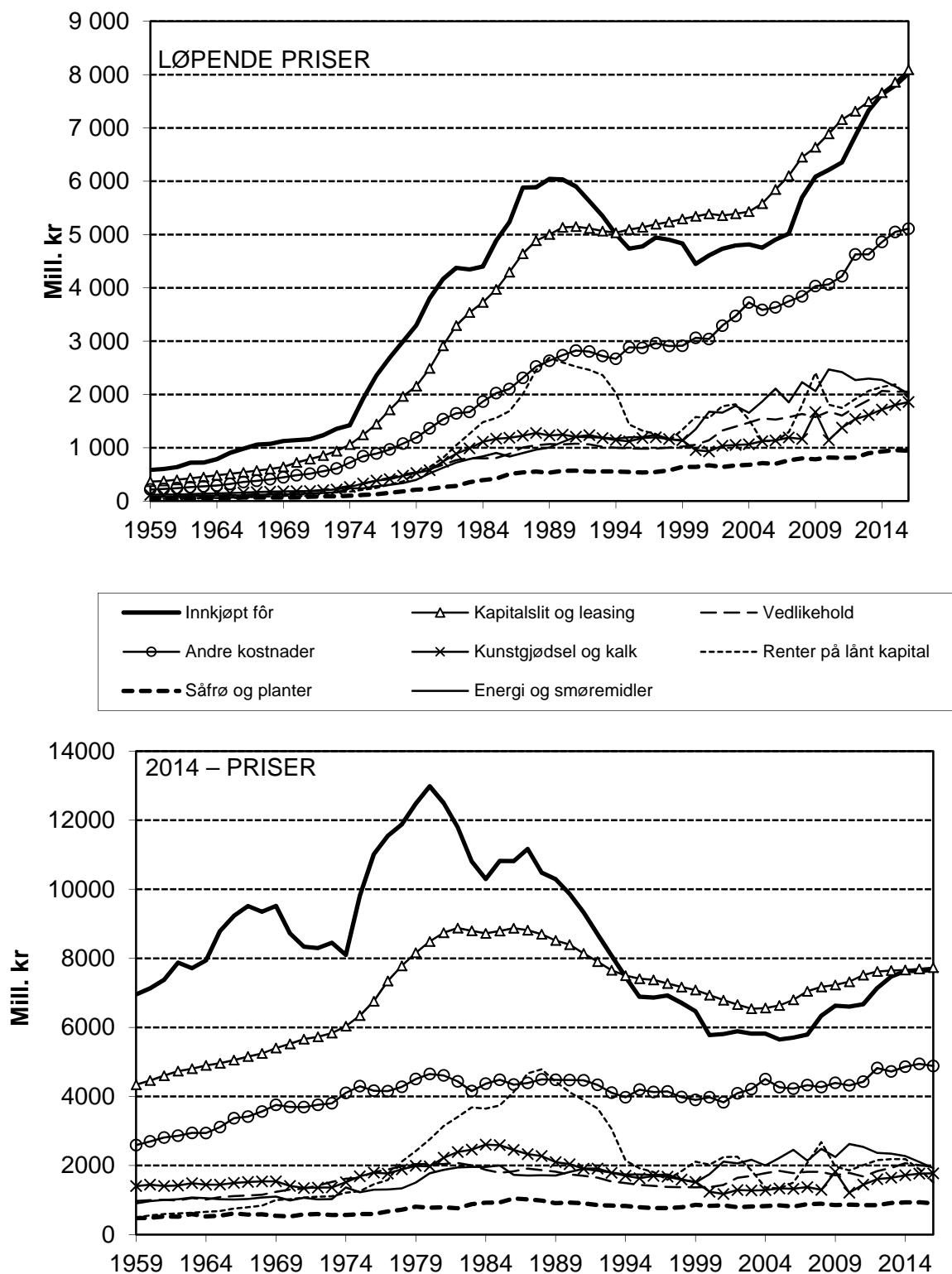
I Totalkalkylen er kostnadene gruppert på hovedpostene ikke-varige og varige driftsmidler. Til de ikke-varige driftsmidlene hører handelsgjødsel og kalk, innkjøpt fôr, såfrø og planter, elektrisk kraft, drivstoff og smøremidler, vedlikehold av varige driftsmidler og posten «andre kostnader». «Andre kostnader» er en samlepost for en rekke forskjellige kostnader ved plante- og husdyrproduksjon, for eksempel frakt, emballasje, veterinær og medisiner, forsikring og regnskapsføring.

Kostnadene til varige driftsmidler kommer fram gjennom beregningen av det årlige kapitalslitet på bygninger, maskiner og redskaper, biler og grøfter/hydropneumatiske anlegg. Leasing hører også med her.

Figur 5.2 viser hvor stor andel av totalkostnaden de forskjellige kostnadstypene utgjør. I figur 5.3 framgår kostnadenes størrelser målt i beløp.

Figur 5.2 Kostnadene i jordbruket fordelt på kostnadsposter. 2015

Figur 5.3 Utviklingen i kostnadene i løpende og faste priser

5.2 Ikke-varige kostnader

5.2.1 Handelsgjødsel og kalk

Tabell 5.1 Handelsgjødsel og kalk. Mengder, priser og kostnader

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Handelsgjødsel i alt, mill. kg	494	588	538	516	384	452	457	458
Pris, kr per 100 kg	39	87	203	204	271	350	364	376
Mill. kr	195	510	1 095	1 054	1 042	1 583	1 664	1 724
Mikronæringsstoffer, mill. kr	0	1	2	6	1	9	5	5
Veksthus, mill. kr	4	7	17	17	21	18	27	34
Kalk, mill. kg, ¹	85	243	448	275	168	180	175	176
Pris, kr per 100 kg	8	21	36	42	65	60	61	62
Mill.kr	7	52	162	115	109	108	106	109
Handelsgjødsel og kalk ekskl. tilsk., mill. kr	206	570	1 276	1 192	1 173	1 718	1 802	1 872
Tilsk. til mindre bruk, mill. kr	23	44						
Bulkrabatt, mill. kr			-3	-24				
Andre rabatter, mill. kr			-41	-26	-30			-14
Sum handelsgj. og kalk, mill. kr	183	526	1 232	1 142	1 143	1 718	1 802	1 858

¹⁾ Inkl. skjellsand fra og med 1988

Tabell 5.1 presenterer utviklingen i mengder, priser og kostnader for handelsgjødsel og kalk etter 1969.

Forbruket av handelsgjødsel i Totalkalkylen er basert på mineralgjødselstatistikken fra Mattilsynet. Mattilsynets statistikk følger salgsåret, dvs. perioden 1.7–30.6. I Totalkalkylen blir salget av handelsgjødsel kostnadsført på det kalenderåret hvor gjødsla forutsettes brukt. Det vil for eksempel si at forbruket i kalenderåret 2015 er basert på salget i perioden 1.7.2014 til 30.6.2015. Mattilsynet utarbeider statistikk over kalk-omsetningen, sist for 2014. Deretter er omsetningen regnet fram etter oppgaver fra aktører.

Veksthusgjødsel og mikronæringsstoffer inngår ikke i Mattilsynets oppgaver. Forbruket av disse typene beregnes dermed som et tillegg. Kostnadene til veksthusgjødsel og mikronæringsstoff har i seinere tid økt og prognosen for 2016 er 34 mill. kr. Omsetningen av gjødsel ligger på et lavere nivå enn for en del år siden. Dette skyldes sannsynligvis en mer labil situasjon på gjødselmarkedet med høyere priser etter prisøkningen som fant sted i årene 2008/09. Samtidig er gjødselnormene noe endret og N-innholdet i fullgjødselen høyere enn tidligere.

Tabell 5.2 viser forbruket av verdistoffer i handelsgjødsel fra 1969 og fram til 2015, med prognose for 2016.

Tabell 5.2 Innholdet av næringsstoffer i handelsgjødsel. Tonn næringsstoffer totalt. Kg næringsstoffer per daa jordbruksareal

	Nitrogen		Fosfor		Kalium		Sum
	Tonn	Kg/daa	Tonn	Kg/daa	Tonn	Kg/daa	Tonn
1969	68 430	6,9	23 027	2,3	49 393	5,0	140 850
1979	102 245	10,6	27 233	2,8	67 888	7,1	197 366
1989	110 138	11,1	17 376	1,7	56 353	5,7	183 867
1999	106 017	10,2	13 092	1,3	50 862	4,9	169 971
2008 ¹⁾	103 027	10,1	11 656	1,1	43 810	4,3	158 493
2009 ¹⁾	93 823	9,3	8 561	0,8	33 277	3,3	135 661
2010 ¹⁾	85 131	8,5	7 938	0,8	32 380	3,2	125 449
2011	96 851	9,6	8 901	0,9	34 177	3,5	140 929
2012	95 767	9,5	8 565	0,8	32 821	3,3	137 153
2013	95 559	9,7	8 474	0,9	32 692	3,3	136 725
2014	101 933	10,3	8 974	0,9	33 645	3,4	144 552
2015*	102 933	10,5	9 284	0,9	34 043	3,5	146 552
2016**	102 757	10,5	9 285	0,9	35 679	3,6	151 150

1) Korrigert for hamstring i 2007/08

Kilde: Mattilsynet

I Mattilsynets statistikk inngår forbruk av gjødsel i skogbruk, parker, plener, prydhager og villahager. Dette trekkes fra for å komme fram til hva som benyttes i jordbruket. Prognosen for 2016 er litt høyere enn for 2015.

Gjennomsnittsprisen på handelsgjødsel var nær uendret i 2013 og 2014, men økte med 4 prosent i 2015 og er prognosert å øke med 3,4 prosent i 2016.

Prisberegningen baseres på omsetningstallene for de forskjellige gjødselslagene for hele sesongen fra 1. juli til 30. juni, etter oppgaver fra Felleskjøpene. Det regnes ut gjennomsnittspriser for de enkelte gjødselslagene. Omfanget av salg i både småsekker, storsekker og bulk tas da hensyn til. For privat importert gjødsel er prisene basert på oppgaver fra de største importørene.

I tabell 5.3 er det gitt en oversikt over gjennomsnittspris per kg næringsstoff for de forskjellige hovedgruppene av handelsgjødsel.

Tabell 5.3 Gjennomsnittspriser per kg næringsstoff, N+P+K, for hovedgruppene av handelsgjødsel

	1969	1979	1988	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Nitrogengjødsel</u>								
<u>(kalksalpeter 15,5 % N):</u>								
Kr per kg N	1,70	3,40	7,88	7,36	12,03	18,47	20,16	21,38
Relative tall	100	200	473	433	707	1 087	1 186	1 258
<u>Fosforgjødsel</u>								
<u>(Super fosfat P8 %)¹</u>								
Kr per kg P	2,20	6,78	16,72	20,54	39,31	36,90	30,50	26,99
Relative tall	100	308	760	910	1 787	1 677	1 387	1 227
<u>Kaliumgjødsel</u>								
<u>(Kaliumklorid 49 %)</u>								
Kr per kg K	0,72	1,42	3,91	4,90	9,09	11,04	11,01	11,88
Relative tall	100	197	543	680	1 263	1 533	1 529	1 649
<u>Tosidig gjødsel</u>								
<u>(PK-gjødsel 5-17)²</u>								
Kr per kg verdistoff				10,13	22,68	21,51	17,74	15,48
Relative tall				98	219	208	172	150
<u>Fullgjødsel (NPK 21-4-10/22-3-10)</u>								
Kr per kg verdistoff	1,44	2,78	6,16	5,03	8,40	10,68	11,16	11,46
Relative tall	100	193	428	349	584	742	775	796

1) P8 fra 1996

2) 1998 = 100

Forbruket av kalk og skjellsand er på et lavere nivå enn for en del år siden og er beregnet til ca. 22 kg/daa i 2015. BFJ regner med en stabil mengde i budsjettåret.

Flere forhold påvirker omsetningen av jordbrukskalk. Blant disse er tidspunktet for høsting, værforholdene høst og vår og økonomien i jordbruket generelt.

I tabell 5.4 er det gitt en oversikt over forbruket av ulike kalkslag.

Tabell 5.4 Forbruket av kalk. Tonn

	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
<u>Mg-holdig kalk:</u>						
Grovdolomitt	60 727	45 534	17 250			
Brent dolomitt	15 911	17 808	6 069			
Grov kalkdolomitt	8 237	6 168				
Kalkdolomittmel	3 185	2 217				
Dolomittmel	450	182				
Granulert dolomittmel	30 523	8 095				
<u>Ikke Mg-holdig:</u>						
Kalksteinsmel	51 350	54 564	18 333			
Grovkalk	88 976	42 666	52 975			
Konverteringskalk	49 331	20 169	0			
Brent kalk	4 826	1 194	6 305			
Hydratkalk	2 832	3 988	0			
Skjellsand	113 183	80 077	21 154			
<u>Andre (gj.sn. av alle):</u>						
Kalk i alt	447 753	295 098	169 131			
Fratr. hobby/hagekalk	-20 000	-20 000	-846			
Kalk til jordbruket	427 753	275 098	168 286	179 986	174 830	175 198
Kg/daa jordbruksareal	43,0	30,9	16,7	22,2	21,6	21,8

Kilde: Mattilsynet

5.2.2 Innkjøpt fôr

Tabell 5.5 viser kostnadene til innkjøpt fôr i perioden 1989–2016. Prisberegningene gjøres på bakgrunn av felleskjøpenes omsetningstall på årsbasis, spesifisert for hvert enkelt kraftfôrprodukt. Mengdetallene hentes fra Landbruksdirektoratets tall for totalt salg.

Tabell 5.5 Innkjøpt fôr. Mengder, priser og kostnader

	1989	1999	2010	2013	2014	2015*	2016**
<u>Kraftfôr i blandinger</u>							
Mill. kg	1 619	1 697	1 788	1 932	1 943	1 946	1 973
Kr per 100 kg ¹	373	268	328	351	364	371	376
Mill. kr	6 033	4 545	5 859	6 778	7 064	7 212	7 428
<u>Grøpp av salgskorn</u>							
Mill. kg	28	11	3	2	1	1	1
Kr per 100 kg	323	274	298	334	335	342	343
Mill. kr	90	30	8	6	5	4	3
<u>Leiemalt i blandinger</u>							
Mill. kg	-92	-5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kr per 100 kg	277	189	–				
Mill. kr	-255	-9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bulkrabatt, mill. kr	-175						
Andre rabatter, mill. kr	-78	-140	-38	-10	-11	-13	-13
Småsekketill. mill. kr		113					
<u>Innkjøpt kraftfôr i alt</u>							
Mill. kg	1 554	1 704	1 791	1 934	1 944	1 947	1 974
Kr per 100 kg	361	266	325	350	363	370	376
Mill. kr ²	5 614	4 539	5 829	6 773	7 057	7 203	7 418
<u>Annet innkjøpt fôr,</u>							
Mill. kr	430	293	384	552	574	591	624
Sum innkjøpt fôr, mill. kr	6 044	4 832	6 212	7 325	7 631	7 794	8 042

1) Bulkpris fra og med 1995. Fra og med 2000 benyttes veid snittpris av bulk/sekker

2) Fratrasket rabatter

Forbruket av innkjøpt kraftfôr har vært økende etter 2000. Forbruket av drøvtyggerfôr er økende og er budsjettert til 1 020 mill. kg i 2016. Forbruket til svin, og spesielt til fjørfe har også økt. Forbruket av fjørfefôr gikk noe ned i 2015 pga. produksjonsnedgang for kylling.

Tabell 5.6 Samlet kraftfôrforbruk fordelt på blandinger og grøppet vare. Mill. Kg¹

	1989	1999	2010	2013	2014	2015*	2016**
<u>Kraftfôrblandinger</u>							
Drøvtyggere	978	1 005	907	992	996	1 016	1 020
Svin	398	421	487	479	481	502	509
Fjørfe	224	256	385	452	457	422	438
Andre (hest, kanin, pelsd. m.m)	19	15	10	9	8	7	7
Sum kraftfôr i blandinger	1 619	1 697	1 788	1 932	1 943	1 946	1 973
Grøpp av salgskorn	28	11	3	2	1	1	1
Sum kraftfôr i alt	1 646	1 708	1 791	1 934	1 944	1 947	1 974
Leiemalt kraftfôr i blandinger	92	5	0	0	0	0	0
Innkjøpt kraftfôr i alt	1 554	1 703	1 791	1 934	1 944	1 947	1 974

1) Statistikk fra Landbruksdirektoratet fra 2008 mot tidligere Mattilsynet

Kraftfôrprisene avhenger av flere faktorer; priser på norsk korn, prisnedskrivings-tilskuddet på korn til kraftfôr, priser på importerte råvarer, frakttilskudd, kostnadsutviklingen i kraftfôrindustrien og endringer i sammensetningen av kraftfôret.

Prisendringer på korn i jordbruksoppkjørene får en tredjedels effekt samme år. Dette skyldes at norsk korn til kraftfôr normalt ikke blir tatt i bruk før i september måned i produksjonsåret.

Gjennomsnittlig pris per 100 kg, ekskl. småsekktilllegg, rabatter og bonus, for alt innkjøpt kraftfôr steg fra 363 kr i 2014 til 370 kr i 2015 og er beregnet til 376 kr per 100 kr i 2016.

Detaljert oversikt over prisutvikling og kostnadsutvikling for de enkelte innkjøpte fôrslagene for årene 2014, 2015 og 2016 er gitt i vedleggstabellene 3.2 og 3.3.

5.2.3 Såfrø og planter

Posten omfatter innkjøpt såkorn og norskprodusert og importert frø av engvekster, rotvekster og grønnsaker. Importerte blomsterløker, knoller og planteskoleartikler som stauder, busker og podekvister hører også med her. Oppgaver fra Landbruksdirektoratet viser jordbrukets innkjøp av såkorn gjennom såvarefirmaene.

Sum kostnader for posten «såfrø og planter» er beregnet til 955 mill. kr i 2015 og 946 mill. kr i budsjettåret 2016. Detaljert oversikt over prisutvikling og kostnadsutvikling for de enkelte såfrø- og planteslag for årene 2014, 2015 og 2016 er gitt i vedleggstabell 3.4.

Tabell 5.7 Kostnader til såfrø og planter

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
<u>Såkorn</u>								
Tonn	26 573	51 024	60 303	59 537	53 654	49 938	49 567	49 708
Mill. kr	38	125	306	246	254	274	283	288
Oljefrø, mill. kr.	0,4	0,4	1,3	2,0	1,8	3,1	2,4	2,6
Engfrø ¹ , mill. kr	8	26	100	111	108	151	140	143
Rotvekst- og grønnsakfrø ¹ , mill. kr	1,3	5	18	30	57	58	63	68
Statskontrollerte settepoteter ² , mill. kr					39	55	54	56
Planteart, løk, knoller, andre frø mv, mill. kr	17	57	104	247	357	390	413	388
Sum såfrø og planter, mill. kr	65	214	533	643	815	931	955	946

1) Endret beregningsopplegg fra og med 1983

2) Fra og med 2000

5.2.4 Energi og smøremidler

Tabell 5.8 viser kostnadene til energi og smøremidler.

Kostnadene til elektrisk kraft kan variere mye på grunn av prisendringer. Kostnaden gikk kraftig opp i 2010, men har sunket deretter og er antatt å bli 733 mill. kr i 2016.

For diesel er forbruket nokså jevnt, prisen gikk opp 9,3 prosent i 2014, men har gått betydelig ned deretter.

Kostnadene til fyringsolje i veksthus avhenger sterkt av prisforholdet mellom fyringsolje og elektrisk kraft. Energiformen gass inngår i fyringskostnadene i veksthus.

Tabell 5.8 Kostnader til energi og smøremidler. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Diesel	23	102	271	306	833	1 034	945	842
Elektrisk energi	42	127	501	588	1 186	790	744	733
Annet (fyringsolje, gass, bensin, smøremidler mv.)	65	170	233	234	450	450	462	441
Sum energi og smøremidler	130	399	1 004	1 128	2 469	2 274	2 151	2 016

5.2.5 Andre kostnader

«Andre kostnader» omfatter de ikke-varige kostnadene i jordbruket som ikke er tatt med som egne poster andre steder i Totalkalkylen. Noen av de største enkeltpostene er kort omtalt nedenfor. Et mer detaljert bilde av «Andre kostnader» for årene 2014, 2015 og 2016 finnes i vedleggstabell 3.6.

Tabell 5.9 Andre kostnader. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Planteproduksjon	113	359	845	848	1 159	1 464	1 592	1 599
Husdyrproduksjon	149	391	666	802	1 217	1 388	1 465	1 522
Bygninger, maskiner, tekn. utstyr, admin., kjøp av tjenester mm.	183	441	1 121	1 263	1 688	2 009	1 991	1 989
Sum	445	1 191	2 632	2 913	4 064	4 861	5 048	5 110

Kostnader ved planteproduksjon

Plastfolie i jordbruk utenom hagebruk benyttes først og fremst til rundballer og til ammoniakkbehandling av halm. Kostnaden til plastfolie i den delen av jordbruket som ikke regnes som hagebruk, er budsjettert til 386 mill. kr i 2016.

Kostnadene til *emballasje i hagebruket* omfatter sortering, pakking og emballasje av hagebruksprodukter. Dette har motstykke i prisene på inntektssiden.

Beregningen av *plantevernmidler* er basert på Mattilsynets statistikk over salg fra detaljist. Det korrigeres for hamstring dersom resultatene er påvirket av for eksempel avgiftsøkninger. For 2014 og 2015 er kostnaden beregnet til henholdsvis 357 og 338 mill. kr. For budsjettåret er kostnaden beregnet til 386 mill. kr.

Bruk av *ensileringsmidler* innebar en kostnad på 99 mill. kr i 2014. For 2015 er det regnet med 103 mill. kr og 105 mill. kr i budsjettåret. Over tid har det vært en viss årlig volumnedgang.

Kostnader i husdyrholdet

Kostnadene til *veterinær* har økt over tid til tross for nedgang i antall besøk. Dette skyldes prisstigning på veterinærbehandlinger, men også økende besetningsstørrelse. Postens totalbeløp er 387 mill. kr i 2014 og 418 mill. kr i 2015. Budsjettanslaget for 2016 er på 430 mill. kr.

For *medisin til dyr* er jordbrukets kostnadstall for 2014, 2015 og 2016 på henholdsvis 320 mill. kr, 352 mill. kr og 376 mill. kr.

Til sammen er *inseminering av storfe og gris* bokført med en kostnad på 302 mill. kr i 2014 og 316 mill. kr i 2015. Budsjettårsanslaget lyder på 320 mill. kr. Ca. 80 prosent av kostnadene til inseminering gjelder storfeholdet.

Frakt av kraftfôr er kostnadsberegnet til 314 mill. kr for 2014, 323 mill. kr for 2015 og 336 mill. kr for 2016. Den langsiktige økningen skyldes både mengde og prisøkning.

Forsikring

Beregningene basert på netto forsikringskostnader. *Nettokostnaden ved forsikring av maskiner og annet driftsløsøre* er for 2016 budsjettet til 106 mill. kr mens tilsvarende for *husdyrforsikringer* er budsjettet til 34 mill. kr og for *driftsbygninger* 220 mill. kr.

Kostnader til administrasjon, kjøp av tjenester med mer

Regnskapsføring kostet jordbruket 558 mill. kr i 2014. Antall regnskap synker jevnt fra år til år, mens prisen per regnskap har hatt en klart økende tendens. Prisøkningen må også ses i sammenheng med økende produksjon på de gjenværende jordbruksbedriftene. For 2015 og 2016 er regnskapskostnadene beregnet til henholdsvis 519 mill. kr og 520 mill. kr.

Kostnadene til teletjenester i jordbruket er tallfestet til 108 mill. kr i 2014, 105 mill. kr i 2015 og 104 mill. kr i 2016. Den synkende tendensen de siste årene henger sammen færre bønder og lavere priser på teletjenester, mens økt bruk av teletjenester per jordbruksbedrift trekker noe i motsatt retning.

Under «Andre kostnader» gjøres et *verdipåslag* på 12,8 prosent som skal ta hensyn til andre ikke-spesifiserte poster. Verdipåslaget blir da 569 mill. kr i budsjettåret 2016.

To ulike *velferdsordninger* blir kostnadsført som motposter til statstilskudd. Det gjelder utgifter til sykelønnsordning og administrasjonstilskudd til avløserlag. Summen for disse ordningene var på 97,5 mill. kr i hvert av årene 2014 og 2015 og i budsjettåret 2016.

5.2.6 Vedlikehold

Beregningen av vedlikeholdet er basert på bl.a. SSBs landbruksundersøkelser, sist i 2015. Undersøkelsene gir «fastpunkter» for den serien som regnes fram. Tabellen over viser utviklingen i vedlikeholdskostnadene fordelt på bygninger, maskiner og redskaper og biler. Bygningsvedlikeholdet utgjør mer enn 2/3 av total vedlikeholdskostnad.

Med resultatene fra SSBs undersøkelser som basis, har vedlikeholdskostnadene for maskiner og redskaper vært framregnet foreløpig på grunnlag av utviklingen for traktor-bestanden. Fra og med beregningen til Totalkalkylen for 2009, har prisutviklingen fulgt lønnsutviklingen i industrien.

Med hensyn på kostnadene til vedlikehold på driftsbygninger, benytter nemnda vedlikeholdskostnadene i driftsgranskingene samt antallet bruk i Totalkalkylen som fram-regningsgrunnlag mellom tellingsårene.

Basert på de to siste tellingsårene 2012 og 2015 beregnes vedlikeholdet til 10,2 prosent av bilkapitalen.

Tabell 5.10 Vedlikehold. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Bygninger	102	326	585	598	1 196	1 552	1 553	1 556
Maskiner og redskaper	19	163	426	367	375	403	402	406
Biler	26	50	59	57	109	112	95	91
Sum vedlikehold	147	539	1 071	1 022	1 680	2 067	2 050	2 053

5.3 Leasing

I Totalkalkylen er det registreringer over tegnede leasingkontrakter fra 1991, oppgavene tyder på at leasing talte forholdsvis lite tidligere. Før 1990 er det regnet med at kostnadene ved leasing inngår i kapitalslit og rentekostnadene.

Ved beregningen av kostnadene til leasing blir avdragsdelen av kostnadene beregnet tilsvarende som kapitalslitet for kjøpte maskiner, dvs. ved saldoavskrivning over levetiden.

Beregningsprinsippet medfører at leasingavtalene i Totalkalkylen blir behandlet som finansiell leasing (en finansieringsmåte). Skattemessig og i nasjonalregnskapet blir leasing i jordbruket behandlet som operasjonell leasing (ren leie). Føringsmessig er det lagt opp til at kostnadsutviklingen mellom år i Totalkalkylen skal være uavhengig av om maskinutstyr kjøpes (eies) eller leases (leies).

Den sterke økningen for tegninger av leiekontrakter en har hatt, medfører at kostnadene ved leasing er fordoblet flere ganger i de senere årene.

Kostnadene for 2015 er beregnet til 1 485 mill. kr mot 1 384 mill. kr for 2014. Det er avskrivingsdelen av leasingkostnaden som øker siden renten går litt ned. Det er regnet med en fortsatt økning for kostnadene ved leasing til 1 568 mill. kr for 2016.

Tabell 5.11 Kostnader ved leasing. Mill. kr

	Sum tegnede leiekontrakter	Kapitalslit A	Renter B	Effekt av Finansiering C	Sum beregnet leasingkostnad D=A+B-C
1990	**	11	4	1	14
1995	185	38	8	3	43
2000	191	88	22	10	100
2005	1 287	381	52	21	412
2008	1 511	719	222	105	836
2009	1 808	838	157	65	930
2010	1 332	902	160	80	982
2011	1 831	1 000	163	41	1 123
2012	1 946	1 098	169	27	1 240
2013	1 908	1 193	164	77	1 281
2014	2 106	1 301	158	75	1 384
2015*	2 317	1 420	150	84	1 485
2016**	2 286	1 532	143	107	1 568

5.4 Investeringer og kapitalslit

5.4.1 Innledning

Under denne posten beregnes bruttoinvesteringer i avskrivbare og ikke avskrivbare driftsmidler og kapitalslit. De varige kostnadene, eller kapitalslitet, omfatter de årlige kostnadene som skal dekke verdiforringelsen av de avskrivbare investeringene og større reparasjoner på jordbrukets driftsbygninger, maskiner og redskaper, biler, grøfter og hydrotekniske anlegg.

5.4.2 Bruttoinvesteringer

Tabell 5.12 viser bruttoinvesteringene i jordbruket.

Tabell 5.12 Investeringer i jordbruket. Løpende priser. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Driftsbygninger ¹	404	1 592	2 309	1 758	4 536	3 767	3 954	4 130
Maskiner og redskaper	495	1 745	1 993	2 665	2 674	1 939	2 227	2 400
Biler	26	70	156	139	95	50	52	59
Grøfter ²	67	123	83	146	279	243	204	272
Nydyrking ³	57	151	62	60	128	102	105	108
Senking og kanalisering ³	5	70	37					
Planering ²	..	22	3					
Sum investeringer	1 054	3 773	4 646	4 751	7 710	6 102	6 562	6 969
<i>herav i avskrivbare driftsmidler</i>	<i>992</i>	<i>3 530</i>	<i>4 543</i>	<i>4 707</i>	<i>7 582</i>	<i>5 999</i>	<i>6 457</i>	<i>6 861</i>

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inkl. hydrotekniske anlegg fra 1989

3) Det beregnes ikke kapitalslit av disse investeringene

Tabell 5.13 Investeringer i jordbruket i 2014-priser. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Driftsbygninger ¹	6 848	9 139	5 428	3 063	5 153	3 767	3 856	3 925
Maskiner og redskaper	5 638	6 193	3 739	3 898	2 916	1 939	2 087	2 164
Biler	195	204	213	159	96	50	51	56
Grøfter ²	633	511	203	260	315	243	218	258
Nydyrking ³	463	505	131	75	143	102	102	102
Senking og kanalisering ³	37	184	48	–				
Planering ³	..	41	2					
Sum investeringer	13 777	16 553	9 714	7 455	8 624	6 102	6 314	6 506
<i>herav i avskrivbare driftsmidler</i>	<i>13 314</i>	<i>16 048</i>	<i>9 583</i>	<i>7 088</i>	<i>8 480</i>	<i>5 999</i>	<i>6 211</i>	<i>6 404</i>

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inkl. hydrotekniske anlegg fra 1989

3) Det beregnes ikke kapitalslit av disse investeringene

De samlede bruttoinvesteringer i løpende priser i jordbruket går fram av tabell 5.12. Tabell 5.13 viser investeringene i faste priser og gir dermed uttrykk for den volummessige endringen i investeringene.

Etter et høyt nivå på siste halvdel av 1970-årene, kulminerte bygningsinvesteringene tidlig på 1980-tallet. Senere var det, med noen unntak, nedgang i investeringene til utpå 90-tallet med utflating deretter. De seinere årene har investeringene i driftsbygninger ligget på rundt 4 mrd. kr årlig.

I løpende priser har det vært noen svingninger i de årlige bruttoinvesteringene i maskiner eksklusive leiekontrakter (leasing). I faste priser er investeringene etter 2013 på et lavere nivå. I 2009 var det en nedgang som følge av en betydelig

kursnedgang for kroner. Investeringene må ses i sammenheng med tegningen av leiekontrakter (leasing), som viser store årlige svingninger.

Volummessig har det over tid vært en nedgang i maskininvesteringene til tross for økt omfang av leasing. Dette kan sees i sammenheng med en sterk nedgang i bedriftstallet. Økende bedriftsstørrelse resulterer i større investeringer per bedrift.

Tabell 5.14 Prisutviklingen på investeringsgrupper. prosentvis økning per år

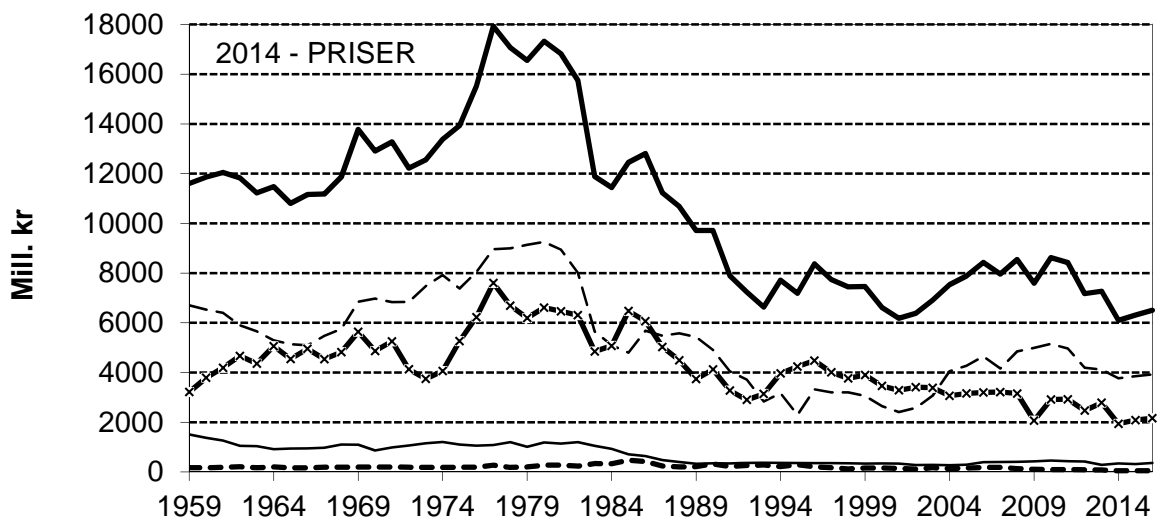
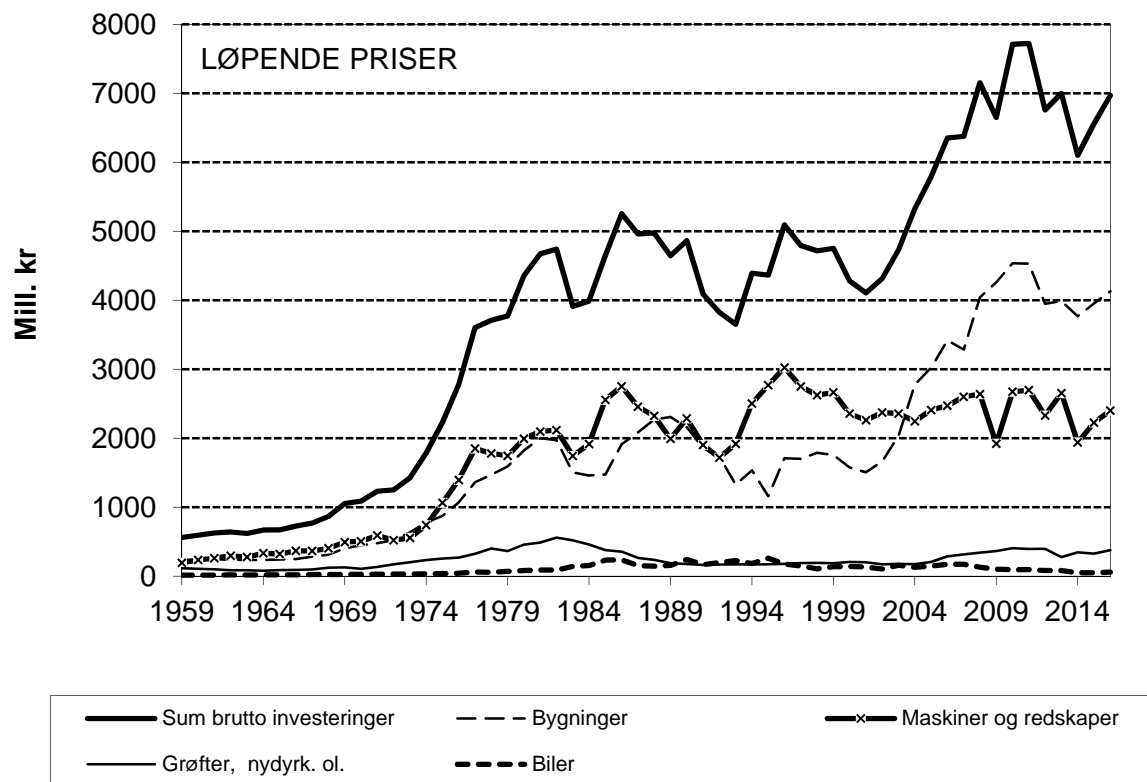
	1969– 1979 ¹	1979– 1989 ¹	1989– 1999 ¹	1999– 2009 ¹	2010	2013	2014	2015*	2016**
Bygninger	11,4	9,3	3,0	4,0	3,1	2,9	3,3	2,6	2,6
Maskiner og redskaper	12,4	6,6	2,5	3,1	-1,2	1,1	4,9	6,7	3,9
Biler	9,9	7,9	1,8	1,2	0,6	-0,3	1,4	1,4	3,9
Grøfting	8,6	5,8	2,8	4,3	3,1	2,9	3,3	2,6	2,6
Nydyrking ekskl. grønfting	10,6	2,6							
Senking og kanalisering	11,9	1,7							

1) Gjennomsnittlig økning per år

Omfanget av nydyrking, planering, senking og kanalisering er såpass begrenset at grunnlaget for å lage en representativ prisindeks for dette mangler. Prisindeksen for maskiner og redskaper utarbeides av NIBIO. For grøfter settes prisutviklingen fra 2010 lik utviklingen for bygninger.

Ved prisanslagene for maskiner for budsjettåret har BFJ lagt til grunn de prisendringer som gjaldt fram til beregningstidspunktet for Totalkalkylen. Det er ikke tatt hensyn til senere endringer for eksempel i kronekurs.

Valutakursene er særlig avgjørende for prisutviklingen for maskiner. De fleste landbruksmaskinene importeres fra Euro-landene, Danmark og Sverige. I 2016 er det regnet med at en litt svakere krone bidrar til økt prisvekst.

Figur 5.4 Bruttoinvesteringer i jordbruket i løpende og faste priser

Generelt om investeringsberegningene

Investeringsberegningene for bygninger, biler og grøfter bygger på resultater fra Statistisk sentralbyrås landbrukstillinger/-undersøkelser, sist i 2015. For maskiner og redskaper benyttes antallet førstegangsregistrerte traktorer, importstatistikk og oppgaver fra forhandlere og fabrikanter. SSBs landbrukstillinger/-undersøkelser benyttes for vurdering av beregningene og avansepåslag.

Investeringer i driftsbygninger

Mellom SSBs tellinger benyttes SSBs tall for arealet av igangsatte bygg som framregningsgrunnlag.

Investeringene for bygninger er skilt i to; en for selve bygningsdelen og en for tekniske installasjoner i bygningene. I 2015 utgjorde investeringer i tekniske installasjoner utgjorde ca. 41 prosent av totalinvesteringene i bygninger iflg. SSB.

SSBs siste tellinger,- i 2009, 2012 og 2015, viser relativt stabile forholdstall mellom driftsformene. Investeringene i melkeproduksjon ligger på opp mot 20 prosent av totalinvesteringene mens kjøttproduksjon på storfe ligger på 13-14 prosent. Størst endring er det for svin og fjørfe med en andel på 21 prosent i 2015 mot noe over 30 prosent i 2009 og 2012.

Som prisindeks for bygningsinvesteringer benyttes fra og med 1999 SSBs byggekostnadsindeks for boliger. Denne steg med 3,3 prosent i 2014 og 2,6 prosent i 2015. Også for 2016 har BFJ regnet med en prisstigning på 2,6 prosent.

Investeringer i maskiner og redskaper

Beregningen bygger på oppgaver antall førstegangsregistrerte traktorer fra Vegdirektoratets motorvognregister, SSBs importstatistikk, landbruksmaskinprodusenter og forhandlere. For prisutviklingen på maskiner blir NIBIOs maskinkostnadsindeks lagt til grunn. Beregningene blir vurdert på grunnlag av SSBs investeringstillinger.

Investeringer i maskiner og redskaper er ekskl. tegnede leiekontrakter ved leasing. Leasingkostnader føres som en egen kostnadspost.

Tas de tegnede leiekontraktene (leasing) med, viser investeringsberegningene en økning på 12,4 prosent i 2015 mot en nedgang på 11,4 prosent året før. For budsjettåret er det regnet med en økning på 3,1 prosent.

Økningen i 2015 gjaldt alle grupper. Investeringene i traktorer økte med 6,5 prosent og øvrige landbruksmaskiner med 15,3 prosent. Året før var det nedgang for traktorer og skurtreskere, men økning for øvrige landbruksmaskiner. Salget av nye traktorer gikk ned nær 15 prosent fra 2007 til 2010, og videre ned med 14,1 prosent fra 2010 til 2014. I 2015 var salget som i 2014.

For øvrige importerte maskiner har det vært en økning i salget hvert år siden 2012. Statistikken viser at det kan være en sterk økning i verdien selv med små endringer

eller nedgang i antallet maskiner. Dette tyder på en betydelig forskyvning mot større og dyrere maskiner. For skurtreskere svinger det mye, halvering i 2014 og økning på 71 prosent i 2015.

Oppgaver over innenlandsomsetningen av norskproduserte maskiner fra de største fabrikkene viser også svingninger.

Bestandstallene for traktorer og skurtreskere blir fastsatt på grunnlag av SSBs fullstendige jordbrukstillinger og utvalgstillinger, sist for 2012. Mellom tellingsårene blir traktor bestanden framregnet foreløpig på grunnlag av importtallene, utviklingen for antall jordbruksbedrifter og bestandstallene for traktorer etter næring per 31.12 ifølge Motorvognregisteret. Bestandstallene for skurtreskere framregnes med basis i endringene mellom tellingsårene og importtallene. Utviklingen i antall traktorer og skurtreskere i jordbruket ved utgangen av hvert år, går fram av tabell 5.15.

Tabell 5.15 Antall traktorer og skurtreskere i jordbruket

År	Traktorer		Skurtreskere	
	Import/1 gangsreg. ¹	Per 31.12.	Import ²	Per 31.12.
1959	5 234	47 250	519	5 116
1969	7 218	88 470	645	10 881
1979	5 697	130 735	977	16 360
1989	2 672	158 000	139	17 100
1999	2 987	134 000	220 (209)	13 800
2000	2 419	131 000	187 (182)	13 500
2005	3 210	116 000	191 (106)	12 000
2008	2 976	110 000	101 (54)	11 300
2009	2 165	108 000	134 (64)	11 000
2010	2 660	106 000	122 (42)	10 700
2011	3 042	104 000	128 (-3)	10 500
2012	2 833	102 000	183 (38)	
2013	2 954	100 000	144 (3)	
2014	2 286	99 000	73 (-93)	
2015*	2 290	96 000	125 (-48)	
2016**	2 235	94 000	110 (-50)	

1) Beregnet nettoimportert tom. 2005, 1 gangsreg. fom. 2006

2) Bruttoimport etter 1995, nettoimport i parentes

Pga. eksport av eldre treskere vil nettoimporten av treskere være en del lavere enn bruttoimport og negativ i enkelte år.

Investeringer i biler

Mellom SSBs tellingsresultater framregnes investeringsserien med utviklingen i antallet nyregistrerte nyttekjøretøyer i primærnæringer fra Vegdirektoratet, samt SSBs konsumprisindeks for kjøp av transportmidler.

Investeringer i grøfter og hydrotekniske anlegg

Inntil 2013 bygde arealet på SSBs tellingsundersøkelser. Deretter legges statistikk fra grøftetilskuddet på tidligere grøftet jord som ble innført i 2013 med tillegg for grøfting på nydyrket areal. For 2014 er grøftet areal anslått til 41 402 daa mens det for 2015 er beregnet til 37 352 daa og til 47 000 daa for 2016.

Investeringer i hydrotekniske anlegg er slått sammen med investeringer i grøfter. Det regnes med samme levetid og kostnadsutvikling som for grøfter.

Investeringer i jordkapital

Det beregnes ikke kapitalslit på investeringer i jordkapital utenom grøfter og hydrotekniske anlegg, dvs. nydyrking, senking, kanalisering og planering. Investeringene til slike formål er også tatt med i tabell 5.12. Det årlige nydyrkede arealet er for tiden lite og er satt til 15 000 daa for årene 2014, 2015 og 2016.

5.4.3 Kapitalslit

Kapitalslitet beregnes etter saldoprinsippet.

Beregningene er basert på en anslått kapitalmengde i året 1959 og tidsserier for bruttoinvesteringer i årene deretter.

Kapitalmengdene korrigeres for kapital på bruk som går ut av drift. Saldoen inflasjonsjusteres med konsumprisindeksen. Valget av konsumprisindeksen i stedet for spesialindekser er i hovedsak begrunnet med to forhold: For det første benyttes Totalkalkylen i stor grad i en inntekts- og levekårssammenligning mellom bønder og andre grupper i samfunnet. En har antatt at en justering med konsumprisindeksen er det beste for å anslå utvikling i den kjøpekraft jordbruket gir grunnlag for. For det andre er grunnlaget for konsumprisindeksen bedre enn grunnlaget for spesialindeksene.

Konsumprisindeksen økte med 2,0 prosent i 2014 og med 2,1 prosent i 2015. For 2016 er det på grunnlag av rapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppjørene, regnet med en økning på 2,5 prosent.

Kapitalmengden på bruk ut av drift er anslått blant annet på grunnlag av opplysninger om bygninger og maskiner på driftsenheter som har gått ut av drift siden 1979. Det er regnet med at kapitalmengden per jordbruksbedrift som går ut av drift tilsvarer henholdsvis 30 prosent og 25 prosent av gjennomsnittlig kapitalsaldo per jordbruksbedrift for bygninger og maskiner.

Avskrivingssatsene i Totalkalkylen går fram av tabell 5.16. Totalkalkylens avskrivings-satser skal gjenspeile den driftsmessige levetiden av et driftsmiddel. Driftsmessige satser vil kunne avvike fra skattemessige satser.

Tabell 5.16 Avskrivingssetser i Totalkalkylen. prosent

Driftsbygninger		Maskiner og redskaper	Grøfter og hydrotekn. anl.	Biler
Bygningsdel	Tekn. inst.			
4,0	10,0	10,0	6,06	13,3

Beregnet kapitalslit for driftsmidler i Totalkalkylen går fram av tabell 5.17.

Tabell 5.17 Kapitalslit i jordbruket. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2014	2015*	2016**
Driftsbygninger ¹	240	771	1 885	1 988	2 761	3 181	3 292	3 423
Maskiner og redsk.	333	1 217	2 711	2 806	2 739	2 706	2 695	2 713
Biler	21	56	178	198	165	132	124	118
Grøfter ¹	47	113	228	212	243	259	262	269
Sum kapitalslit	640	2 158	5 002	5 203	5 908	6 278	6 373	6 523

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inklusiv hydrotekniske anlegg fra 1989

5.4.4 Bokført kapital

Bokført kapital beregnes etter to prinsipper: «Historisk-kost» og «Prisjustert saldoverdi».

Etter «historisk-kost-prinsippet» er kapitalen i jordbruket beregnet til 119 mrd. kr for 2015. Fratrasket lånekapitalen på 56 mrd. kr gir dette en egenkapital på 63 mrd. kr.

Ved «historisk-kost-prinsippet» er det for de avskrivbare driftsmidlene og jordkapitalen, nyttet historiske kostpriser (priser på anskaffelsestidspunktet) hentet fra statusverdiene i NIBIOs driftsgranskinger. Ved beregningene i driftsgranskningene nyttes lineær avskrivning.

For verdien av jord legges statusverdiene pr. da eid jord i Driftsgranskningene til grunn for all jord i Totalkalkylen.

Husdyrkapitalen har vært fastsatt etter verdien i åpningsstatus i Totalkalkylen og beregnes i nominelle priser. For ikke varige produksjonsmidler blir halvparten verdi-beregnet som kapital (nominelle priser).

Ved beregning på grunnlag av de prisjusterte saldoverdiene fra kapitalslitsberegningen i Totalkalkylen, tas det hensyn til verdiøkningen av den avskrivbare kapitalen som følge av prisøkningen. I Totalkalkylen nyttes dessuten saldoavskrivninger. Beregningen gir en total kapital på 144 mrd. kr for 2015. Fratrasket lånekapital, gir dette en egenkapital på 88 mrd. kr.

I vedleggstabell 3.13.1 og 3.13.2 er de to beregningsprinsippene av kapitalen i jordbruket lagt til grunn. Disse er med først og fremst med pga. opplysningsverdien av å vise kapitalen i jordbruket sammenstilt.

Avvikene mellom de to beregningene skyldes de to forskjellige prinsippene for verdsetting av realkapitalen samt ulike avskrivningsprinsipper og avskrivningstid.

Kapitalberegningene det er gjort rede for foran avviker noe fra Statistisk sentralbyrås beregninger i nasjonalregnskapet. SSB nytter spesifikke indekser ved prisjusteringen for de forskjellige avskrivbare driftsmidlene. Kapitalen for jordbruket i nasjonalregnskapet omfatter dessuten ikke jord- og vareinnsats, foruten at dyre- og plantekapitalen beregnes forskjellig.

5.5 Rentekostnader på lånt kapital

I Totalkalkylen beregnes lånekostnaden som lånekostnad ved realrente. Realrenten framkommer som nominell rentekostnad fratrukket prisstigningen («effekt av finansiering»). Samlet jordbruksgjeld er i 2016 budsjettet til 56,2 mrd. kr. En prosent endring i jordbrukets realrente vil derved endre kostnaden med 562 mill. kr. Bruk av realrente må ses sammen med beregningen av kapitalkostnadene, se avsnittet «effekt av finansiering» under.

Tabell 5.18 viser gjeld, rentekostnad og renteprosenten for samlede utlån i jordbruket, splittet på investeringslån, rentebærende IN-lån og lån fra andre långivere.

Tabell 5.18 Rentekostnader på lånt kapital

	1979	1990	2000	2010	2014	2015*	2016**
IN-lån, mill. kr		3 725	2 004	3 048	4 522	4 574	4 362
Rentesats, prosent		13,10	5,95	3,88	3,60	3,43	2,79
Rentekostnad, mill. kr		488,0	119,2	118,3	162,8	156,9	121,7
Investeringslån, mill. kr		1 456	1 494	885	457	368	313
Rentesats, prosent		0	0	0	0	0	0
Rentekostnad, mill. kr		0	0	0	0	0	0
Andre lån, mill. kr		17 197	21 982	40 006	49 254	50 741	51 571
Rentesats, prosent		5,76	6,56	4,01	4,11	3,50	2,84
Rentekostnad, mill. kr		2 032	1 442	1 631	2 024	1 776	1 465
Sum lånt kapital, mill. kr	7 861	22 378	25 480	43 714	53 776	55 315	55 933
Nominell rente, prosent	8,14	11,26	6,13	4,00	4,07	3,49	2,84
Sum lånekostnad ved nominell rente, mill. kr	639	2 520	1 561	1 749	2 187	1 933	1 586
– Effekt av finansiering, mill. kr	379	919	797	1 100	1 091	1 180	1 406
Sum lånekostnad ved realrente, mill. kr	260	1 602	764	649	1 096	753	180
Realrente, prosent	3,31	7,16	3,00	1,46	2,02	1,35	0,32

Beregning av nominelle rentekostnader

Beregningene av rentekostnadene er basert på data fra skattestatistikken over betalte renter og samlet gjeld hvert år, sist for året 2014. Oppgavene er basert på enkelt-personforetak og ansvarlige selskap, som ANS og DA, og aksjeselskap (AS) i jordbruket i produksjonstilskuddsstatistikken. Det gjøres tillegg for ikke-søkere. Siden skattestatistikken omfatter alle rentekostnader og lån for husholdningene, beregnes kun gjeld knyttet til jordbruket som næring. Dette gjøres ved å ta utgangspunkt i fordelingen av statusverdier i jordbruk, privat, skogbruk og andre næringer i driftsgranskingene.

Samlet gjeld omfatter også, i den grad det er ført opp, skyldig merverdi- og investeringsavgift og skattegjeld. Slik gjeld trekkes ut av gjeldsmassen. Dette påvirker kun gjeldsnivået, ikke rentekostnadene, siden det ikke er renter på slik gjeld.

En del brukere har et betydelig omfang av næringsvirksomhet utenom det tradisjonelle jordbruket. Siden den del av totalgjelda som skal belastes jordbruket er regnet ut på bakgrunn av statusverdier for jordbruk, privat, skogbruk og annen næringsvirksomhet i driftsgranskingene, må en regne med at slik gjeld er underrepresentert i driftsgranskingene siden dette materialet omfatter mer yrkesaktivt drevne bruk enn gjennomsnittsbrukene i totaljordbruket som en skal ha med i Totalkalkylen. For å unngå at for mye gjeld og renter knyttet til annen næringsvirksomhet kommer med, korrigeres det derfor for dette ved å redusere de totale gjeld og rentekostnadene med 3,5 prosent.

Gjeld og renter for foreløpig regnskapsår og budsjettåret beregnes på grunnlag av tallene for 2014. Gjelda beregnes på grunnlag av investeringsutviklingen ifølge Totalkalkylen. Renta for foreløpig regnskapsår er basert på oppgaver fra Statistisk sentralbyrå og Innovasjon Norge. For budsjettåret er renta beregnet med utgangspunkt i anslag for utlånsrente for rammelån i «Økonomiske analyser nr. 1/2016» fra Statistisk sentralbyrå. Denne er anslått å gå ned med 0,6 prosentpoeng, fra 3,2 prosent i 2015 til 2,6 prosent i 2016.

Effekt av finansiering

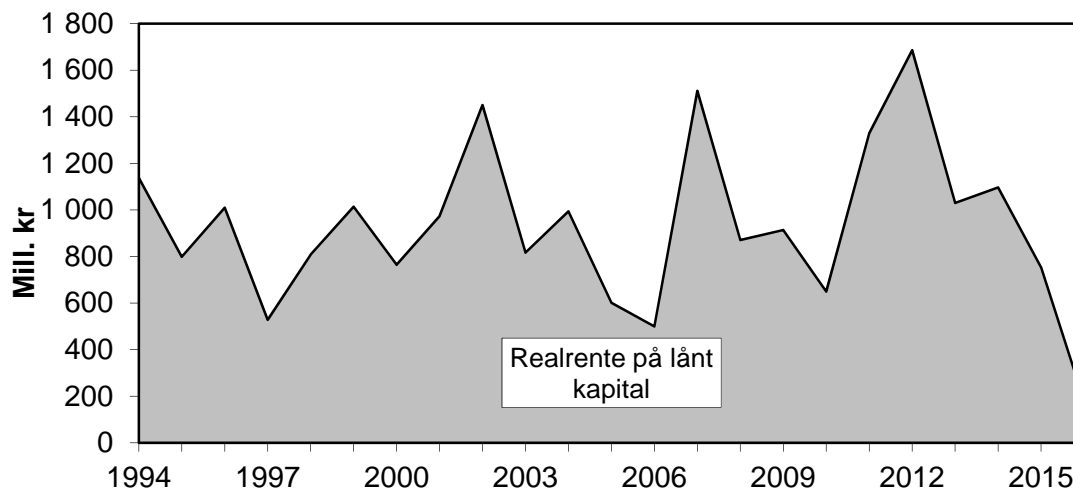
I Totalkalkylen utgiftsføres de nominelle rentekostnadene (betalte renter) mens en inntektsfører en effekt av finansiering. Dette gjøres fordi en i kapitalslitsberegningen prisjusterer hele kapitalsaldoen med konsumprisindeksen. Når kapitalslitet er regnet i årets pengeverdi, oppstår det en prisstigningsgevinst på den lånte delen av kapitalen. Effekt av finansiering som inntektsføres for å finne realrentekostnaden er regnet slik:

Effekt av finansiering = lånt kapital * prosentvis økning i konsumprisindeksen/100.

Realrentekostnader er lik registrerte, nominelle, rentekostnader minus effekt av finansiering.

Effekt av finansiering kan endres mye mellom år ettersom veksten i konsumprisindeksen varierer. I normaliserte regnskaper er effekt av finansiering glattet ved å legge til grunn gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

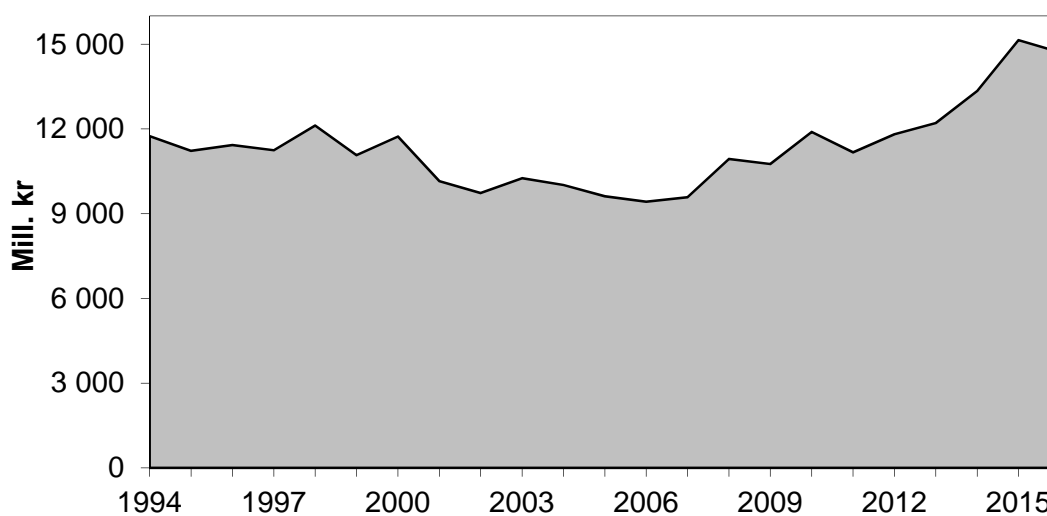
Figur 5.5 gir utviklingen i realrentekostnadene.

Figur 5.5 Sum realrentekostnader. 1994–2016

6 Det økonomiske resultat

6.1 Innledning

Figur 6.1 Registrerte regnskaper. Vederlag til arbeid og egenkapital. 1994–2016

I tabell 6.3 er det gitt et sammendrag av årets totalkalkyleberegninger. Sum produksjonsinntekter minus sum kostnader pluss direkte tilskudd utgjør det samlede vederlag for det arbeid og den realkapital som er lagt ned i jordbruket i Norge. Vederlaget gjelder da leid arbeid, brukerens og familiens arbeid og all kapital, inklusiv lånefinansiert. Ved å trekke realrenter på lånt kapital, jf. kap. 5.5, fra samlet vederlag til alt arbeid og kapital, får en igjen vederlaget til arbeid og egenkapital.

6.2 Totalkalkylen og skatt

Jordbruksfradraget regnes separat for registrert og normalisert regnskap.

Tabell 6.1 Virkningen av jordbruksfradraget i registrerte regnskaper

Jordbruket samlet:	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**	
						F. avt.	E. avt.
Effektivt jordbr.fradrag, mill. kr	2 819	3 184	3 095	3 124	3 437	3 183	3 217
Spart skatt, mill. kroner	789	892	867	844	928	796	804
Tilsv. innt.verdi før skatt, mill. kr	1 233	1 462	1 421	1 369	1 506	1 284	1 297
Antall årsverk	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900	45 000	45 000
Inntektseffekt per årsverk, kr	24 500	29 700	29 500	29 100	32 800	28 500	28 800
Utnyttelsesgrad	44 %	43 %	43 %	44 %	49 %	46 %	47 %
Per jordbruksbedrift:							
Maksimalt jordbr.fradrag, kr	142 000	166 400	166 400	166 400	166 400	166 400	166 400
Mulig spart skatt, kr.	39 760	46 592	46 592	44 928	44 928	41 600	41 600
Nødv. jordbruksinntekt, 1000 kr	329	334	334	334	334	334	334

Tabell 6.2 Virkningen av jordbruksfradraget i normaliserte regnskaper

Jordbruket samlet:	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**	
						F. avt.	E. avt.
Effektivt jordbr.fradrag, mill. kr	2 928	3 285	3 170	3 064	3 190	3 232	3 302
Spart skatt, mill. kroner	820	920	888	827	861	808	826
Tilsv. innt.verdi før skatt, mill. kr	1 281	1 508	1 455	1 343	1 398	1 303	1 332
Antall årsverk	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900	45 000	45 000
Inntektseffekt per årsverk, kr	25 500	30 600	30 200	28 600	30 500	29 000	29 600
Utnyttelsesgrad	44 %	43 %	43 %	44 %	48 %	47 %	48 %
Per jordbruksbedrift:							
Maksimalt jordbr.fradrag, kr	142 000	142 000	166 400	166 400	166 400	166 400	166 400
Mulig spart skatt, kr	39 760	46 592	46 592	44 928	44 928	41 600	41 600
Nødv. jordbruksinntekt, 1000 kr	329	334	334	334	334	334	334

Totalkalkylen er et sektorregnskap hvor resultatet er målt før skatt.

Fra og med skatteåret 2000 ble det innført et jordbruksfradrag i alminnelig inntekt for skatteyttere med positiv næringsinntekt fra jordbruket.

I beregningene er det regnet med 37 prosent marginalsatt i gjennomsnitt for skatteytterne med jordbruksfradrag for årene 2000–2005, det er regnet 36 prosent gjennomsnittlig marginalsatt for årene 2006–2011 (satsene for toppskatt ble senket i 2005 og 2006), mens det er regnet 39 prosent marginalsatt for 2012 og 2013 etter økningen av trygdeavgiften. For 2014 og 2015 er det regnet 38,4 prosent marginalsatt etter at skatt på alminnelig inntekt ble redusert ett prosentpoeng til 27 prosent og trygdeavgiften ble økt 0,4 prosentpoeng til 11,4 prosent for næringsinntekt. For 2016 er skatt på alminnelig inntekt redusert til 25 prosent og trinnsatt erstatter toppskatt på personinntekt. Det er regnet 38 prosent marginalsatt.

Fra 2008 økte det generelle jordbruksfradraget fra 45 000 kr til 54 200 kr, mens det maksimale fradraget er uendret. Det var nødvendig med en jordbruksinntekt på 328 575 kr for å få maksimalt fradrag. For 2009 og 2011 gjelder samme grenseverdier som for 2008.

Fra 2012 økte det generelle jordbruksfradraget til 63 500 kr og den øvre grensen for fradraget økte fra 142 000 kr til 166 400 kr. Økningen har sammenheng med økningen i trygdeavgiften fra 7,8 prosent til 11 prosent. Procentsatsen i fradraget økte fra 32 prosent til 38 prosent. Det er nødvendig med en jordbruksinntekt på 334 289 kr for å få maksimalt fradrag fra og med 2012.

I tabellene ovenfor er det korrigert for at færre jordbruksbedrifter vil nyte godt av jordbruksfradraget i 2015 og 2016 som følge av den årlige nedgangen i antall jordbruksbedrifter. Det er også korrigert for at inntekten per jordbruksbedrift i gjennomsnitt er beregnet å øke fra 2014 til 2015 og reduseres noe igjen fra 2015 til 2016. Selvangivelsesdataene for 2014 viste at om lag 21 prosent av jordbruksbedriftene hadde over 334 289 kr i jordbruksinntekt, og ikke oppnår økt jordbruksfradrag ved en inntektsøkning til 2015 og 2016. I 2014 hadde 32 prosent av de som ellers kunne oppnådd jordbruksfradrag, ikke fradrag fordi jordbruksdriften gikk med underskudd. Totalt hadde om lag 46 prosent av jordbruksbedriftene en jordbruksinntekt mellom 1 og 334 289 kroner, og de fleste av disse vil oppnå en effekt på 38 prosent. Om lag 28 prosent av en inntektsøkning per jordbruksbedrift vil gi grunnlag for økt fradrag i 2015 og i 2016.

Virkingen av jordbruksfradraget er ikke innarbeidet i resten av publikasjonen.

6.3 Vederlag til arbeid og kapital

Vederlaget til arbeid og kapital (faktorinntekten) økte med 1 457 mill. kr fra 14 440 mill. kr i 2014 til 15 897 mill. kr i 2015. Planteprodukter samlet økte med 569 mill. kr. Her bidro kornavlinger med 311 mill. kr og hagebruksprodukter med 335 mill. kr. Husdyrprodukter økte med 1 301 mill. kr. Her bidro melk mest med en økning på 693 mill. kr. På kostnadssiden økte ikke-varige innsatsfaktorer med 320 mill. kr. Her økte kraftfôr mest med 146 mill. kr mens andre kostnader økte med 187 mill. kr. Kostnaden til energi og smøremidler ble redusert med 123 mill. kr. Kapitalkostnadene, dvs. kapitalslit og leasing økte med 196 mill. kr.

Fra 2015 til 2016 er det beregnet en nedgang i vederlag til arbeid og kapital på 996 mill. kr til 14 901 mill. kr når endringene ved jordbruksoppgjøret i 2016 er innregnet. Inntektene øker med 539 mill. kr. Melk går ned med 336 mill. kr. mens kjøtt øker med 546 mill. kr. Kostnadene øker totalt sett med 456 mill. kr, her øker kraftfôr mest med 215 mill. kr.

Tabell 6.3 Sammendrag. Totalkalkylen. Mill. kr¹

	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**	
						Før avt.	E. avt.
Korn, erter og oljefrø	2 193	2 455	2 355	3 175	3 486	2 765	2 840
+ Poteter	585	615	644	708	647	687	714
+ Hagebruksprodukter	3 612	3 908	3 865	4 149	4 484	4 459	4 516
+ Sum andre planteprodukter	284	307	328	361	345	341	341
Sum planteprodukter	6 673	7 285	7 192	8 393	8 962	8 252	8 410
Ku- og geitemelk	7 735	8 117	8 161	8 689	9 382	9 010	9 046
+ Kjøtt og fjørfeslakt	9 699	10 139	10 881	11 174	11 715	12 254	12 261
+ Egg	863	1 012	973	1 028	1 030	1 020	1 020
+ Ull	112	115	118	119	129	134	134
+ Pelsdyr	317	405	486	333	376	417	417
+ Andre husdyrproduksjoner	103	100	100	128	139	132	132
= Sum husdyrprodukter	18 829	19 889	20 719	21 471	22 772	22 966	23 008
Sum plante- og husdyrprod.	25 502	27 174	27 910	29 864	31 733	31 217	31 418
Kjøreinntekter mv.	521	514	509	515	519	530	530
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	312	237	187	185	191	203	203
= Sum andre inntekter	832	751	696	700	710	733	733
+ Endringer i buskapsverdi	-114	56	-98	101	169	112	112
+ Medlemsbonus	144	193	197	176	189	187	187
= Sum produksjonsinntekter	26 365	28 175	28 705	30 842	32 801	32 250	32 451
+ Sum direkte tilskudd	10 074	10 502	10 686	10 741	10 754	10 581	10 566
= Sum inntekter (A)	36 439	38 677	39 391	41 583	43 556	42 830	43 017
Handelsgjødsel og kalk	1 378	1 540	1 613	1 718	1 802	1 858	1 858
+ Innkjøpt kraftfôr	5 894	6 375	6 773	7 057	7 203	7 398	7 418
+ Annet innkjøpt fôr	459	476	552	574	591	624	624
+ Såfrø og planter	812	816	899	931	955	946	946
+ Sum energi og smøremidler	2 418	2 270	2 298	2 274	2 151	2 016	2 016
+ Andre kostnader	4 218	4 629	4 629	4 861	5 048	5 110	5 110
+ Sum vedlikehold	1 603	1 763	1 893	2 067	2 050	2 053	2 053
= Sum ikke-varige prod.midler	16 781	17 868	18 657	19 481	19 801	20 004	20 024
Sum leasing av maskiner	1 123	1 240	1 281	1 384	1 485	1 568	1 568
+ Kapitalslit	6 035	6 073	6 214	6 278	6 373	6 523	6 523
= Sum kapitalkostnader	7 158	7 313	7 495	7 662	7 858	8 091	8 091
Sum kostnader (B)	23 938	25 181	26 153	27 143	27 659	28 096	28 115
Vederlag, arbeid og kapital	12 500	13 496	13 238	14 440	15 897	14 735	14 901
Realrente lånt kapital (C)	1 328	1 686	1 030	1 096	753	180	180
Vederlag, arbeid og egenkap.	11 172	11 810	12 208	13 344	15 143	14 555	14 721
Antall årsverk	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900	45 000	45 000
Vederl. arb. og e.kap./årsverk	222 10	240 00	253 800	283 900	329 90	323 400	327
Endringer per årsverk, kr	-9 300	17 900	13 800	30 100	46 000	-6 500	-2 800

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen. De tre nederste linjene er ikke i mill. kr

6.4 Vederlag til arbeid og egenkapital

Vederlag til arbeid og egenkapital for 2014 er beregnet til 13 344 mill. kr, for 2015 til 15 143 mill. kr og for budsjettåret 2016 til 14 721 mill. kr. Tallet for 2016 er inkl. endringene ved jordbruksoppjøret i 2016. Dette tilsvarer en økning på 13,5 prosent fra 2014 til 2015 og en nedgang på 2,8 prosent fra 2015 til 2016.

Vederlag til arbeid og egenkapital viser en lavere nedgang enn vederlag til arbeid og kapital. Dette skyldes nedgang i realrenten på lånt kapital på 573 mill. kr.

6.5 Justeringer av tidligere serier

For å få samsvar med de beregningsprinsipper og det datagrunnlag som er nyttet i årets totalkalkyle, er det foretatt enkelte justeringer i de serier som tidligere er publisert. De viktigste korreksjonene som er utført i årets beregning går fram av tabell 6.4.

Tabell 6.4 Korrigering av sammenlignbare regnskaper 2011–2014. Mill. kr¹

	2011	2012	2013	2014
Inntekter				
Hagebruksprodukter	-63	-36	-82	-286
Arbeidsinnt. v. investeringer	10	-48	-105	-121
Sum korreksjon av inntektsposter	-68	-98	-208	-262
Kostnader				
Energi og smøremidler	-20	-32	-54	-72
Andre kostnader	-82	-52	-123	-159
Vedlikehold	6	155	313	474
Rentekostnader	2	3	4	25
Sum korreksjon av kostnadspostene	-76	65	209	303
Nettovirkning på vederlag til arbeid og egenkapital	8	-163	-417	-564

1) Kun poster med større endringer er tatt med. Sumposter viser total endring

Nedenfor omtales kort årsaken til de største endringene.

Hagebruksprodukter: Reduksjon kommer særlig på blomster pga. av at statistikken fra oppgavegiver dekker mer av totalproduksjonen enn tidligere antatt (lavere oppblåsing).

Arbeidsinntekt ved investeringer: Reduksjon skyldes lavere bygningsinvesteringer iflg. nye SSB-undersøkelse samt lavere andel eget arbeid på investeringer.

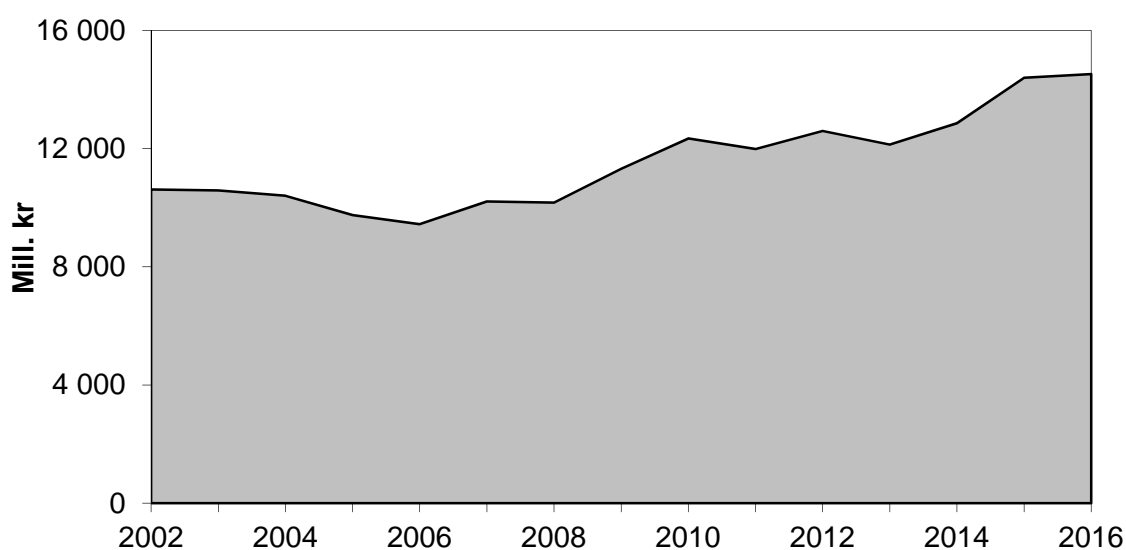
Energi og smøremidler: Reduksjon skyldes lavere kostnad til elektrisitet iflg. ny SSB-undersøkelse.

Andre kostnader: Reduksjon skyldes bl.a. færre veterinærbehandlinger på kalv.

Vedlikehold: Økningen skyldes høyere kostnader til bygningsvedlikehold iflg. ny SSB-undersøkelse.

7 Normaliserte regnskaper

7.1 Innledning

Figur 7.1 Normaliserte regnskaper. Vederlag til arbeid og egenkapital. 2002–2016

Normaliserte regnskaper bygger på totalregnskapet for jordbruket. De normaliserte regnskapene er utarbeidet av to grunner:

- For å gi grunnlag for beregninger av produktivetsutviklingen i jordbruket
- For å få utjevnet de tilfeldige inntektssvingningene som har årsak i avlingsvariasjoner og enkelte andre forhold som kan variere mellom enkeltord uten at det sier noe om den underliggende inntektsutviklingen.

I prinsippet skal normaliserte regnskap være bygd opp på samme måte som totalregnskapet, men de enkelte tallseriene skal være justert til de forhold som en kan anta vil rå under et normalår. I praksis er dette en såpass omfattende oppgave at normaliseringen er avgrenset til et mindre antall poster. Det gjelder de postene som har størst betydning for inntektsvariasjoner og som påvirker produktivetsberegningene på en uheldig måte.

For å komme fram til normalisert regnskap er totalregnskapet i hovedsak endret slik:

- Mengder er justert for å tilsvare antatte mengder i et normalår
- Priser er justert for å tilsvare antatte priser i et normalår
- Mengder er justert som en følge av at en har benyttet andre beregningsprinsipper enn i totalkalkylen.

Når en ser bort fra endringer i beregnings- og posteringsprinsipper, skal normalisert budsjett være nær identisk med totalkalkylens budsjett.

Som for de registrerte regnskapstallene vil priser og tilskudd i 2016 være påvirket av jordbruksoppjøret i 2016.

7.2 Prinsippene for normaliseringen

7.2.1 Planteproduksjonen

Avling og areal

Avlingstallene for de normaliserte regnskapene er fastsatt med utgangspunkt i beregnede normalårsavlinger basert på årene i perioden 2000–2014. Dette er den vesentligste endringen i forhold til Totalkalkylen. Avlingstallene for de normaliserte regnskapene er fastsatt som en lineær trend på de siste 12 tre års glidende gjennomsnitt av registrerte avlinger. På denne måten er de årlige variasjonene i avlingene jevnet ut.

For korn er avlingstallene regnet om til avlinger med 15 prosent vann.

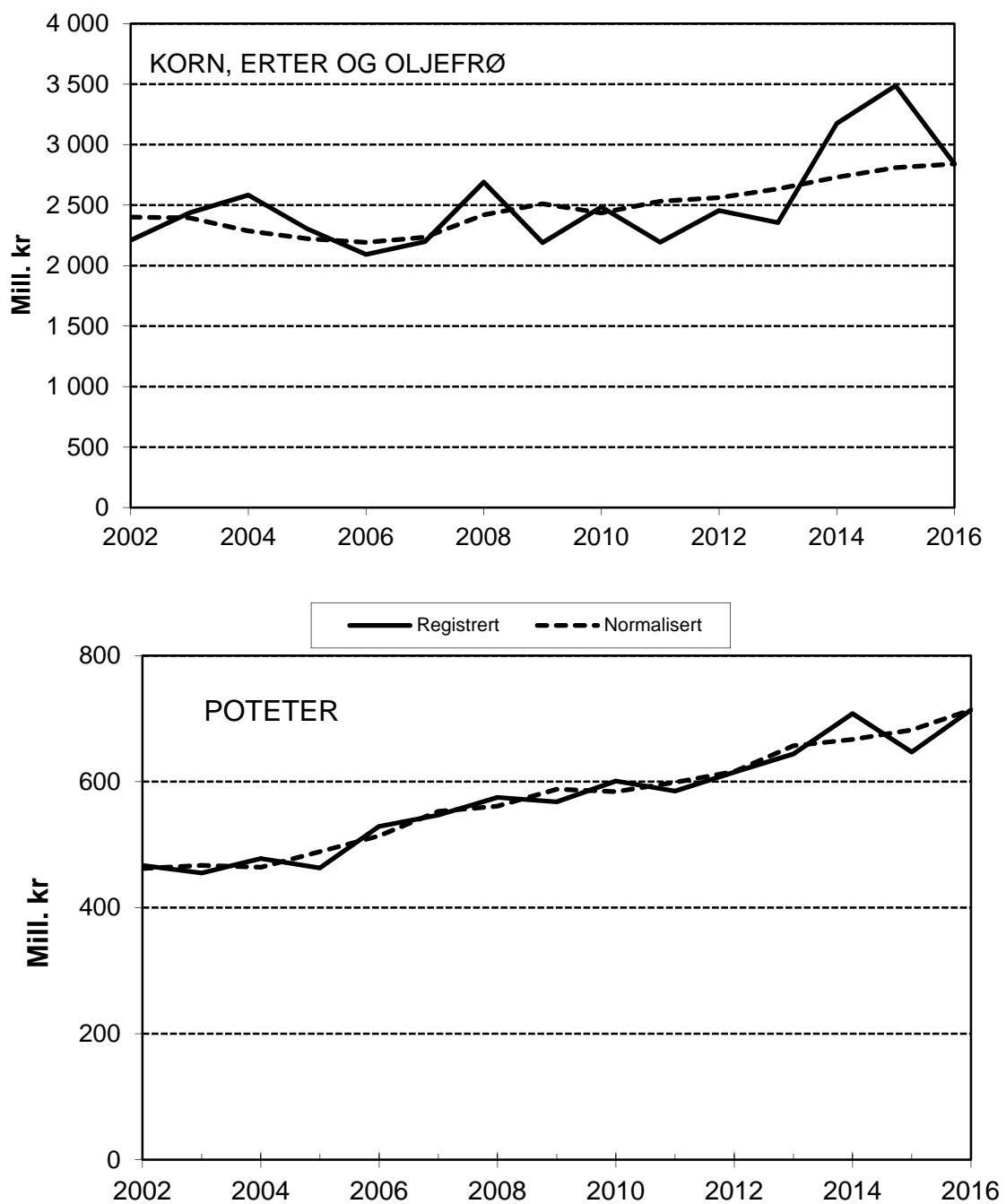
Registrerte arealer, ifølge Statistisk sentralbyrå, er lagt til grunn som normalt areal for året. Innen den grønne sektor (poteter og hagebruksvekster) er imidlertid treårs glidende gjennomsnitt nyttet som uttrykk for normalt areal.

Priser

For planteproduktene er det bare for salg av stråfôr at totalkalkylens priser er nyttet direkte. For vekstene i den grønne sektor der treårs glidende gjennomsnitt er nyttet på arealet, er treårs glidende gjennomsnitt også nyttet på prisene. For 2016 er budsjettprisen 2016 nyttet direkte (samme framgangsmåte er nyttet for arealet). For korn er budsjettprisen før avtale året etter vedkommende år, nyttet. Dette gir den mest korrekte pris vedkommende år under forutsetning av normalårsavlinger. For 2016 er budsjettprisen i 2016 nyttet direkte.

Utslag

I figur 7.2 er resultatene fra normaliseringen av postene med de største årlige variasjoner stilt sammen med de faktisk registrerte tall etter totalregnskapet. For korn kan utslaget av normaliseringen være relativt stor, men også potetposten viser utslag. Det vises ellers til tabell 6.2 og tabell 7.1.

Figur 7.2 Registrerte og normaliserte regnskapstall for korn og poteter

7.2.2 Husdyrproduksjonen

Totalkalkylens mengdetall er nyttet uendret i normaliserte regnskaper.

På husdyrproduktene er totalkalkylens priser nyttet direkte, med unntak av prisene på pelsdyrskinn som kan variere mye fra år til år. Disse er glattet over en femårsperiode.

7.2.3 Kostnader

Bare enkelte poster under «Energi og smøremidler» og under «Andre kostnader» er normalisert.

Under «Energi og smøremidler» har en justert noen poster som henger sammen med endringer i avlingstallene i forbindelse med normaliseringen. Dette gjelder forbruket av fyringsolje til veksthus og korntørker som vil variere med temperaturforholdene og vanninnholdet i de enkelte årene.

Under posten «Andre kostnader» normaliseres følgende underposter:

- Kostnaden til frakt av korn.
- Kostnadene til forsikring. Dette skyldes at disse kostnadene kan variere sterkt fra år til år. Dette er gjort ved glatting over 5 år.
- Kostnader til plantevernmidler. På grunn av avgiftsomlegging høsten 2004 og avgiftsøkning fra 1. januar 2005 viser registrerte regnskaper stor hamstring av plantevernmidler i 2004 og stor nedgang i kostnaden i 2005. Normaliseringen gjelder bare disse to årene.

For alle andre kostnadsposter er totalkalkylens prisserier nyttet.

7.2.4 Direkte tilskudd

I normaliserte regnskaper er tallseriene for direkte tilskudd, med unntak av utbetalinger fra «Katastrofefondet for planteproduksjon», hentet direkte fra totalkalkylens regnskaper og budsjett. Det vil si at det er forutsatt at de direkte tilskuddene ikke påvirkes av unormale avlingsforhold. Utbetalinger fra «Katastrofefondet for planteproduksjon» inngår i normaliserte regnskaper. Det nyttes en glattet serie for utbetalingene, der det enkelte års utbetaling i normaliserte regnskaper er beregnet som gjennomsnittet av de siste 14 års faktiske utbetalinger.

7.2.5 Leasing

Kostnadene til leasing i normalisert regnskap glattes på tilsvarende måte som for renter på lånt kapital. Dvs. at prisstigningsgevinstdelen (effekt av finansiering) av leasingkostnaden glattes over 3 år ved å beregne gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

7.2.6 Renter på lånt kapital

Selv om den lånte kapital i volum trolig påvirkes noe av avlingsforholdene, er det statistiske grunnlag for usikkert til å foreta justeringer for dette i normaliserte regnskaper. Totalkalkylens volumtall og nominell rentefot på lånt kapital er derfor nyttet uendret fra registrerte regnskaper.

I normaliserte regnskaper gattes prisstigningsgevinsten (effekt av finansiering) på lånt kapital over 3 år ved å beregne gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

Tabellen nedenfor viser hvordan endret beregning påvirker realrentekostnaden i normaliserte regnskaper.

Tabell 7.1 Nominelle og reelle rentekostnader på lånt kapital. Mill. kr og prosent

	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**
Jordbruksgjeld	47 159	49 732	52 136	54 233	55 683	56 246
Rentekostnader	1 914	2 067	2 141	2 187	1 933	1 586
Renteprosent	4,06	4,16	4,11	4,03	3,47	2,82
KPI-endring i %, registrert	1,24	0,77	2,13	2,01	2,12	2,50
KPI-endring i %, normalisert	1,94	1,49	1,38	1,64	2,09	2,21
Registrert regnskap:						
– Effekt av finansiering	586	381	1 111	1 091	1 180	1 406
– Realrente	1 328	1 686	1 030	1 096	753	180
Normalisert regnskap:						
– Effekt av finansiering	915	742	719	888	1 162	1 244
– Realrente	1 000	1 325	1 421	1 300	771	343

7.3 Resultater av beregningene

I tabellen nedenfor er det gitt et sammendrag av årets beregninger for normaliserte regnskaper.

Tabell 7.2 Sammendrag. Normaliserte regnskaper. Mill. kr

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Korn, erter og oljefrø	2 394	2 286	2 223	2 192	2 234	2 419	2 511
+ Poteter	467	464	489	514	553	561	588
+ Hagebruksprodukter	3 257	3 221	3 255	3 317	3 463	3 787	3 816
+ Sum andre planteprodukter	148	154	169	196	213	238	264
= Sum planteprodukter	6 266	6 125	6 135	6 219	6 463	7 005	7 179
Ku- og geitemelk	5 968	5 933	6 094	6 087	6 616	6 661	7 141
+ Kjøtt og fjørfeslakt	7 099	7 235	7 260	7 553	8 026	9 019	9 214
+ Egg	571	571	532	567	657	706	805
+ Ull	160	161	157	149	137	132	124
+ Pelsdyr	246	249	209	265	235	272	296
+ Andre husdyrproduksjoner	93	76	85	81	84	103	111
= Sum husdyrprodukter	14 137	14 225	14 337	14 702	15 756	16 892	17 692
Sum plante- og husdyrprod.	20 403	20 350	20 472	20 921	22 219	23 897	24 870
Kjøreinntekter mv.	427	446	446	455	466	489	505
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	181	212	202	234	229	277	293
= Sum andre inntekter	608	657	648	688	696	766	797
Endringer i buskapsverdi	30	-6	-21	-62	-35	-48	24
Medlemsbonus	74	89	109	98	101	5	140
Sum produksjonsinntekter	21 115	21 090	21 207	21 646	22 980	24 620	25 832
Sum direkte tilskudd	8 772	8 700	8 395	8 426	8 687	9 007	9 315
Sum inntekter (A)	29 887	29 791	29 602	30 072	31 667	33 626	35 147
Handelsgjødsel og kalk	1 052	1 065	1 124	1 139	1 192	1 164	1 669
+ Innkjøpt kraftfôr	4 445	4 481	4 418	4 501	4 683	5 326	5 718
+ Annet innkjøpt fôr	349	335	334	403	334	372	368
+ Såfrø og planter	669	680	712	699	763	802	784
+ Sum energi og smøremidler	1 747	1 674	1 904	2 116	1 845	2 248	2 069
+ Andre kostnader	3 378	3 556	3 595	3 591	3 762	3 930	4 143
+ Sum vedlikehold	1 398	1 472	1 551	1 528	1 573	1 633	1 576
= Sum ikke-varige prod.midler	13 039	13 262	13 638	13 977	14 151	15 475	16 328
Sum leasing av maskiner	221	300	413	564	725	878	926
+ Kapitalslit	5 170	5 121	5 168	5 295	5 360	5 615	5 708
= Sum kapitalkostnader	5 391	5 421	5 581	5 859	6 085	6 493	6 634
Sum kostnader (B)	18 430	18 683	19 219	19 837	20 236	21 968	22 962
Vederl., arb. og kap. (A-B)	11 457	11 108	10 383	10 235	11 431	11 659	12 185
Realrente lånt kapital ©	873	702	632	792	1 220	1 487	868
Vederl., arb. og egenkap. (A-B-C)	10 584	10 405	9 751	9 443	10 211	10 172	11 317
Antall årsverk	69 600	66 500	63 500	61 000	58 600	56 100	53 700
Ved. arbeid og egenkap per årsverk	152	156	153	154	174	181	210
Endringer per årsverk, kr		4 400	-2 900	1 200	19 400	7 100	29 400

Tabell 7.2 forts. Sammendrag. Normaliserte regnskaper. Mill. kr¹

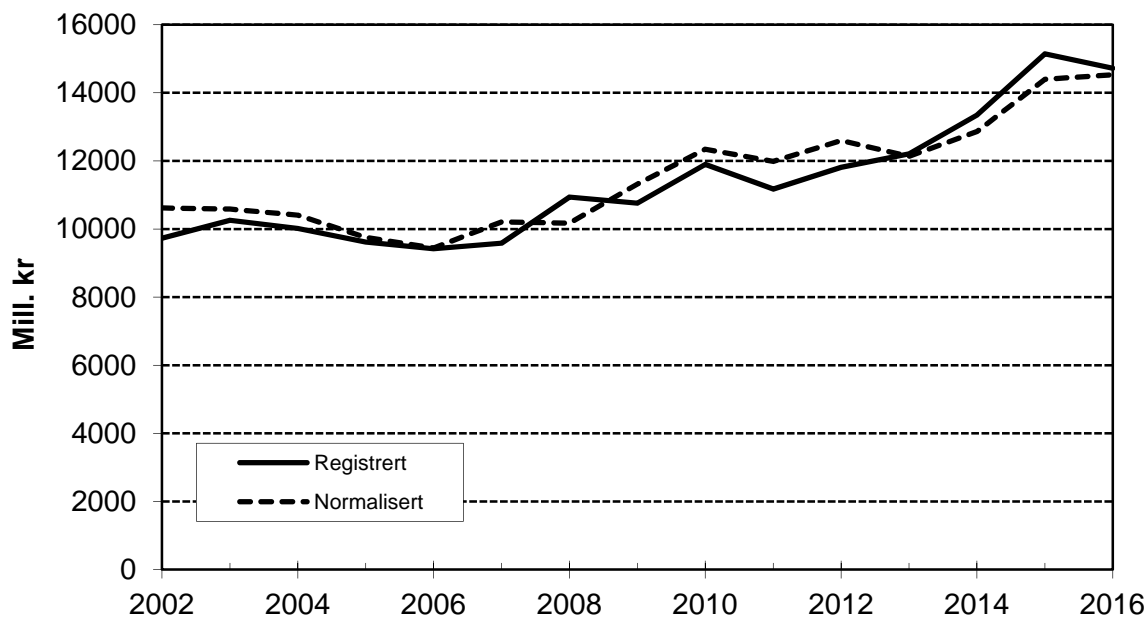
	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**	
							Før avtale	Etter avtale
Korn, erter og oljefrø	2 435	2 532	2 562	2 634	2 730	2 809	2 765	2 840
+ Poteter	584	599	616	657	667	682	687	714
+ Hagebruksprodukter	3 703	3 780	4 048	3 990	4 169	4 295	4 459	4 515
+ Sum andre planteprodukter	289	296	308	326	337	336	346	346
= Sum planteprodukter	7 011	7 207	7 533	7 606	7 902	8 123	8 257	8 415
Ku- og geitemelk	7 505	7 735	8 117	8 161	8 689	9 382	9 010	9 046
+ Kjøtt og fjørfeslakt	9 459	9 699	10 139	10 881	11 174	11 715	12 254	12 261
+ Egg	833	863	1 012	973	1 028	1 030	1 020	1 020
+ Ull		112	115	118	119	129	134	134
+ Pelsdyr	448	303		373	435	401	401	401
+ Andre husdyrproduksjoner	101	103	100	100	128	139	132	132
= Sum husdyrprodukter	18 463	18 814	19 839	20 606	21 573	22 797	22 950	22 993
Sum plante- og husdyrprod.	25 473	26 021	27 372	28 213	29 475	30 920	31 207	31 408
Kjøreinntekter mv.	522	521	514	509	515	519	530	530
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	310	312	237	187	185	191	203	203
= Sum andre inntekter	833	832	751	696	700	710	733	733
Endringer i buskapsverdi	-72	-114	56	-98	101	171	112	112
Medlemsbonus	165	144	193	197	176	189	187	187
Sum produksjonsinntekter	26 399	26 884	28 373	29 007	30 453	31 990	32 240	32 441
Sum direkte tilskudd	9 659	10 018	10 508	10 612	10 767	10 759	10 583	10 568
Sum inntekter (A)	36 058	36 902	38 881	39 620	41 221	42 750	42 823	43 009
Handelsgjødsel og kalk	1 143	1 378	1 540	1 613	1 718	1 802	1 858	1 858
+ Innkjøpt kraftfôr	5 829	5 894	6 375	6 773	7 057	7 203	7 398	7 418
+ Annet innkjøpt fôr	384	459	476	552	574	591	624	624
+ Såfrø og planter	815	812	816	899	931	955	946	946
+ Sum energi og smøremidler	2 454	2 425	2 272	2 301	2 277	2 140	2 017	2 017
+ Andre kostnader	4 027	4 212	4 430	4 507	4 760	4 981	5 120	5 120
+ Sum vedlikehold	1 680	1 603	1 763	1 893	2 067	2 050	2 053	2 053
= Sum ikke-varige prod.midler	16 331	16 782	17 671	18 539	19 385	19 723	20 015	20 035
Sum leasing av maskiner	971	1 099	1 215	1 308	1 398	1 487	1 581	1 581
+ Kapitalslit	5 908	6 035	6 073	6 214	6 278	6 373	6 523	6 523
= Sum kapitalkostnader	6 879	7 134	7 289	7 522	7 676	7 859	8 104	8 104
Sum kostnader (B)	23 210	23 916	24 959	26 061	27 061	27 582	28 119	28 139
Vederl., arb. og kapital (A-B)	12 848	12 985	13 922	13 558	14 160	15 167	14 704	14 870
Realrente lånt kapital (C)	504	1 000	1 325	1 421	1 300	771	343	343
Vederl., arb. og egenk. (A-B-C)	12 343	11 986	12 597	12 137	12 860	14 397	14 361	14 527
Antall årsverk	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900	45 000	45 000
Ved. arb. og egenkap. pr årsv.	240	238	256	252	273	313	319	322
Endringer per årsverk, kr	29 400	-1 800	17 700	-3 700	21 300	40 100	5 400	9 100

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen. De tre nederste linjene er ikke i mill. kr

I figur 7.3 er utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital etter normaliserte og registrerte regnskapstall stilt sammen. Figuren viser at forskjellen mellom seriene ikke er spesielt stor og at begge serier har klare «knekkpunkter». De normaliserte tallene viser likevel en noe jevnere utvikling enn de registrerte tallene.

Figur 7.3 Utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital ifølge registrerte og normaliserte regnskapstall. Løpende priser

I tabell 7.3 til tabell 7.5 er de ulike resultatmålene for jordbruket totalt og regnet per årsverk, gjengitt.

Tabell 7.3 Det økonomiske resultat i jordbruket totalt iflg. registrerte og normaliserte regnskapstall.¹ Mill. kr

	Vederlag til arbeid og kapital		Vederlag til arbeid og Egenkapital	
	Registrert	Normalisert	Registrert	Normalisert
2002	11 180	11 728	9 730	10 616
2003	11 072	11 457	10 255	10 584
2004	11 009	11 108	10 015	10 405
2005	10 218	10 383	9 617	9 751
2006	9 921	10 235	9 421	9 443
2007	11 095	11 431	9 584	10 211
2008	11 808	11 659	10 937	10 172
2009	11 671	12 185	10 757	11 317
2010	12 543	12 848	11 894	12 343
2011	12 500	12 985	11 172	11 986
2012	13 496	13 922	11 810	12 597
2013	13 238	13 558	12 208	12 137
2014	14 440	14 160	13 344	12 860
2015*	15 897	15 167	15 143	14 397
2016** før avtale	14 735	14 704	14 555	14 361
2016** etter "	14 901	14 870	14 721	14 527

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

- Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Tabell 7.4 Vederlag til arbeid og kapital.¹ Kr per årsverk

	Nominelle kroner			2014-kroner		
	Registrert	Endring	Normalisert	Endring	Normalisert	Endring
2002	153 300		160 800		200 000	
2003	159 100	5 800	164 600	3 800	199 800	-200
2004	165 500	6 500	167 000	2 400	201 800	2 000
2005	160 900	-4 600	163 500	-3 500	194 500	-7 400
2006	162 600	1 700	167 800	4 300	195 200	700
2007	189 300	26 700	195 100	27 300	225 200	30 000
2008	210 500	21 100	207 800	12 800	231 100	6 000
2009	217 300	6 900	226 900	19 100	247 100	16 000
2010	244 000	26 700	250 000	23 000	265 700	18 600
2011	248 500	4 500	258 200	8 200	271 000	5 400
2012	274 300	25 800	283 000	24 800	294 800	23 800
2013	275 200	900	281 900	-1 100	287 600	-7 300
2014	307 200	32 000	301 300	19 400	301 300	13 700
2015*	346 300	39 100	330 400	29 200	323 600	22 300
2016** før avtale	327 400	-18 900	326 700	-3 700	312 200	-11 400
2016** etter "	331 100	-15 200	330 400	0	315 700	-7 900

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteliggingen

Tabell 7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital i nominelle og faste kroner. Kr per årsverk¹

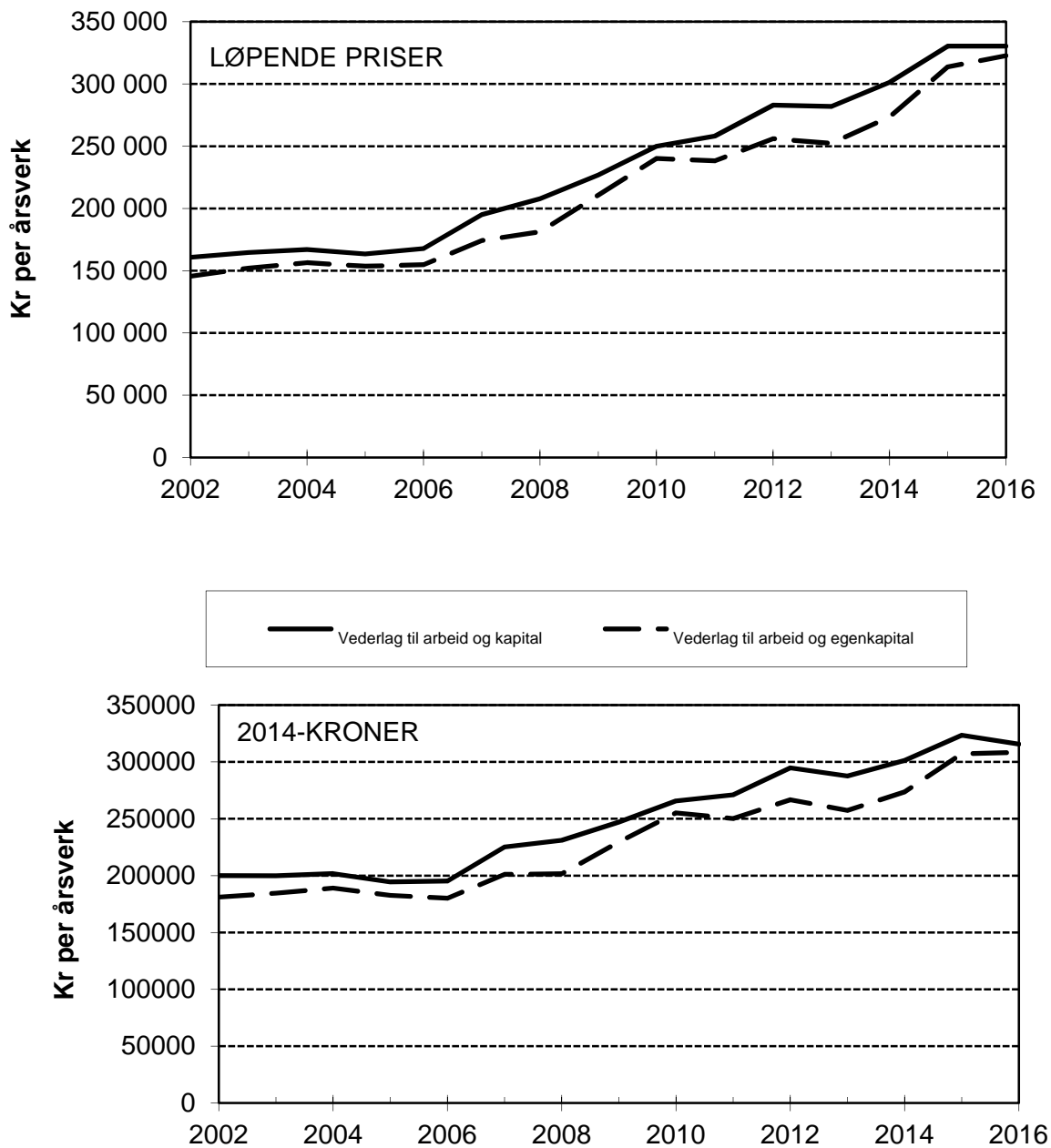
	Nominelle kroner			2014-kroner		
	Registrert	Endring	Normalisert	Endring	Normalisert	Endring
2002	133 400		145 600		181 000	
2003	147 300	13 900	152 100	6 500	184 600	3 500
2004	150 600	3 300	156 500	4 400	189 100	4 500
2005	151 400	800	153 600	-2 900	182 600	-6 400
2006	154 400	3 000	154 800	1 200	180 100	-2 600
2007	163 600	9 100	174 200	19 400	201 100	21 100
2008	195 000	31 400	181 300	7 100	201 600	500
2009	200 300	5 400	210 700	29 400	229 500	27 900
2010	231 400	31 100	240 100	29 400	255 200	25 700
2011	222 100	-9 300	238 300	-1 900	250 200	-5 100
2012	240 000	17 900	256 000	17 700	266 700	16 600
2013	253 800	13 800	252 300	-3 700	257 400	-9 300
2014	283 900	30 100	273 600	21 300	273 600	16 200
2015*	329 900	46 000	313 700	40 000	307 100	33 500
2016** før avtale	323 400	-6 500	319 100	5 500	304 900	-2 200
2016** etter "	327 100	-2 800	322 800	9 200	308 400	1 300

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteliggingen

De ulike resultatmålene i løpende og fast kroneverdi per årsverk er tegnet inn i figur 7.4.

Figur 7.4 Inntekt per årsverk etter normaliserte regnskaper i løpende priser og i faste 2014-kr (deflatert med konsumprisindeksen)

8 Budsjettoverføringer til jordbruket

I tabell 4.2 er det gitt en oversikt over de tilskuddsbeløpene som er inntektsført under hhv. plante- og husdyrproduksjonspostene og de direkte tilskudd i Totalkalkylen. Denne oversikten får imidlertid ikke med de tilskuddene, pristilskudd og kostnadsreducerende tilskudd, som framkommer som høyere produktpriser i Totalkalkylen. Oversikten i tabell 4.2 er heller ikke spesifisert på de enkelte tilskuddspostene. I dette kapitlet er det gitt en fullstendig og spesifisert oversikt over de tilskudd som er vurdert å ha inntektsvirkning i Totalkalkylen, dvs. pristilskudd, direkte- og kostnadsreducerende tilskudd og investeringstilskudd.

I tillegg til tilskudd over statsbudsjettet er jordbruket skjermet mot import gjennom toll på importerte varer. Verdien av skjermingsstøtten inngår i OECDs beregninger av jordbruksstøtten i hvert enkelt land som følge av de ulike landbrukspolitiske tiltak og virkemidler via grensevernet og over de offentlige budsjetter. Støtten beregnes i forhold til et sett av verdensmarkedspriser. Formålet med beregningene er å sammenligne utviklingen av landbrukspolitikken i hvert enkelt land over år. OECDs beregninger går fram av en av BFJs andre publikasjoner, «Resultatkontrollen».

I tabell 8.1 er det først satt opp en oversikt over tilskuddene i Totalkalkylen gruppert etter tilskuddsføringen i Totalkalkylen, dvs. tilskudd som kommer fram som høyere produktpriser eller tilskudd som er ført særskilt under hver post. Tilskudd som i Totalkalkylen er ført under posten «direkte tilskudd» går fram av vedleggstabell 2.1. Endringene som følger av jordbruksoppgjøret i 2016 er innarbeidet i budsjettallene for 2016.

Tilskudd til «Prisnedskrivning korn» er kalenderårsbeløp slik det framkommer i budsjettproposisjonen, mens tilskuddet i Totalkalkylen er knyttet til avlingsårets kornsalg (01.07–30.06.). Det kan også være grunn til å påpeke at det ikke er helt entydig å definere hvilke tilskudd som indirekte bidrar til høyere produktpriser eller reduserte kostnader i norsk jordbruk. Det kan være glidende overganger der flere grupper nyter godt av et tilskudd.

I tillegg til budsjettutgiftene til norsk korn gjennom Markedsordningen for korn, innebærer korn- og kraftfôrpolitikken også en inntekt for staten. Dette skyldes at rimeligere importert korn og lignende og norske råvarer fra sektorer utenom jordbruket (fisk) ilegges toll/avgift ved salg til kraftfôrindustrien. Dette innebærer at nettoutlegget for staten av tilskudd til landbruket er lavere enn det som framgår av tilskuddsbeløpene i tabell 8.1 og tabell 8.2. Tollinntektene for importert korn og andre fôrråstoffer, som er den største inntektsposten under markedsordningen for korn, går fram av Finansdepartementets budsjetter. Avgiftsinntekter fra

norskproduserte førråstoffer fra sektorer utenom jordbruket, hovedsakelig fra fisk, går fram av Landbruks- og matdepartementets budsjett post 4150.85. Inntektene var null for 2014 pga. verdensmarkedsprisene på protein og fett hele året var høyere enn norsk målpris. Saldert budsjett for 2015 viser en inntekt på 30,0 mill. kr. For 2016 regnes det ikke inntekt pga. prisen på fett og proteinråvare i flere år vært såpass høy at det ikke har blitt krevd inn prisutjevningssbeløp samt at prognosen på verdensmarkedet er usikker.

Tabell 8.1 Tilskudd i Totalkalkylen. Mill. kr¹

A. Tilskudd i Totalkalkylen som direkte påvirker produktprisen

	2013	2014	2015	2016
Markedsregulering	206,7	201,0	214,1	251,6
Prisnedskrivning korn	385,9	527,2	502,8	580,0
Tilskudd til fruktlager	11,0	13,0	13,0	13,0
Tilskudd til ull	125,7	122,8	126,4	124,5
Tilskudd statskontrollerte settepoteter	7,3	7,5	7,2	7,5
Frakttilskudd	322,0	315,1	329,5	346,9
Sum A:	1 058,6	1 186,6	1 193,0	1 323,5

B. Tilskudd i Totalkalkylen som føres under de enkelte poster

	2013	2014	2015	2016
Distr.tilsk. poteter N-Norge	3,7	3,2	4,5	3,8
Dist.- og kval.tilsk. frukt bær og grønnsaker	76,5	79,1	89,6	75,8
Grunntilskudd på melk	60,5	62,1	68,0	70,1
Distriktstilskudd, melk	517,5	525,5	538,9	537,0
Salg av melkekvoter ²	-5,8	-24,1	-42,4	-1,0
Distriktstilskudd slakt	572,8	563,6	565,2	584,7
Grunntilskudd på slakt	83,5	88,2	92,9	95,2
Kvalitetstilskudd storfe		135,9	168,5	187,0
Tilskudd lam- og kjeslakt				242,5
Tilskudd friføring av sau, mv.	0,6	2,2	1,0	2,5
Distriktstilskudd egg	7,6	7,9	8,3	8,3
Sum B:	1 316,9	1 443,6	1 494,5	1 805,9
Sum A + B	2 375,5	2 630,2	2 687,5	3 129,4
Sum tilskudd ført under direkte tilskudd	10 686,2	10 741,0	10 754,3	10 565,9
Sum tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen	13 061,7	13 371,2	13 441,8	13 695,3

1) Ekskl. produksjonsregulerende tilskudd finansiert av omsetningsavgiftsmidler eller uten offentlig finansiering. Sum tilskudd er høyere i denne tabellen enn i tabell 4.2 pga. at tilskudd som ligger inne i prisene (A) er tatt med i denne tabellen, men ikke i tabell 4.2

2) Inntektene i Totalkalkylen inntektsføres det året salget skjer

I tabell 8.2 er den fullstendige oversikt over tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen satt opp, gruppert etter statsbudsjettets kapitelsystem. Mange av tallene vil ikke finnes i Prp. 1S om statsbudsjettet. For fond er det utbetalingene som blir ført i Totalkalkylen mens bevilgninger til fondet brukes i statsbudsjettet.

Tabell 8.2 Tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen gruppert etter statsbudsjettets kapitel-system. Mill. kr

Budsj.post	Tilskuddsordning	2013	2014	2015	2016
1143.73	Erst. ved tiltak mot dyre-/pl.syk.	16,0	15,0	51,2	67,0
1150.50.11	Utbetalinger fra Landbr. utv.fond	529,4	570,8	550,7	593,3
1150.70.11	Avsetningstiltak	30,4	32,4	24,4	24,4
1150.70.12	Tilskott råvareprisordning	176,3	168,6	189,7	227,2
1150.71	Tilsk. erstatninger	125,1	25,7	49,0	52,4
1150.73.11	Tilskudd til norsk ull	125,7	122,8	126,4	124,5
1150.73.13	Pristilsk. melk og melkeprod.	578,0	587,6	606,9	607,1
1150.73.15	Pristilskudd kjøtt	656,3	787,7	826,6	1 109,4
1150.73.16	Distriktstilskudd egg	7,6	7,9	8,3	8,3
1150.73.17	Dist. og kval.tilsk. grøntprod.	80,2	82,3	94,1	79,6
1150.73.18	Frakttilskudd	322,6	317,3	330,5	349,4
1150.73.19	Prisnedskriving korn	385,9	527,2	502,8	580,0
1150.74.11	Driftstilskudd melkeproduksjon	1 358,3	1 372,9	1 349,1	1 318,6
1150.74.14	Prod.tilskudd husdyr	2 419,8	2 503,6	2 601,9	2 375,2
1150.74.16	Beitetilskudd	742,0	787,3	790,5	803,0
1150.74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	3 241,3	3 198,0	3 129,4	3 125,8
1150.74.19	Regionale miljøprogram	423,8	430,9	427,7	423,5
1150.74.20	Tilskudd til økologisk landbruk	110,2	104,8	105,4	100,3
1150.74.22	Tilsk. miljøv. spred. husdyrgjødsel	11,9			
1150.77.11	Tilskudd til dyreavl mv.	73,7	71,7	71,2	68,9
1150.77.12	Tilsk. til frøavl mm.	6,3	4,5	4,9	11,5
1150.77.13	Tilsk. til forsøksringer og forsk.	0,6	0,7	0,6	0,6
1150.77.15	Tilsk. til kvalitets og salgsm. tiltak	7,3	7,5	7,2	7,5
1150.77.17	Tilskudd til fruktlager	11,0	13,0	13,0	13,0
1150.77.18	Oppkjøp av melkekvoter 1)	-5,8	-24,1	-42,4	-1,0
1150.78.11	Refusjon avløserutg. ferie/fritid	1 154,6	1 176,6	1 174,8	1 173,0
1150.78.12	Refusjon avl.utg. ved sykdom	165,8	175,7	164,9	155,0
1150.78.14	Tilsk. til sykepengeordn. i landbr.	88,0	88,0	88,0	88,0
1150.78.15	Andre velferdstiltak	59,0	61,9	60,6	62,0
1150.78.16	Tidligpensjonsordning	85,3	87,2	82,3	80,5
1427.73	Erstatning rovdyrskader 2)	74,0	64,2	51,0	66,1
1725	Avl.tilsk. rep. og HV-øvelse 3)	1,0	1,4	1,2	1,4
Sum		13 061,6	13 371,1	13 441,9	13 695,3

1) Inntektene i Totalkalkylen inntektsføres det året salget skjer

2) Klima- og miljødepartementet

3) Forsvarsdepartementet

**Budsjettnemnda for jordbruket
Oslo 21.6.2016****Knut Børve**

Steinar Helgen	Gaute Voigt-Hanssen (vara)	Olaf Godli
Viil Søyland	Ole Rognstad	Anders Huus
Per Arne Skjeflo	Anne Snellingen Bye (vara)	Elin M. Haga Stabbetorp
Ingeborg A. Reiersgård	Ragnhild Bergset Elvestad	Per Aas
Morten Gluva		

Oddmund Hjukse

Vedlegg I

INNETEKTER

**REVIDERT REGNSKAP
2014**

**FORELØPIG REGNSKAP
2015**

**BUDSJETT
2016**

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.1 Korn, erter og oljefrø

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Hvete. Salg, matkornkvalitet	216 806	289,75	628 195	144 000	301,65	434 376	177 694	310,99	552 611
Hvete. Salg, førkornkvalitet	150 661	257,23	387 545	334 000	264,98	885 033	134 768	272,31	366 987
Hvete. Salg, såkornkvalitet	17 963	335,40	60 248	19 482	346,60	67 525	15 208	356,70	54 247
Hvete. Salg og hjemmeforbruk	385 430	279,17	1 075 988	497 482	278,79	1 386 934	327 670	297,20	973 845
Rug. Salg, matkornkvalitet	31 252	278,43	87 015	34 000	277,66	94 404	11 847	278,00	32 935
Rug. Salg, førkornkvalitet	5 515	238,89	13 175	25 000	227,43	56 858	7 221	234,77	16 953
Rug. Salg og hjemmeforbruk	36 767	272,50	100 190	59 000	256,38	151 262	19 068	261,63	49 888
Bygg. Salg	492 818	247,65	1 220 464	466 000	257,81	1 201 395	457 373	265,14	1 212 679
Bygg. Salg, såkornkvalitet	32 021	297,00	95 102	34 729	308,00	106 965	25 583	318,50	81 482
Bygg. Salg og hjemmeforbruk	524 839	250,66	1 315 566	500 729	261,29	1 308 360	482 956	267,97	1 294 161
Havre. Salg	268 965	225,74	607 162	263 000	230,81	607 030	205 561	237,15	487 488
Havre. Salg, såkornkvalitet	12 809	284,00	36 378	13 892	290,00	40 287	10 150	303,50	30 805
Havre. Salg og hjemmeforbruk	281 774	228,39	643 540	276 892	233,78	647 317	215 711	240,27	518 293
Rughvete, salg	1 262	277,29	3 499						
Rughvete, salg/hjemmeforbruk	1 262	277,26	3 499						
Erter til modning. Salg	2 087	335,73	7 007	4 000	338,83	13 553	4 000	346,16	13 846
Erter til modning. Såvare	173	381,64	660	188	380,74	716	188	389,24	732
Sum erter til modning	2 260	339,25	7 667	4 188	340,71	14 269	4 188	348,09	14 578
Sum korn (u/korreksj./tilsk)	1 232 332	255,32	3 146 450	1 338 291	262,14	3 508 142	1 049 593	271,61	2 850 765
Korreksjon for vann/kvalitet			-21 740			-79 527			-62 399
Oljefrø	9 648	511,93	49 391	11 000	511,31	56 244	9 765	518,65	50 646
Sum korn, oljefrø (u/tilsk.)	1 241 980	255,57	3 174 101	1 349 291	258,27	3 484 859	1 059 358	267,99	2 839 012
Lokale tillegg			900			900			900
Korn, erter og oljefrø			3 175 001			3 485 759			2 839 912

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
 Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.2 Poteter

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Salg. Matpoteter	68 482	450,00	308 169	56 153	502,00	281 888	62 318	504,00	314 083
Salg. Poteter til potetmel	65 698	69,00	45 332	33 957	83,00	28 184	36 795	76,00	27 964
Salg. Poteter til sprit	13 920	3,00	418	16 370	1,00	164	11 900	1,00	119
Salg. Poteter til mos/flakes	15 606	250,00	39 015	16 192	251,00	40 642	15 950	273,00	43 544
Salg. Poteter til pommes fr.	48 456	250,00	121 140	43 780	251,00	109 888	44 831	273,00	122 389
Salg. Poteter til chips	49 134	250,00	122 835	45 905	251,00	115 222	48 211	273,00	131 616
Salg. Vakuump. pot. mm.	8 759	250,00	21 898	7 842	251,00	19 683	8 375	273,00	22 864
Sum poteter til mos/chips mv	121 955	250,00	304 888	113 719	251,00	285 435	117 367	273,00	320 413
Hjemmeforbruk. Matpoteter	203	429,00	871	187	481,00	899	178	482,00	858
Salg settepoteter	8 201	548,00	44 941	8 201	559,00	45 844	8 201	570,00	46 746
Sum poteter (uten tilskudd)	278 459	253,04	704 619	228 587	281,04	642 414	236 759	299,96	710 183
Distr.tilsk. for Nord-Norge			3 186			4 522			3 800
Poteter			707 805			646 936			713 983

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.3 Hagebruksprodukter

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Blomkål	8 378	10,70	89 645	8 337	9,62	80 202	8 300	10,19	84 577
Sommerkål	3 402	5,36	18 235	3 413	6,11	20 853	3 200	6,34	20 288
Vinterkål	12 430	4,29	53 325	12 471	4,80	59 861	13 000	5,09	66 170
Sum hodekål	15 832	4,52	71 560	15 884	5,08	80 714	16 200	5,34	86 458
Gulrot	55 139	7,24	399 206	56 411	7,88	444 519	54 000	8,22	443 880
Purre	3 319	13,26	44 010	2 801	14,04	39 326	2 800	14,38	40 264
Løk	21 759	5,99	130 336	23 947	6,76	161 882	21 000	6,99	146 790
Salatagurk (slangeagurk)	15 791	18,83	297 345	17 196	19,19	329 991	16 000	19,54	312 640
Tomater	13 763	17,07	234 934	15 748	17,46	274 960	15 000	17,60	264 000
Sum hovedkulturene.Grønnsak.	133 981	9,46	1 267 036	140 324	10,06	1 411 594	133 300	10,34	1 378 609
Rosenkål	1 510	11,42	17 244	1 339	11,36	15 211	1 500	13,28	19 920
Kinakål	3 747	10,85	40 655	3 296	11,19	36 882	4 000	11,28	45 120
Rødkål, broccoli mv.	5 024	12,92	64 910	4 356	13,56	59 067	5 200	13,57	70 564
Bønner	721	4,19	3 021	721	4,19	3 021	721	4,37	3 151
Hageerter	3 792	2,85	10 807	3 792	2,85	10 807	3 792	2,97	11 262
Knollselleri	2 546	11,51	29 304	2 469	13,36	32 986	2 000	12,73	25 460
Stilkselleri	1 048	15,90	16 663	985	16,44	16 193	900	16,65	14 985
Agurker, friland	2 008	6,88	13 815	2 200	6,28	13 816	2 100	6,86	14 406
Rødbeter	3 011	4,23	12 737	3 507	4,96	17 395	2 900	4,04	11 716
Persillerot	41	28,58	1 172	43	55,94	2 405	33	50,57	1 669
Reddiker	151	46,25	6 984	194	52,80	10 243	175	52,59	9 203
Kruspersille	28	75,50	2 114	26	89,40	2 324	26	95,09	2 472
Kålrot til mat	16 012	5,58	89 347	17 508	5,62	98 395	16 000	5,72	91 520
Sum andre grønns.(u/salat)	39 639	7,79	308 773	40 436	7,88	318 745	39 347	8,17	321 448
Hodesalat/Rapidsalat	1 372	45,34	62 206	1 188	46,21	54 897	1 225	47,16	57 771
Issalat/Isbergsalat	6 814	15,96	108 751	6 444	15,24	98 207	7 500	16,05	120 375
Annen salat friland	4 386	38,18	167 457	4 188	35,40	148 255	4 150	35,96	149 234
Andre veksthusgrønnsaker			7 245			9 718			9 847
Urter i veksthus	839	60,56	50 810	1 887	61,00	115 107	1 887	61,95	116 900
Kjøkkenhager/uspes.vekster			122 981			123 973			128 512
Sum andre grønnsaker, m.v.			828 223			868 902			904 087
Sum grønnsaker			2 095 259			2 280 496			2 282 696
Epler	13 696	9,91	135 727	11 103	9,90	109 920	12 164	10,36	126 019
Pærer	327	15,03	4 915	185	15,28	2 827	236	14,49	3 420
Plommer	1 167	31,02	36 200	1 144	31,48	36 013	1 112	29,53	32 837
Surkirsebær	132	36,79	4 856	129	38,96	5 026	99	35,16	3 481
Søtkirsebær (moreller)	632	62,36	39 412	407	65,96	26 846	500	59,73	29 865
Sum frukt	15 954	13,86	221 110	12 968	13,93	180 632	14 111	13,86	195 622
Jordbær	6 686	37,72	252 196	10 751	34,75	373 597	6 930	39,94	276 784
Bringebær	2 120	53,49	113 399	2 318	54,88	127 212	2 530	48,35	122 326
Solbær	451	11,97	5 398	732	8,84	6 471	563	10,01	5 636

A Kvantumsenhet: Ant. potter Prisenhet: Kr/potte

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.3 forts. Hagebruksprodukter

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Andre bær	85	38,39	3 263	133	36,06	4 796	133	34,12	4 538
Bær i veksthus	87	26,50	2 306	87	26,50	2 306	87	26,50	2 306
Sum hagebær	9 429	39,94	376 562	14 021	36,69	514 382	10 243	40,18	411 590
Snittblomster	82 482	3,17	261 468	81 268	3,33	270 622	84 934	3,65	310 009
Blomstrende potteplanter	27 666	15,21	420 800	27 604	16,35	451 325	28 660	17,06	488 940
Dekorasjonsplanter	1 876	14,37	26 958	1 542	15,96	24 610	1 692	16,02	27 106
Utplantingsplanter	51 905	8,49	440 673	49 919	8,91	444 778	53 920	9,18	494 986
Sum blomster, store gartneri	163 929	7,01	1 149 899	160 333	7,43	1 191 335	169 206	7,81	1 321 041
Blomsterprod. i små gartneri	1 639	7,02	11 506	1 603	7,43	11 910	1 692	7,81	13 215
Sum blomster i gartnerier			1 161 405			1 203 245			1 334 256
Planteskoler	30 710	7,02	215 584	29 003	7,43	215 492	27 601	7,81	215 564
Sum blomster	196 278	7,02	1 376 989	190 939	7,43	1 418 737	198 499	7,81	1 549 820
Distr./kval.tilsk. fr/bær/gr			79 115			89 646			75 800
Hagebruksprodukter			4 149 035			4 483 893			4 515 528

A Kvantumsenhet: 1000 stykk Prisenhet: Kr/stykk

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.4 Andre planteprodukter

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Høy. Innenlandsk salg	87 580	301,00	263 616	87 525	291,00	254 698	87 405	291,00	254 349
Rundballer. Salg	43 790	43,10	18 873	43 762	41,50	18 161	43 702	40,00	17 481
Sum innenl. salg av stråfôr	131 370	215,03	282 489	131 287	207,83	272 859	131 107	207,33	271 830
Høy. Eksport	168	251,90	423				60	175,00	105
Halm. Eksport	40	45,00	18				30	45,00	14
Sum eksport av stråfôr	208	212,02	441				90	132,22	119
Stråfôr	131 578		282 930	131 287		272 859	131 197		271 949
Engfrø	2 667	29,34	78 250	2 457	29,28	71 941	2 281	29,99	68 407
Rotvekst- og grønnsaksfrø	1	143,00	143	1	177,00	177	1	177,00	177
Sum andre frø til modning	2 668		78 393	2 458		72 118	2 282		68 584
Sum andre planteprodukter			361 323			344 977			340 533

A Kvantumsenhet: Tonn Prisenhet: Kr/kg

Vedleggstabell 1.5 Melk

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	1000 liter	Øre/liter	1000 kr	1000 liter	Øre/liter	1000 kr	1000 liter	Øre/liter	1000 kr
Kumelk. Meierileveranse	1 509 190	519,99	7 847 637	1 536 200	555,49	8 533 437	1 524 300	535,91	8 168 876
Kumelk. Hjemmeforbr.helmelk	1 662	519,99	8 642	1 514	555,49	8 410	1 423	535,72	7 623
Kumelk. Lokal foredling	1 853	519,99	9 635	1 861	555,49	10 338	1 861	533,55	9 929
Sum kumelk	1 512 705	519,99	7 865 914	1 539 575	555,49	8 552 185	1 527 584	535,91	8 186 428
Geitmelk. Meierileveranse	18 553	518,04	96 112	20 242	555,14	112 371	19 925	533,37	106 274
Geitmelk. Annet salg	836	518,04	4 331	926	555,14	5 141	927	533,37	4 944
Sum geitmelk	19 389	518,04	100 443	21 168	555,14	117 512	20 852	533,37	111 218
Produsenttjeneste, meierifin			159 372			148 295			141 774
Grunntilskudd melk			62 103			67 950			70 100
Sum ku/geitmelk m. gr.tilsk.			8 187 832			8 885 942			8 509 520
Distriktstilskudd			525 511			538 894			537 000
Salg av melkekvoter			-24 051			-42 361			-980
Ku- og geitmelk			8 689 292			9 382 475			9 045 540

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
 Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.6 Kjøtt

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Storfe. Registrert salg	76 236	48,55	3 701 258	77 674	50,43	3 917 100	79 368	51,34	4 074 753
Storfe. Hjemmeforbruk	234	48,45	11 337	261	50,33	13 136	261	51,24	13 374
Sum storfe	76 470	48,55	3 712 595	77 935	50,43	3 930 236	79 629	51,34	4 088 127
Kalv. Registrert salg	2 201	52,90	116 433	1 676	54,06	90 605	1 635	54,97	89 876
Kalv. Hjemmeforbruk	61	52,80	3 221	61	53,96	3 292	61	54,87	3 347
Sum kalv	2 262	52,90	119 654	1 737	54,06	93 897	1 696	54,97	93 223
Sau/lam. Registrert salg	23 618	47,84	1 129 885	24 988	48,85	1 220 664	25 365	47,10	1 194 692
Sau/lam. Hj.forbr./dir. salg	649	47,74	30 983	685	48,75	33 394	684	47,00	32 148
Sum sau/lam	24 267	47,84	1 160 868	25 673	48,85	1 254 058	26 049	47,10	1 226 840
Geit/kje. Registrert salg	252	4,68	1 179	247	6,91	1 707	247	6,91	1 707
Sum geit/kje	252	4,68	1 179	247	6,91	1 707	247	6,91	1 707
Hest. Registrert salg	152	5,04	766	91	5,15	469	91	5,15	469
Sum hest	152	5,04	766	91	5,15	469	91	5,15	469
Sum kjøtt (u/gris,fjørfe,tam	103 403	48,31	4 995 062	105 683	49,96	5 280 367	107 712	50,23	5 410 366
Gris. Reg.salg u. hode/labbe	128 542	24,93	3 204 552	134 334	27,61	3 708 962	136 129	27,61	3 758 522
Gris. Hjemmef. u. hode/labbe	297	24,83	7 375	353	27,51	9 711	352	27,51	9 684
Sum gris	128 839	24,93	3 211 927	134 687	27,61	3 718 673	136 481	27,61	3 768 206
Sum kjøtt (u/fjørfe,tamrein)	232 242	35,34	8 206 989	240 370	37,44	8 999 040	244 193	37,59	9 178 572
Høneslakt. Registrert salg.	1 260	0,83	1 046	571	1,34	765	571	2,75	1 570
Sum høneslakt.	1 260	0,83	1 046	571	1,34	765	571	2,75	1 570
Kylling (fra 1982). Salg	93 549	20,11	1 881 270	80 325	19,80	1 590 435	85 968	19,80	1 702 166
Sum høns,kylling,broilersl.	94 809	19,85	1 882 316	80 896	19,67	1 591 200	86 539	19,69	1 703 736
Ender.	740	33,00	24 420	735	33,00	24 255	735	33,00	24 255
Kalkuner. Salg	10 576	24,28	256 785	10 920	24,99	272 891	9 698	25,00	242 450
Sum annet fjørfe	11 316	24,85	281 205	11 655	25,50	297 146	10 433	25,56	266 705
Sum fjørfeslakt	106 125	20,39	2 163 521	92 551	20,40	1 888 346	96 972	20,32	1 970 441
Grunntilskudd kjøtt			88 192			92 899			95 200
Sum kjøtt inkl. grunntilsk.	338 367	30,91	10 458 702	332 921	32,98	10 980 285	341 165	32,96	11 244 213
Distriktstilskudd kjøtt			563 581			565 153			584 700
Kvalitetstilskudd storfe			135 907			168 456			187 000

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.6 forts. Kjøtt

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
		1000 kr			1000 kr			1000 kr	
Tilskudd til lam- og kjeslakt.....									242 500
Tilskudd friføring av sau		2 216			954				2 500
Kompensas. red. sl.vekt gris		13 290							
Sum tilskudd		714 994			734 563				1 016 700
Kjøtt og fjørfeslakt		11 173 696			11 714 848				12 260 913

Vedleggstabell 1.7 Egg

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Egg. Registrert salg.	60 453	14,85	897 727	60 682	14,89	903 555	61 082	14,80	904 014
Egg. Direkte salg.	6 701	16,82	112 711	5 898	16,91	99 735	5 898	16,86	99 440
Egg. Sum salg	67 154	15,05	1 010 438	66 580	15,07	1 003 290	66 980	14,98	1 003 454
Egg. Hjemmeforbruk, mat	100	14,75	1 475	102	14,79	1 509	102	14,70	1 499
Egg. Salg og hjemmeforbruk	67 254	15,05	1 011 913	66 682	15,07	1 004 799	67 082	14,98	1 004 953
Distriktstilskudd. Egg			7 939			8 806			5 480
Godtgjør. førtidsslakt,høner			7 800			16 500			9 625
Egg			1 027 652			1 030 105			1 020 058

Vedleggstabell 1.8 Ull

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Ull	3 943	30,22	119 157	4 054	31,86	129 160	4 200	31,85	133 770

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.9 Pelsdyr

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr
Reveskinn. Eksport	146 151	755,06	110 353	110 510	777,64	85 937	160 000	895,55	143 288
Reveskinn. Innenl. salg m.v.	2 000	755,06	1 510	2 000	777,64	1 555	2 000	895,55	1 791
Sum reveskinn	148 151	755,06	111 863	112 510	777,64	87 492	162 000	895,55	145 079
Minkskinn. Eksport	767 000	284,32	218 073	810 000	351,46	284 683	790 000	339,40	268 126
Minkskinn. Innenl. salg m.v.	10 000	284,32	2 843	10 000	351,46	3 515	10 000	339,40	3 394
Sum minkskinn	777 000	284,32	220 916	820 000	351,46	288 198	800 000	339,40	271 520
Pelsdyr			332 779			375 690			416 599

Vedleggstabell 1.10 Andre husdyrproduksjoner

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Innenlandsk salg. Hester	950	15 000,00	14 250	950	15 000,00	14 250	1 050	15 000,00	15 750
Eksport. Hester	11	30 000,00	330	9	35 000,00	315	10	40 000,00	400
Eksport. Rev og mink	510	2 485,00	1 267	2 589	973,00	2 519	2 000	750,00	1 500
Eksport. Andre dyr			21 005			24 765			9 760
Sum eksport. Husdyr			22 602			27 599			11 660
Import. Rev og mink	-3 320	815,00	-2 706	-5 392	750,00	-4 044	-1 500	500,00	-750
Import. Andre dyr			-24 951			-25 675			-29 725
Import. Embryo storfe	-160	8 000,00	-1 280	-70	8 000,00	-560	-100	8 000,00	-800
Import. Embryo småfe				-250	7 000,00	-1 750	-100	3 500,00	-350
Sum import. Husdyr			-28 937			-32 029			-31 625
Kaninkjøtt	43	100,00	4 300	40	105,00	4 200	38	110,00	4 180
Sum kaniner			4 300			4 200			4 180
Oppdrettshjort	200	115,00	23 000	131	115,00	15 065	160	118,00	18 880
Sum hjort			23 000			15 065			18 880
Salg til Honningcentralen	424	51,10	21 666	329	55,80	18 358	425	65,00	27 625
Honning. Direkte salg	586	122,00	71 492	621	148,00	91 908	575	148,00	85 100
Sum birøkt			93 158			110 266			112 725
Andre husdyrproduksjoner			128 373			139 351			131 570

A Kvantumsenhet: Antall stykk Prisenhet: Kr/stykk
B Kvantumsenhet: Tonn Prisenhet: Kr/kg

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.11 Kjøreinntekter m.v.

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	1000 kr	1000 kr	1000 kr
Kjøring v/invest. driftsbygn	37 661	39 545	41 302
Kjøring v/invest. grøfter	19 457	17 896	21 744
Kjøring v/invest. nydyrking	10 246	10 511	10 780
Sum kjøreinnt. v/investering	67 364	67 952	73 826
Kjøring i skogen	30 593	31 252	32 033
Kjøring på bierverv m.v.	297 814	298 060	299 536
Innt. hester i full pensjon	119 441	121 972	124 787
Kjøreinntekter m.v.	515 212	519 236	530 182

Vedleggstabell 1.12 Arbeidsinntekter ved invest.

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	1000 kr	1000 kr	1000 kr
Invest.arb. driftsbygninger	150 655	158 150	165 234
Invest.arb. grøfter	24 339	22 355	27 183
Invest.arb. nydyrking	10 198	10 553	10 816
Arbeidsinnt. v/investeringer	185 192	191 058	203 233

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 1.13 Endringer i buskapsverdien

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Hester	-3 800	9 270,00	-35 226	-1 200	9 270,00	-11 124	-1 100	9 270,00	-10 197
Storfe under 1 år	-1 200	3 660,00	-4 392	4 700	3 740,00	17 578	-2 100	3 800,00	-7 980
Okser over 1 år	1 500	16 060,00	24 090	4 000	17 090,00	68 360	5 400	17 590,00	94 986
Kviger			44 147			47 067			46 726
Kyr			48 674			55 686			-27 946
Sum storfe			112 519			188 691			105 786
Sauer	25 600	730,00	18 688	37 900	740,00	28 046	32 500	710,00	23 075
Geiter	1 700	180,00	306	2 200	220,00	484	-500	220,00	-110
Slaktesvin	-3 800	1 330,00	-5 054	4 100	1 540,00	6 314	-10 800	1 560,00	-16 848
Avlssvin over 6 mnd.	-3 300	2 070,00	-6 831	-1 200	2 260,00	-2 712	-2 300	2 260,00	-5 198
Sum svin	-7 100		-11 885	2 900		3 602	-13 100		-22 046
Kyllinger	494 300	24,13	11 927	-1 630 300	23,76	-38 736	684 300	23,76	16 259
Ender, kalkuner og gjess	9 100	110,00	1 001	1 500	110,00	165	-10 500	110,00	-1 155
Sum fjørfe	503 400		12 928	-1 628 800		-38 571	673 800		15 104
Mink	10 000	400,00	4 000	-5 000	390,00	-1 950			
Sum pelsdyr	10 000		4 000	-5 000		-1 950			
Kaniner	-100	200,00	-20	-100	200,00	-20	100	200,00	20
Endringer i buskapsverdi			101 310			169 158			111 632

Vedleggstabell 1.14 Medlemsbonus

	Revidert regnskap 2014		Foreløpig regnskap 2015		Budsjett 2016	
		1000 kr		1000 kr		1000 kr
Medlemsbonus		176 000		188 700		187 200

Vedlegg II

DIREKTE TILSKUDD TIL JORDBRUKET

**REVIDERT REGNSKAP
2014**

**FORELØPIG REGNSKAP
2015**

**BUDSJETT
2016**

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 2.1 Direkte tilskudd

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	1000 kr	1000 kr	1000 kr
BU-invest. tradisj. jordbruk	353 452	352 728	409 272
BU-invest. Grøfthing	29 402	25 352	35 000
Tekniske miljøinvest.	32 574	28 103	30 000
Tilsk. til sær. kult.l.tilt.	55 839	52 063	55 000
Utvikl.prog. for geiteholdet	11 066	7 280	6 000
Organisert beitebruk	8 591	8 756	11 000
Setersatsing	309		
Rentestøtte	58 127	58 747	30 000
Tilskudd til verdensarven	5 261	4 994	
Utvalgte kulturlandskap	16 166	12 717	17 000
Sum utbet. Landbr.utb.fond	570 787	550 740	593 272
Sum fondsutbetalinger	570 787	550 740	593 272
Areal kult.landsk.tillegg	3 198 002	3 129 352	3 125 786
Produksjonstillegg husdyr	2 503 614	2 601 937	2 375 200
Driftstilskudd i melkeprod.	1 372 906	1 349 078	1 318 600
Tilskudd til økolog. jordb.	104 843	105 411	100 300
Beitetilskudd	787 251	790 484	803 000
Regionale miljøprogram	430 875	427 693	423 500
Sum dir. tilsk. (underpost)	8 397 491	8 403 955	8 146 386
Fremme av norsk engfrøavl	4 482	4 899	11 500
Inseminering m.v.	71 726	71 154	68 900
Sum utviklingstiltak	76 208	76 053	80 400
Utbet.avløserordn.i jordbr.	1 176 592	1 174 809	1 173 000
Adm.tilsk. avl.lag/l.vikar	9 482	9 500	9 500
Refusj. utgifter under sykd.	175 654	164 858	155 000
Sjukelønnsordning	88 000	88 000	88 000
Landbruksvikar avløserlag	52 364	51 149	52 500
Tidligpensjonsordning	87 244	82 287	80 500
Sum velferdsordninger	1 589 336	1 570 603	1 558 500
Sum utbet. jordbruksavt.	10 633 822	10 601 351	10 378 558
Erst. tilt. pl./dyresykdom	15 034	51 199	67 000
Driftsplanlag m.v.	676	556	556
Tilsk. avløs. rep./HV-øvelse	1 393	1 180	1 180
Erstatn. rovdyrsk. på husdyr	64 433	50 979	66 136
Tilskudd til erstatning m.m.	25 667	49 040	52 449
Sum andre ordninger	107 203	152 954	187 321
Sum direkte tilskudd	10 741 025	10 754 305	10 565 879

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedlegg III

KOSTNADER

**REVIDERT REGNSKAP
2014**

**FORELØPIG REGNSKAP
2015**

**BUDSJETT
2016**

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.1 Handelsgjødsel og kalk

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Kalksalpeter (kalsiumnitrat)	17 044	284,62	48 511	14 760	312,82	46 172	15 330	331,44	50 810
Kalkammonsalpeter. 26-28% N	23 013	275,46	63 392	16 340	290,14	47 409	44 000	301,30	132 572
Urea	290	444,00	1 288	294	288,22	847	2 760	332,33	9 172
Ammoniumnitrat m.m.	50 688	249,10	126 264	61 525	253,76	156 126	49 000	286,26	140 267
Sum nitrogen-gjødsel	91 035	263,04	239 455	92 919	269,65	250 554	111 090	299,60	332 821
OPTI P-20	219	724,84	1 587	236	608,27	1 436	275	539,80	1 484
Sum fosforgjødsel	219	724,66	1 587	236	608,47	1 436	275	539,64	1 484
Sum fosforgjødsel			1 587			1 436			1 484
Kalisuperfosfat PK 11-21	223	665,18	1 483	276	566,06	1 562	400	495,20	1 981
Kaliumsulfat 41%	16	455,60	73	199	504,42	1 004	2 000	549,77	10 995
Kaliumgjødsel 49%(kaliumkl.)	110	542,92	597	27	549,47	148	60	591,56	355
Kaliummagnesium 22-25%	635	585,80	3 720	665	592,79	3 942	700	570,45	3 993
Sum PK-gjødsel og kaliumgj.	984	596,85	5 873	1 167	570,35	6 656	3 160	548,23	17 324
NK-gjødsel 22-12	4 023	353,83	14 235	370	398,62	1 475	4 750	407,62	19 362
NPK-gjødsel 12-4-18	21 268	546,55	116 240	20 920	497,74	104 127	23 000	535,74	123 220
NPK-gjødsel 21-3-10	1 733	375,20	6 502	4 587	396,82	18 202	5	388,55	19
NPK-gjødsel 22-2-12	31 516	378,54	119 301	31 193	400,85	125 037	31 000	426,09	132 088
NPK-gjødsel 22-3-10	122 628	363,15	445 324	115 850	382,23	442 813	117 000	391,74	458 336
NPK-gjødsel 19-4-12	1 942	364,67	7 082						
NPK-gjødsel 18-3-15	31 796	408,19	129 788	33 249	438,13	145 674	34 000	445,33	151 412
NPK-gjødsel 27-3-5	29 281	326,01	95 459	8 454	344,61	29 133	6 000	367,98	22 079
NPK-gjødsel 20-4-11	10 673	392,21	41 861	17 746	389,90	69 192	20 000	398,87	79 774
NPK-gjødsel 8-5-19	761	457,09	3 478	1 128	513,07	5 787	1 000	533,99	5 340
NPK-gjødsel 24-4-6			22 978		315,58	72 514	22 000	332,79	73 214
Fullgjødsel 25-2-6	103 454	339,33	351 050	105 331	364,71	384 153	84 022	358,67	301 362
NP 12-23	943	620,61	5 852	1 134	649,54	7 366	850	674,95	5 737
Sum NPK-gjødsel	360 018	371,14	1 336 172	362 940	387,25	1 405 473	343 627	399,25	1 371 943
Sum handelsgjødsel	452 256	350,04	1 583 087	457 262	363,93	1 664 119	458 152	376,20	1 723 572
Mikronæringsstoff	1 380	652,15	9 000	1 329	353,92	4 704	1 382	385,07	5 322
Gjødsel til veksthus	1 842	975,44	17 968	3 511	766,53	26 913	4 000	844,23	33 769
Sum mikronæringsstoff m.v.			26 968			31 617			39 091
Kalk	179 986	598,02	107 635	174 830	608,66	106 412	175 980	618,73	108 884
Sum hand.gj./kalk (u/tilsk.)			1 717 690			1 802 148			1 871 547
Andre rabatter							-463 534	3,00	-13 906
Handelsgjødsel og kalk			1 717 690			1 802 148			1 857 641

A Kvantumsenhet: Tonn

Prisenhet: Kr/tonn

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.2 Innkjøpt kraftfôr

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Drøvtyggerfôr	974 446	353,13	3 441 091	994 019	359,64	3 574 877	998 258	365,27	3 646 337
Økologisk drøvtyggerfôr	22 002	493,97	108 683	21 839	519,52	113 458	22 000	524,52	115 394
Sum kraftfôr til drøvtyggere	996 448	356,24	3 549 774	1 015 858	363,08	3 688 335	1 020 258	368,70	3 761 731
Svinefôr	479 414	357,98	1 716 184	500 212	366,87	1 835 120	507 527	373,46	1 895 410
Økologisk svinefôr	1 855	498,55	9 248	1 715	558,72	9 582	1 700	565,07	9 606
Sum kraftfôr til svin	481 269	358,52	1 725 432	501 927	367,52	1 844 702	509 227	374,10	1 905 016
Fjørfefôr u. koksidiostatika	447 390	378,19	1 691 962	411 209	384,70	1 581 939	425 791	389,72	1 659 393
Økologisk fjørfefôr	9 788	535,69	52 433	11 082	559,23	61 974	12 000	563,32	67 598
Sum kraftfôr til fjørfe	457 178	381,56	1 744 395	422 291	389,28	1 643 913	437 791	394,48	1 726 991
Hestepelletts (hestefôr)	7 948	536,82	42 666	5 978	569,83	34 062	5 673	576,15	32 685
Kaninfôr	214	634,41	1 359	198	641,41	1 267	186	642,41	1 195
Sum kraftfôr, andre husdyr	8 162	539,39	44 025	6 176	572,04	35 329	5 859	578,26	33 880
Sum kraftfôrbland. ukorr.	1 943 057	363,53	7 063 626	1 946 252	370,57	7 212 279	1 973 135	376,44	7 427 618
Grøpp av salgskorn	1 383	335,19	4 636	1 081	341,78	3 695	951	342,78	3 260
Sum innkjøpt kraftfôr ukorr.	1 944 440	363,51	7 068 262	1 947 333	370,56	7 215 974	1 974 086	376,42	7 430 878
Sum innkjøpt kraftfôr korr.	1 944 440	363,51	7 068 262	1 947 333	370,56	7 215 974	1 974 086	376,42	7 430 878
Rabatter og bonus			-11 385			-12 960			-13 091
Innkjøpt kraftfôr			7 056 877			7 203 014			7 417 787

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.3 Annet innkjøpt fôr

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Tilskuddsfôr	12 109	800,47	96 929	12 333	830,04	102 369	12 255	838,34	102 739
Høy, importert	21 084	273,99	57 768	12 433	285,61	35 510	20 086	285,61	57 368
Melkeerstatninger	5 000	2 907,21	145 361	5 000	3 221,45	161 073	5 000	3 380,37	169 019
Pelsdyrfôr	58 200	300,00	174 600	60 000	300,00	180 000	57 000	310,00	176 700
Salt	2 000	280,49	5 610	2 000	287,95	5 759	2 000	296,00	5 920
Organisk våtfôrA	20 065	284,00	56 985	23 968	291,15	69 783	25 161	295,60	74 376
MyseB	346 766	10,69	37 069	336 788	10,90	36 710	344 981	11,04	38 086
Annet innkjøpt fôr			574 322			591 204			624 208

A Kvantumsenhet: 1000 FEm Prisenhet: Kr/100 FEm
B Kvantumsenhet: 1000 liter Prisenhet: Øre/liter

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.4 Såfrø og planter

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Innkjøpt såkorn. Hvete	12 597	5,83	73 441	14 846	5,99	88 928	13 132	6,15	80 762
Innkjøpt såkorn. Rug	686	13,26	9 096	1 056	13,23	13 971	481	13,52	6 503
Innkjøpt såkorn. Bygg	23 151	5,20	120 385	21 569	5,39	116 257	24 184	5,51	133 254
Innkj. såkorn. Havre/bl.korn	13 471	5,24	70 588	11 962	5,42	64 834	11 845	5,64	66 806
Innkjøpt såkorn. Rughvete	33	5,61	185	134	5,48	734	66	5,64	372
Sum innkjøpt såkorn	49 938	5,48	273 695	49 567	5,74	284 724	49 708	5,79	287 697
Oljefrø til modning	45	69,44	3 125	35	67,50	2 363	45	57,33	2 580
Erter	328	6,67	2 188	608	7,10	4 317	608	7,32	4 451
Engfrø	3 948	38,20	150 814	3 405	40,98	139 537	3 609	39,52	142 628
Sum engfrø	3 948	38,20	150 814	3 405	40,98	139 537	3 609	39,52	142 628
Importert grønnsakfrø	58	1 003,39	58 197	64	986,96	63 165	73	937,95	68 470
Sum rotvekst- og grønnsakfrø	58		58 197	64		63 165	73		68 470
Annet frø, imp. (prydplanter)			26 000			24 000			23 568
Kjøp settepoteter			55 192			54 291			56 166
Blomsterløk m.v.			126 016			132 029			120 004
Planteartikler			236 040			251 036			240 189
Sum planter			362 056			383 065			360 193
Sum såfrø/planter (u.tilsk)			931 267			955 462			945 753
Såfrø og planter			931 267			955 462			945 753

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
 Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.5 Energi og smøremidler

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	1000 liter	Øre/liter	1000 kr	1000 liter	Øre/liter	1000 kr	1000 liter	Øre/liter	1000 kr
Fyringsolje. Veksthus	13 004	823,40	107 075	13 732	742,99	102 027	14 647	666,07	97 559
Gass i veksthusA	226 345	327,32	74 087	239 018	285,81	68 314	254 940	280,64	71 546
Fyringsolje. Korntørker	6 481	878,67	56 947	7 709	785,40	60 546	5 496	703,72	38 676
Bensin	3 442	1 182,00	40 684	3 359	1 119,00	37 587	3 293	1 048,80	34 537
Diesel (brenselolje)	123 400	837,67	1 033 685	122 436	771,96	945 157	121 651	692,04	841 874
Smøremidler (olje,fett m.v.)	4 319	3 952,52	170 709	4 285	4 511,47	193 316	4 258	4 665,32	198 649
Elektrisk lys og kraft			790 323			743 875			732 974
Sum energi og smøremidler			2 273 510			2 150 822			2 015 815

A Kvantumsenhet: 1000 kWh Prisenhet: Kr/1000 kWh

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.6 Andre kostnader

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Rensing av såkorn	9 841	75,93	7 472	9 600	77,25	7 416	9 304	78,41	7 295
Ensileringsmidler	11 978	826,21	98 963	13 186	783,49	103 311	13 174	797,19	105 022
Halmbeh.middel. Ammoniakk	770	17,64	13 583	485	18,00	8 730	750	18,00	13 500
Plantevernmidler			356 694			337 731			385 685
Frakt. Korn og oljefrø	481 298	12,04	57 948	539 027	12,11	65 276	414 721	12,19	50 554
Frakt. Handelsgjødsel	452 256	20,26	91 627	457 262	20,01	91 498	458 152	20,51	93 967
Frakt. Poteter	68 482	21,00	14 381	56 153	21,00	11 792	62 318	22,00	13 710
Frakt. Grønnsaker	178 049	43,44	77 344	184 396	43,48	80 175	178 067	44,57	79 364
Frakt. Bær	5 633	51,80	2 918	8 555	51,85	4 436	6 060	53,15	3 221
Frakt. Blomster	17 134	6,00	10 280	18 393	6,01	11 054	19 467	6,16	11 992
Frakt. Frukt	12 643	49,36	6 241	9 097	49,40	4 494	9 989	50,63	5 057
Sum frakt. Hagebruksprod.			96 783			100 159			99 634
Fiberduk	8 902	0,81	7 211	8 923	0,82	7 317	8 983	0,88	7 905
Fiberduk inkl. inv.avgift	8 902	0,81	7 211	8 923	0,82	7 317	8 983	0,88	7 905
Plastfolie i hagebruket	6 835	938,95	6 418	6 741	1 285,60	8 666	6 668	1 331,99	8 882
Plastfolie i jordbruket	63 721	4 583,13	292 042	85 460	4 757,40	406 567	73 941	5 219,72	385 951
Plastfolie inkl. inv.avgift	70 556	4 230,12	298 460	92 201	4 503,56	415 233	80 609	4 898,13	394 833
Embal./sortering. Grønnsaker	17 528	17,41	305 185	18 176	17,41	316 398	17 458	16,97	296 204
Emballasje. Frukt og bær	23 735	1,62	38 525	24 814	1,54	38 206	22 516	1,75	39 303
Emballasje. Blomster	17 432	1,97	34 293	14 486	2,13	30 809	14 623	2,20	32 219
Sum emballasje. Hagebrukspr.			378 003			385 413			367 726
Torv- og plastpotter	14 352	601,93	8 639	11 766	691,06	8 131	11 201	697,73	7 815
Dyrkingstorv	76	386,80	29 397	76	612,80	46 573	76	638,72	48 543
Avrenspotet	13 800	0,32	4 416	9 800	0,32	3 136	9 800	0,32	3 136
Sum andre kostn. v/pl.prod.			1 463 577			1 591 716			1 599 325
A Kvantumsenhet: Tonn		Prisenhet: Kr/kg							
B Kvantumsenhet: Kv.indeks		Prisenhet: Pr.ind.frakt							
C Kvantumsenhet: 1000 m2		Prisenhet: Kr/m2							
D Kvantumsenhet: Daa		Prisenhet: Kr/daa							
E Kvantumsenhet: Antall kart.		Prisenhet: Kr/kartong							
F Kvantumsenhet: 1000 m3		Prisenhet: Kr/m3							

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.6 forts. Andre kostnader

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Antall besøk	Kr/besøk	1000 kr	Antall besøk	Kr/besøk	1000 kr	Antall besøk	Kr/besøk	1000 kr
Veterinær	513 853	751,68	386 253	544 650	767,07	417 785	548 592	784,70	430 480
Medisin til dyr			319 747			352 102			376 462
Veterinær og medisin til dyr			706 000			769 887			806 942
Kunstig inseminasjon. Storfe	289 367	835,79	241 850	287 234	874,02	251 048	281 489	898,70	252 974
Kunstig inseminasjon. Svin	178 675	336,28	60 085	168 700	387,31	65 339	170 000	394,60	67 082
Husdyrforsikring			42 056			30 114			33 731
Frakt. Kraftfôr	1 944 440	16,13	313 638	1 947 333	16,59	323 063	1 974 086	17,01	335 792
Frakt. Kjøtt	231 002	5,82	13 444	239 654	5,85	14 020	242 834	6,00	14 570
Adm.geb. kjøp melkekvote			986			1 090			980
Destruksjon av høns			10 167			10 324			10 324
Sum a. kostn. v/husdyrprod.			1 388 226			1 464 885			1 522 395
Skadefors. maskiner netto			103 699			123 741			105 710
Sum netto skadefors. maskin.			103 699			123 741			105 710
Frakt. Fyringsolje	19 485	21,66	4 220	21 441	21,54	4 618	20 143	22,08	4 448
Frakt. Ensileringsmidler	11 978	430,00	5 151	13 186	433,11	5 711	13 174	443,94	5 848
Frakt. Såvarer	62 845	293,00	18 414	61 922	293,26	18 159	62 457	300,59	18 774
Sum diverse frakter			27 785			28 488			29 070
Kontormaskiner			43 231			43 637			44 055
Teletjenester			108 057			105 103			103 607
Porto			22 081			21 980			22 223
Sum telefon og porto			130 138			127 083			125 830
Yrkesskadeforsikring	30 310	270,51	8 199	51 380	277,24	14 245	38 113	287,44	10 955
Årsavgift	93 499	518,39	48 469	92 489	527,07	48 748	91 479	535,81	49 015
Produsenttjenesten	7 040	29 825,57	209 972	6 800	29 411,03	199 995	6 542	33 196,88	217 174
Gårdsregnskap, registrert			547 511			507 819			505 538
Gårdsregnskap, ikke-reg.			10 597			11 223			14 803
Sum gårdsregnskap	43 022	12 972,62	558 108	41 846	12 403,62	519 042	41 251	12 614,02	520 341
Skadeforsikring på bygninger			241 403			227 347			220 091
Sum diverse andre kostnader			1 267 305			1 208 585			1 216 531
Sum ekskl.posten forskjellig			4 222 807			4 388 927			4 443 961
Forskjellig			540 519			561 783			568 827
Forskjellig inkl. inv.avgift			540 519			561 783			568 827
Utgifter til sjuk.lønn.ordn.			88 000			88 000			88 000
Adm.tilskudd til avløserlag			9 482			9 500			9 500
Sum sosiale ordninger			97 482			97 500			97 500

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.9 Kapitalslit

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr
Kapitalslit. Ma./t.u. dr.b.	25 566	378,20	966 906	27 050	386,20	1 044 671	28 491	395,80	1 127 674
Kapitalslit. Driftsbygninger	58 545	378,20	2 214 172	58 202	386,20	2 247 761	58 002	395,80	2 295 719
Kapitalslit. Sum driftsb.	84 111	378,20	3 181 078	85 252	386,20	3 292 432	86 493	395,80	3 423 393
Kapitalslit. Maskiner/redsk.	71 554	378,20	2 706 172	69 770	386,20	2 694 517	68 540	395,80	2 712 813
Kapitalslit. Biler	3 501	378,18	132 401	3 213	386,19	124 083	2 983	395,84	118 079
Kapitalslit. Grøfter	6 274	378,18	237 270	6 167	386,19	238 163	6 138	395,84	242 967
Kapitalslit. Hydrotekn. anl.	569	378,18	21 518	612	386,19	23 635	646	395,84	25 571
Kapitalslit. Delsum	166 009	378,20	6 278 439	165 014	386,20	6 372 830	164 800	395,80	6 522 823
Kapitalslit			6 278 439			6 372 830			6 522 823

Vedleggstabell 3.10 Realrente lånt kapital

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr
Nedbetalingslån statsbanker	4 522	3,60	162 792	4 574	3,43	156 888	4 362	2,79	121 700
Nedb.lån andr. lång. f. 1997	49 254	4,11	2 024 339	50 741	3,50	1 775 935	51 571	2,84	1 464 616
Sum nedbetalingslån	53 776	4,07	2 187 131	55 315	3,49	1 932 823	55 933	2,84	1 586 316
Sum rentebærende utlån	53 776	4,07	2 187 131	55 315	3,49	1 932 823	55 933	2,84	1 586 316
Investeringslån LUF	457			368			313		
Rentekostnader lånt kapital	54 233	4,03	2 187 131	55 683	3,47	1 932 823	56 246	2,82	1 586 316
Effekt av finansiering			-1 091 126			-1 179 546			-1 406 150
Realrente lånt kapital			1 096 005			753 277			180 166

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.11 Bruttoinvest. Løpende priser

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	1000 kr			1000 kr			1000 kr		
Mask. og tekn. utst. dr.byg.			1 548 845			1 625 742			1 697 982
Driftsbygninger			2 218 576			2 328 724			2 432 201
Sum driftsbygninger			3 767 421			3 954 466			4 130 183
Maskiner og redskaper			1 938 516			2 226 959			2 400 300
Biler			50 000			51 800			58 900
Grøfter	41 402	4 551,82	188 454	37 352	4 670,17	174 440	47 000	4 791,59	225 205
Hydrotekniske anlegg	12 035	4 551,82	54 781	10 553	4 670,17	49 285	9 731	4 791,59	46 625
Sum avskrivb. bruttoinvest.			5 999 172			6 456 950			6 861 213
Fulldyrking u. grøftekostn.A	15 000	6 830,00	102 450	15 000	7 005,00	105 075	15 000	7 188,00	107 820
Sum br.invest.uavskr.jordkap.A	15 000	6 830,00	102 450	15 000	7 005,00	105 075	15 000	7 188,00	107 820
Sum bruttoinvesteringer			6 101 622			6 562 025			6 969 033

A Kvantumsenhet: Daa Prisenhet: Kr/daa

Vedleggstabell 3.12 Bruttoinvest. Faste priser

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	1000 kr	Indeks	1000 kr	1000 kr	Indeks	1000 kr	1000 kr	Indeks	1000 kr
Teknisk inst. bygninger	1 548 845	2 066,20	1 548 845	1 625 742	2 119,10	1 585 158	1 697 982	2 174,20	1 613 637
Driftsbygninger	2 218 576	2 066,20	2 218 576	2 328 724	2 119,10	2 270 591	2 432 201	2 174,20	2 311 385
Sum driftsbygninger	3 767 421		3 767 421	3 954 466		3 855 749	4 130 183		3 925 022
Maskiner og redskaper	1 938 516	494,70	1 938 516	2 226 959	528,00	2 086 509	2 400 300	548,60	2 164 470
Biler	50 000	733,94	50 000	51 800	744,22	51 084	58 900	773,52	55 886
Grøfter	188 454	446,70	188 454	174 440	458,30	170 025	225 205	470,20	213 950
Hydrotekniske anlegg	54 781	446,70	54 781	49 285	458,30	48 038	46 625	470,20	44 295
Sum avskrivbare bruttoinv.	5 999 172		5 999 172	6 456 950		6 211 405	6 861 213		6 403 623
Fulldyrking	102 450	100,00	102 450	105 075	102,56	102 452	107 820	105,24	102 452
Sum br.inv.i uavskr.jordkap.	102 450		102 450	105 075		102 452	107 820		102 452
Sum bruttoinvesteringer			6 101 622			6 313 857			6 506 075

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.13.1 Bokført kap. etter hist. kost. 1 000 kr

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Driftsbygninger	48 378	47 504	46 842
Jord	26 998	30 461	34 368
Grøfter og vannanlegg	1 074	1 160	1 252
Maskiner og redskaper	18 945	18 598	18 334
Biler	540	528	518
Husdyr	9 953	10 498	10 810
Varer i arbeid	9 741	9 900	10 016
Sum bokført kapital	115 629	118 649	122 140
Herav lånt kapital	-54 233	-55 683	-56 246
Egenkapital	61 396	62 966	65 894

Vedleggstabell 3.13.2 Bokført kap. etter prisjustert saldo 1 000 kr

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Teknisk inst. bygninger	8 160	8 887	9 637
Driftsbygninger	53 397	54 265	55 295
Sum driftsbygninger	61 557	63 152	64 932
Maskiner og redskaper	25 225	24 870	24 856
Biler	943	879	827
Grøfter	3 726	3 755	3 784
Hydrotekniske anlegg	300	341	376
Sum avskrivbar kapital	91 751	92 997	94 775
Jord	26 998	30 461	34 368
Husdyr	9 953	10 498	10 810
Varer i arbeid	9 741	9 900	10 016
Sum ikke-avskrivbar kapital	46 692	50 859	55 194
Sum kapital	138 443	143 856	149 969
Lånt kapital	-54 233	-55 683	-56 246
Egenkapital	84 210	88 173	93 723

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 3.14.1 Arbeidsforbruk, timeverk

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr	1000 timer
Timeverk i jordbruket	43 022	2 022,00	86 700	41 991	2 017,00	84 700	41 161	2 016,00	83 000

Vedleggstabell 3.14.2 Arbeidsforbruk, årsverk

	Revidert regnskap 2014		Foreløpig regnskap 2015		Budsjett 2016	
	1 000 timer	Årsverk	1 000 timer	Årsverk	1 000 timer	Årsverk
Årsverk i jordbruket	86 700	47 000	84 700	45 900	83 000	45 000

Vedlegg IV

AREAL, AVLING OG BRUKEN AV AVLINGEN

**REVIDERT REGNSKAP
2014**

**FORELØPIG REGNSKAP
2015**

**BUDSJETT
2016**

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 4.1 Areal, avling og bruken av avlingen

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Daa	Kg/daa	Tonn	Daa	Kg/daa	Tonn	Daa	Kg/daa	Tonn
Hvete	791 700	492,00	389 516	856 500	585,15	501 181	790 000	419,00	331 010
Rug/rughvete	60 900	626,00	38 123	104 300	565,68	59 000	45 000	424,00	19 080
Bygg	1 265 100	417,00	527 547	1 230 500	410,52	505 145	1 350 000	361,00	487 350
Havre	719 800	393,00	282 881	633 300	439,75	278 494	630 000	345,00	217 350
Sum korn og erter	2 837 500	436,32	1 238 067	2 824 600	475,76	1 343 820	2 815 000	374,70	1 054 790
Oljefrø	41 000	235,32	9 648	34 700	317,00	11 000	45 000	217,00	9 765
Poteter	123 200	2 897,00	356 910	118 300	2 602,00	307 817	115 000	2 500,00	287 500
Andre grovfôrvekster	112 783	1 640,00	184 964	99 801	1 840,00	183 634	95 000	1 488,00	141 360
Sum åker og hage	3 325 758	538,10	1 789 589	3 298 850	559,67	1 846 271	3 285 000	454,62	1 493 415
Eng, slått	4 360 883	648,00	2 825 852	4 273 316	694,00	2 965 681	4 266 807	607,00	2 589 952
Sum eng	6 541 704	431,97	2 825 852	6 546 287	453,03	2 965 681	6 540 000	396,02	2 589 952
Sum åker og eng	9 867 462	467,74	4 615 441	9 845 137	488,76	4 811 952	9 825 000	415,61	4 083 367
Sum avling			4 615 441			4 811 952			4 083 367

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	1000 FEm	1000 FEm	1000 FEm
Hvete	401 807	516 996	341 454
Rug/rughvete	38 577	59 702	19 307
Bygg	518 998	496 964	479 453
Havre	234 814	231 170	180 417
Erter	2 379	4 408	4 408
Sum korn og erter	1 196 575	1 309 240	1 025 039
Oljefrø	16 926	19 298	17 132
Poteter	90 850	78 353	73 182
Andre grovfôrvekster	21 760	21 604	16 631
Andre åker- og hagevekster	7 395	7 751	7 525
Sum åker og hage	1 333 506	1 436 246	1 139 509
Eng, slått	1 822 303	1 912 386	1 670 937
Eng, beite	545 103	611 241	531 441
Sum eng	2 367 406	2 523 627	2 202 378
Halm	8 667	5 744	8 462
Sum åker og eng	3 709 579	3 965 617	3 350 349
Utmarks- og fjellbeite	305 000	319 000	310 000
Sum avling	4 014 579	4 284 617	3 660 349

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Balanse

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	-6 730	-7 168	-7 449
Rug/rughvete	-953	-392	-573
Bygg	-11 295	-9 596	-9 690
Havre	-5 493	-5 043	-4 921
Erter	-14		
Sum korn og erter	-24 485	-22 199	-22 633
Poteter	35 691	30 782	23 000
Andre grovfôrvekster	18 496	18 363	14 136
Sum åker og hage	29 702	26 946	14 503
Eng, slått	176 405	184 412	161 129
Sum eng	176 405	184 412	161 129
Halm	3 380	2 240	3 300
Sum åker og eng	209 487	213 598	178 932
Sum avling	209 487	213 598	178 932

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Salg

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	385 430	497 482	327 671
Rug/rughvete	38 029	59 000	19 068
Bygg	524 839	500 729	482 956
Havre	281 774	276 892	215 711
Erter	2 260	4 188	4 188
Sum korn og erter	1 232 332	1 338 291	1 049 594
Oljefrø	9 648	11 000	9 765
Poteter	278 256	228 400	236 581
Sum åker og hage	1 520 236	1 577 691	1 295 940
Eng, slått	131 538	131 287	131 167
Sum eng	131 538	131 287	131 167
Halm	40		30
Sum åker og eng	1 651 814	1 708 978	1 427 137
Sum avling	1 651 814	1 708 978	1 427 137

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk såfrø

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	6 567	6 618	6 538
Rug/rughvete	1 047	392	584
Bygg	5 502	5 516	5 584
Havre	2 351	2 393	2 310
Erter	14		
Sum korn og erter	15 481	14 919	15 016
Poteter	21 374	20 549	20 549
Sum åker og hage	36 855	35 468	35 565
Sum åker og eng	36 855	35 468	35 565
Sum avling	36 855	35 468	35 565

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk mat

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	Tonn	Tonn	Tonn
Poteter	203	187	178
Sum åker og hage	203	187	178
Sum åker og eng	203	187	178
Sum avling	203	187	178

Vedleggstabell 4.1 forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk fôr

	Revidert regnskap 2014	Foreløpig regnskap 2015	Budsjett 2016
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	4 250	4 250	4 250
Bygg	8 500	8 500	8 500
Havre	4 250	4 250	4 250
Sum korn og erter	17 000	17 000	17 000
Poteter	21 386	27 898	7 192
Andre grovfôrvekster	166 468	165 271	127 224
Sum åker og hage	204 854	210 169	151 416
Eng, slått	2 516 627	2 648 499	2 297 655
Sum eng	2 516 627	2 648 499	2 297 655
Halm	30 380	20 160	29 670
Sum åker og eng	2 751 861	2 878 828	2 478 741
Sum avling	2 751 861	2 878 828	2 478 741

Vedleggstabell 4.2 Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster. 1 000 dekar¹

År	Åker og hage						Eng på dyrket jord			I alt		Natureng		Sum jordbruksareal
	Korn og erte	Oljefrø	Poteter	Rotvekster ²	Grønnfôr ³	Andre vekster og brakk	I alt	Slått	Beite	Fulldyrket jord i drift	Slått	Beite		
1959	2 182	..	553	152	114	478	3 479	4 303	561	8 343	763	1 001	10 107	
1969	2 447	78	346	91	188	518	3 667	4 049	553	8 269	430	1 164	9 863	
1970	2 576	36	335	82	203	445	3 707	3 878	554	8 139	385	1 012	9 536	
1971	2 678	19	310	74	203	468	3 753	3 767	543	8 063	290	956	9 308	
1972	2 725	21	288	66	192	481	3 773	3 657	521	7 951	253	897	9 101	
1973	2 799	38	293	65	194	469	3 858	3 546	496	7 900	251	886	9 037	
1974	2 910	36	297	67	210	446	3 966	3 436	530	7 932	229	846	9 007	
1975	2 997	49	249	67	242	467	4 071	3 387	460	7 918	235	828	8 981	
1976	2 981	60	279	69	259	459	4 107	3 408	432	7 947	238	777	8 962	
1977	3 024	51	280	62	272	453	4 142	3 458	403	8 003	236	755	8 994	
1978	3 063	48	250	59	281	459	4 160	3 533	373	8 006	250	690	9 006	
1979	3 202	53	223	41	291	335	4 146	3 821	390	8 358	296	943	9 597	
1980	3 175	58	214	40	312	313	4 111		4 275	8 386	301	894	9 581	
1981	3 166	66	216	39	312	330	4 130		4 364	8 494	253	838	9 585	
1982	3 212	77	220	47	344	292	4 193		4 428	8 621	235	779	9 635	
1983	3 256	75	220	51	345	318	4 264		4 478	8 742	218	746	9 706	
1984	3 302	101	216	55	345	295	4 314		4 457	8 771	994		9 765	
1985	3 402	79	206	50	368	280	4 385		4 416	8 801	1 000		9 801	
1986	3 425	69	187	44	365	271	4 362		4 405	8 767	1 001		9 768	
1987	3 442	64	188	39	381	263	4 377		4 389	8 766	1 002		9 768	
1988	3 445	63	194	33	385	265	4 386		4 428	8 814	1 024		9 838	
1989	3 469	61	194	31	372	278	4 402		4 443	8 846	1 096		9 941	

¹⁾ Ekskl. villahager f.o.m. 1979

²⁾ Inkl. fôrmargkål 1959-1978

³⁾ Inkl. fôrmargkål fra 1979

Vedleggstabell 4.2 forts. Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster. 1 000 dekar¹

År	Åker og hage						Eng på dyrket jord		I alt		Natureng		Sum jordbruksareal i drift
	Korn og erter	Olje-frø	Poteter	Rot-vekster ²	Grønn-fôr ³	Andre vekster og brakk	I alt	Slått	Beite	Fulldyrket jord i drift	Slått	Beite	
1990	3 567	52	194	27	377	251	4 467	4 364	8 830	1 142			9 972
1991	3 622	42	184	24	360	225	4 457	4 383	8 840	1 169			10 009
1992	3 591	59	196	23	378	203	4 450	4 409	8 859	1 206			10 065
1993	3 527	87	187	20	425	152	4 439	4 477	8 916	1 236			10 152
1994	3 486	99	176	16	390	201	4 368	4 568	8 936	1 280			10 216
1995	3 381	111	184	16	416	216	4 324	4 660	8 984	1 303			10 287
1996	3 341	77	186	14	402	223	4 241	4 774	9 015	1 329			10 344
1997	3 326	76	184	12	357	210	4 165	4 888	9 053	1 366			10 419
1998	3 356	64	167	11	355	202	4 156	4 851	9 007	1 487			10 494
1999	3 282	64	149	9	308	184	3 995	4 876	8 871	1 511			10 383
2000	3 306	57	151	9	282	180	3 985	4 856	8 841	1 581			10 422
2001	3 281	109	152	9	267	179	3 997	4 865	8 862	1 605			10 467
2002	3 268	110	152		206 ⁴	178 ⁵	3 915	4 917	8 832	1 635			10 466
2003	3 267	75	146		196	170	3 854	4 905	8 759	1 644			10 404
2004	3 283	68	142		176	176	3 846	4 892	8 737	1 660			10 397
2005	3 252	67	137		155	193	3 805	4 858	8 663	1 692			10 354
2006	3 182	65	141		149	195	3 731	4 896	8 628	1 717			10 345
2007	3 119	62	145		137	206	3 669	4 906	8 574	1 746			10 320
2008	3 090	48	143		131	197	3 609	4 884	8 494	1 751			10 245
2009	3 061	43	138		120	205	3 566	4 829	8 395	1 748			10 143
2010	3 011	59	132		119	214	3 536	4 766	8 302	1 758			10 060
2011	2 988	52	129		102	205	3 476	4 748	8 224	1 766			9 989
2012	2 942	55	127		105	205	3 434	4 729	8 163	1 765			9 929
2013	2 860	35	126		122	207	3 350	4 757	8 107	1 764			9 871
2014	2 838	41	124		113	211	3 327	4 785	8 112	1 756			9 868
2015*	2 825	35	118		100	221	3 299	4 792	8 091	1 754			9 845
2016**	2 815	45	115		95	215	3 285	4 785	8 070	1 755			9 825

¹⁾ Ekskl. villahager f.o.m. 1979

²⁾ Inkl. fôrmargkål 1959–1978

³⁾ Inkl. fôrmargkål fra 1979

⁴⁾ Inkl. rotvekster til fôr fra 2002

Vedlegg V
HUSDYRSTATUS OG HUSDYRPRODUKSJON

REVIDERT REGNSKAP
2014

FORELØPIG REGNSKAP
2015

BUDSJETT
2016

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
 Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 5.1 Husdyrstatus

	Revidert regnskap 2014			Foreløpig regnskap 2015			Budsjett 2016		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Hester	32 300	9 270,00	299 421	28 500	9 270,00	264 195	27 300	9 270,00	253 071
Kalver < 1 år	284 500	3 660,00	1 041 270	283 250	3 740,00	1 059 355	288 000	3 800,00	1 094 400
Okser > 1 år	100 500	16 060,00	1 614 030	102 000	17 090,00	1 743 180	106 000	17 590,00	1 864 540
Kviger	149 500	10 040,00	1 500 980	149 000	10 770,00	1 604 730	150 300	11 190,00	1 681 857
Melkekyr	229 600	12 030,00	2 762 088	228 300	12 590,00	2 874 297	227 200	12 900,00	2 930 880
Ammekyr	68 700	12 030,00	826 461	71 900	12 590,00	905 221	75 500	12 900,00	973 950
Sum storfe	832 800	9 299,75	7 744 829	834 450	9 810,99	8 186 783	847 000	10 089,29	8 545 627
Sauer	1 031 600	730,00	753 068	1 057 200	740,00	782 328	1 095 100	710,00	777 521
Geiter	29 700	180,00	5 346	31 400	220,00	6 908	33 600	220,00	7 392
Slaktesvin	430 400	1 330,00	572 432	426 600	1 540,00	656 964	430 700	1 560,00	671 892
Avlssvin over 6 mnd.	97 100	2 070,00	200 997	93 800	2 260,00	211 988	92 600	2 260,00	209 276
Sum svin	527 500	1 466,22	773 429	520 400	1 669,78	868 952	523 300	1 683,87	881 168
Kyllinger	10 876 100	24,13	262 440	11 370 400	23,76	270 161	9 740 100	23,76	231 425
Ender, kalkuner, gjess	14 900	110,00	1 639	24 000	110,00	2 640	25 500	110,00	2 805
Kaniner	1 400	200,00	280	1 300	200,00	260	1 200	200,00	240
Rev	50 000	900,00	45 000	50 000	910,00	45 500	45 000	900,00	40 500
Mink	170 000	400,00	68 000	180 000	390,00	70 200	180 000	390,00	70 200
Sum pelsdyr	220 000	513,64	113 000	230 000	503,04	115 700	225 000	492,00	110 700
Sum husdyr	13 566 300	733,69	9 953 452	14 097 650	744,66	10 497 927	12 518 100	863,55	10 809 949
Sum husdyrstatus			9 953 452			10 497 927			10 809 949

Tabell 5.2 Utviklingen i husdyrproduksjon til salg og hjemmeforbruk. 1 000 liter melk og tonn kjøtt og egg

	Kumelk	Geitemelk	Storfe	Kalv	Sau/lam	Geit/kje	Hest	Fjørfselakt	Tamrein	Kaniner	Gris ¹	Sum kjøtt	Egg
1987	1 874	27,9	74 084	2 475	24 768	352	700	14 896	2 324	209	92 817	212 625	53 785
1988	1 813	27,2	73 772	1 803	23 518	334	739	17 972	2 538	209	90 046	210 931	53 789
1989	1 854	26,6	74 022	1 364	23 072	331	798	19 988	2 592	217	84 099	206 483	51 933
1990	1 854	27,3	80 486	1 307	23 377	331	783	19 816	2 343	230	83 446	212 119	49 750
1991	1 809	25,8	78 094	1 255	22 741	320	857	20 104	2 674	230	85 518	211 793	50 177
1992	1 800	25,8	82 350	1 354	23 306	322	909	22 617	2 510	230	91 249	224 847	50 866
1993	1 794	25,8	81 105	1 887	24 471	323	866	22 749	2 414	260	90 320	224 395	51 300
1994	1 750	24,6	84 849	1 783	25 142	329	823	25 647	2 136	250	91 408	232 367	51 537
1995	1 721	24,8	82 916	1 242	25 211	324	718	28 633	2 282	250	96 063	237 639	49 276
1996	1 698	23,8	84 002	1 083	25 846	313	656	32 425	1 833	250	103 349	249 757	49 296
1997	1 692	23,2	87 082	999	24 564	316	589	33 399	1 430	260	105 454	254 093	48 955
1998	1 680	22,6	89 979	841	23 332	298	618	31 409	1 412	260	106 398	254 547	47 382
1999	1 654	21,7	94 051	1 525	22 946	266	606	36 528	1 616	270	109 250	267 058	47 705
2000	1 566	21,1	88 384	2 477	23 499	257	588	43 091	1 270	270	102 913	262 749	47 786
2001	1 523	20,3	83 438	2 315	24 482	241	636	42 321	1 572	260	108 756	264 021	47 760
2002	1 509	21,3	83 220	2 397	25 145	242	636	46 138	1 787	260	104 018	263 843	47 841
2003	1 524	21,2	83 115	2 173	24 534	240	569	49 382	1 715	260	106 039	268 027	50 239
2004	1 524	21,5	84 440	2 101	26 233	222	533	54 617	2 290	239	113 511	284 207	52 414
2005	1 515	22,1	85 303	2 067	26 096	247	465	56 861	2 065	218	112 818	286 182	50 702
2006	1 504	20,9	85 526	2 116	25 278	297	425	62 894	1 990	197	116 356	295 162	50 815
2007	1 545	20,3	82 566	2 089	23 544	285	383	70 282	2 069	176	117 742	299 136	53 187
2008	1 531	20,3	84 499	1 966	24 246	306	363	84 090	2 061	155	122 706	320 392	56 012
2009	1 505	20,8	83 098	1 684	24 048	269	440	81 145	1 986	134	123 642	316 446	58 916
2010	1 509	20,7	81 873	1 632	24 554	285	414	83 084	2 094	113	128 771	322 820	59 556
2011	1 479	20,3	79 742	1 883	23 498	233	429	84 757	1 851	92	130 797	321 431	58 829
2012	1 535	20,2	75 908	2 125	22 893	260	367	91 190	1 882	71	131 494	324 308	63 682
2013	1 528	19,7	81 252	2 398	23 669	303	293	104 084	1 873	50	127 535	339 584	63 809
2014	1 513	19,4	76 470	2 262	24 267	252	152	106 125	1 600	43	128 839	340 010	67 254
2015*	1 540	21,2	77 935	1 737	25 673	247	91	92 551	1 800	40	134 687	334 761	66 682
2016**	1 528	20,9	79 629	1 696	26 049	247	91	96 972	1 800	38	136 481	343 003	67 082

*Foreløpig regnskap

**Budsjett

¹ Fom. 2002 avregnes gris uten hode og labb

Vedlegg VI
FÔRTILGANG OG FÔRBEHOV

REVIDERT REGNSKAP
2014

FORELØPIG REGNSKAP
2015

BUDSJETT
2016

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 6.1 Fôrtilgang i alt

	Revidert regnskap 2014		Foreløpig regnskap 2015		Budsjett 2016	
	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm
Kli/gris no. matk. hvete/rug	4 250	4 384	4 250	4 384	4 250	4 384
Kli/gris no. matk. bygg	8 500	8 362	8 500	8 362	8 500	8 362
Kli/gris no. matk. havre	4 250	3 528	4 250	3 528	4 250	3 528
Sum leiemalt korn og helkorn	17 000	0,96	16 274	17 000	0,96	16 274
Poteter	22 962	5 845	25 728	6 549	14 094	3 588
Andre grovfôrvekster	166 468	19 584	165 271	19 444	127 224	14 968
Silo og rundballer		1 497 677		1 656 847		1 591 630
Gras		8 735		8 797		8 424
Sum saftig fôr		1 531 841		1 691 637		1 618 610
Eng beregnet som høy	2 326 779	1 501 148	2 582 563	1 666 170	2 473 077	1 595 534
Herav silo, rundbal. og gras		-1 506 412		-1 665 644		-1 600 054
Halm	30 740	16 179	25 270	13 300	24 915	13 113
Sum tørt stråfôr		10 915		13 826		8 593
Beite på innmark		545 103		611 241		531 441
Utmark og fjellbeite		305 000		319 000		310 000
Fôr fra frukt- og grønnsakp.		5 000		5 000		5 000
Sum hjemmeprod. planteprod.		2 414 133		2 656 978		2 489 918
Hjelpefôr og kjøkkenavfall		26 065		28 000		28 000
Melk og myse		44 769		44 492		44 872
Sum hjemme produsert fôr		2 484 967		2 729 470		2 562 790
Importert høy	21 084	10 542	12 433	6 217	20 086	10 043
Innkjøpt kraftfôr	1 944 440	1 910 479	1 947 333	1 912 717	1 974 086	1 933 016
Sum fôrtilgang		4 405 988		4 648 404		4 505 849

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 6.2 Fôrtilgang - kraftfôrforbruk

	Revidert regnskap 2014		Foreløpig regnskap 2015		Budsjett 2016	
	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm
Fôrblandinger drøvtyggere	996 448	939 230	1 015 858	957 525	1 013 119	954 944
Fôrblandinger svin	481 269	498 792	501 927	520 202	509 227	527 768
Fôrblandinger fjørfe	457 178	463 787	422 291	428 396	437 791	444 120
Fôrblandinger andre husdyr	8 162	7 353	6 176	5 564	5 859	5 278
Sum fôrblend. inkl. leiemalt	1 943 057	1 909 162	1 946 252	1 911 687	1 965 996	1 932 110
Sum innkj. kraftf. i bland.	1 943 057	0,98	1 909 162	1 946 252	0,98	1 932 110
Grøpp av salgskorn	1 383	1 317	1 081	1 029	951	906
Sum innkjøpt kraftfôr	1 944 440	1 910 479	1 947 333	1 912 716	1 966 947	1 933 016
Leiemalt korn og helkorn	17 000	16 274	17 000	16 274	17 000	16 274
Sum kr.f.forbr. f.o.m. 1985	1 961 440	0,98	1 926 753	1 964 333	0,98	1 949 290
Totalt kraftfôrforbruk		1 926 753		1 928 990		1 949 290

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

Vedleggstabell 6.3 Fôrbehov

	Revidert regnskap 2014		Foreløpig regnskap 2015		Budsjett 2016	
	1000 stykk	Mill. FEm	1000 stykk	Mill. FEm	1000 stykk	Mill. FEm
Melkekyr	224	1 323	224	1 363	222	1 342
Ammekyr	76	205	78	212	82	223
Kviger	156	290	158	294	161	299
Okser > 1 år	97	338	103	349	108	357
Kalver < 1 år	286	314	291	317	293	315
Sum storfe	839	2,94	854	2,97	866	2,93
Hester	33	69	33	68	31	65
Sauer > 1 år	882	300	911	310	938	319
Sauer < 1 år	1 397	238	1 452	247	1 498	255
Sum sauer	2 279	0,24	2 363	0,24	2 436	0,24
Geiter > 1 år	41	20	41	21	41	21
Geiter < 1 år	24	3	26	4	26	4
Sum geiter	65	0,35	67	0,37	67	0,37
Svin	851	603	889	630	901	639
Høns. Voksne	4 293	173	4 266	172	4 359	176
Høns. Livkyllinger		23		23		26
Sum høns	4 293	0,05	4 266	0,05	4 359	0,05
Ender, gjess og kylling, mv.		286		247		256
Pelsdyr (fôr i fôrtilg.)		12		11		11
Sum fôrbehov		4 197		4 268		4 308

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016

TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET. JORDBRUKETS TOTALREGNSKAP 2014 OG 2015. BUDSJETT 2016
Budsjettnemnda for jordbruket 2016